Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Forslag til Lov om
Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr.77 af 12.Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Behcldninger.

Folketinget og
Landstinget.

1929 - 30.

XXXII.

Forslag til Lov

om

Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Fremsat i Folketinget den 5. November 1929 af Forsvarsminister *L. Rasmussen*).

§ 1.

Forsvarsministeren bemyndiges til at afvige fra den i Lovens § 4 fastsatte Fordeling af den ekstraordinære Bevilling paa 30 Millioner Kr. til Supplering af Hærens Beholdninger af Materiel m. v. saaledes, at der for Finansaaret 1930—31 i Stedet for 3 Millioner Kr. bevilges 600 000 Kr.

Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag

I Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923 om ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger er der i § 4 fastsat, hvor store Beløb der aarlig skal anvendes til ekstraordinære Anskaffelser til Hæren, og for 1930—31 er Beløbet 3 Millioner Kr. Paa Forslag til Finanslov for Finansaaret 1930—31 er der gennem en Anmærkning til § 21 søgt Hjemmel for i nævnte Finansaar kun at anvende 600 000 Kr. til det omhandlede Formaal, dels under Hensyn til det i Folketinget fremsatte Forslag om Omdannelse af Hær og Flaade til et Vagtkorps og en Statsmarine og dels under Hensyn til hele den nuværende økonomiske Situation.

Under 1. Behandling af Finanslovforslaget blev der fra forskellig Side fremsat Ønske om, at saadan Hjemmel søgtes gennem et særligt Lovforslag, og da man i det foreliggende Tilfælde intet har imod at imødekomme dette Ønske, fremsættes nærværende Lovforslag.

XXXIII.

Forslag til Lov

om

Elektrificering af Københavns Nærtrafik.

(Fremsat i Folketinget den 5. November 1929 af Minister for offentlige Arbejder *Friis-Skotte*).

§ 1.

Ministeren for offentlige Arbejder bemyndiges til at lade foretage Elektrificering af de Banelinier, der besørger den københavnske Nærtrafik.

§ 2.

Reglerne i Forordningen af 5. Marts 1845 samt Tillæg hertil af 10. Januar 1928 kommer til Anvendelse paa de Ekspropriationer, som nødvendiggøres ved de i denne Lov omhandlede Anlæg.

§ 3.

De Grunde, der anvendes til de af Loven omfattede Anlæg eller forbeholdes til senere Udvidelser af samme, fritages, saa længe de benyttes til disse Øjemed, for alle Skatter, Afgifter og Byrder, og de paa Grundene til Statsbanernes Brug opførte Bygninger fritages indtil videre for alle Skatter, Afgifter og Byrder til Staten.

Brugen af stemplet Papir eftergives for alle Overenskomster og Forskrivninger, der udfærdiges i Anledning af de i nærværende Lov omhandlede Foranstaltninger. Endvidere bortfalder Afgifter til Stat og Kommune i Anledning af de i Forbindelse med Anlæggene m. v. staaende Ejendomsoverdragelser. For de Materialer, der anvendes til Anlæggene, kan der tilstaas Toldfrihed.

§ 4.

De nødvendige Beløb til de i denne Lov nævnte Foranstaltningers Gennemførelse bevilges paa de aarlige Finanslove. Til Dækning af Statskassens Udgifter til disse Foranstaltninger bemyndiges Finansministeriet til, efterhaanden som der bliver Anvendelse derfor, at tilvejebringe de fornødne Beløb — herunder til Arealerhvervelse — ved Udstedelse af Statsobligationer til en Rente af ikke over 5 pCt. pro anno.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Alsing Andersen har Ordet for en kort Bemærkning.

Alsing Andersen: Ja, det er rigtigt, at denne Udtalelse af P. Albin Hansson har set Dagens Lys i 7 konservative Aviser ude i Provinsen, men naar det ærede Medlem benytter sig af, at Hovedstadsbladene og andre Blade heller ikke har bragt de Udtalelser, der var af modsat Opfattelse, vil jeg dog gøre opmærksom paa, at i alt Fald „Berlingske Tidende" har bragt en Udtalelse, saa vidt jeg husker af fhv. Statsminister Lykke, og at alle disse Blade har bragt i alt Fald Presseudtalelser og har slaaet paa Tromme i Anledning af Professor Segerstedts Taler og Artikler, og at de paa Grundlag heraf har søgt at fortælle deres Læsere, at der saa at sige var en enstemmig Folkeopinion i Sverige til Fordel for det konservative Forslag herhjemme. Det har de gjort, til Trods for at de altsaa var bekendt med, at Formanden for Sveriges største Parti havde det stik modsatte Standpunkt.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Lovforslagenes Overgang til anden Behandling

vedtoges uden Afstemning.

J. P. Larsen: Jeg tillader mig at foreslaa, at Lovforslagene henvises til et Udvalg paa 15 Medlemmer.

Uden Forhandling eller Afstemning *vedtoges* dette Forslag.

Formanden: Der er ikke mere at forhandle i dette Møde.

Folketingets næste Møde afholdes i Dag, Fredag den 15. November, Kl. 1 Eftermiddag med følgende Dagsorden:

1) *Valg af 15 Medlemmer til et Udvalg angaaende:*

a) Forslag til Lov om Omdannelse af Hær og Flaade til et Vagtkorps og en Statsmarine, bestemt til Varetagelse af Danmarks Neutralitets- og Folkeforbundsopgaver og

b) Forslag til Lov om Indtegning til Vagtkorps og Statsmarine.

2) *Første Behandling af:*

Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

3) *Første Behandling af:*

Forslag til Lov om Ophævelse af Lov Nr. 70 af 27. Marts 1929 om Værn for Erhvervs- og Arbejdsfriheden.

Mødet hævet Kl. 12[5].

28de Møde.

Fredag den 15. November Kl. 1.

Formanden: Folketingsmand Schmidt har meddelt mig, at han ønsker her i Tinget at forelægge:

Forslag til Lov om Ændringer i og Tillæg til Lovgivningen om Skolevæsenet i de sønderjydske Landsdele.

Ved Folketingsmand Hans Rasmussen er modtaget et Andragende fra cand. jur. Johannes [illegible]. Svendsen her af Byen om Ændring af § 3 i Lov Nr. 108 af 3. April 1925 om Jords Udstykning og Sammenlægning m. m., saaledes at hans Forældre bliver i Stand til at sælge deres Ejendom Matr.-Nr. 13 og 14, Sandvig Købstad.

Andragendet vil blive henvist til Udvalget for Andragender.

Den første Sag paa Dagsordenen var:

Valg af 15 Medlemmer til et Udvalg angaaende a) Forslag til Lov om Omdannelse af Hær og Flaade til et Vagtkorps og en Statsmarine, bestemt til Varetagelse af Danmarks Neutralitets- og Folkeforbundsopgaver og b) Forslag til Lov om Indtegning til Vagtkorps og Statsmarine.

Valgt blev: *J. P. Larsen, Chr. Hansen, Gerhard Nielsen, Vilhelm Rasmussen, Holger Larsen, Aasing Andersen, E. Friis, Jesper Simonsen, I. A. Hansen, Vanggaard, Krag, Nørskov, Elgaard, Parkov* og *Holger Andersen.*

Den næste Sag paa Dagsordenen var:

Første Behandling af Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Lovforslaget findes i Tillæg A. Sp. 2681; Fremsættelsen findes i Tidenden Sp. 1614).

Sagen sattes Forhandling.

J. P. Larsen: Jeg er blevet gjort opmærksom paa, at der i Bemærkningerne til Lovforslaget staar, at paa Forslag til Finanslov for Aaret 1930—31 er der gennem en Anmærkning til § 21 søgt Hjemmel o. s. v.; der skal staa § 22.

Jeg kan i øvrigt indlede denne Forhandling med omtrent de samme Ord, som det ærede Medlem Hr. I. A. Hansen indledede med under Forhandlingen om et Forslag af ganske samme Art, som forelagdes af den daværende Forsvarsminister i 1927, idet det ærede Medlem sagde: Jeg skal ikke lægge ud til en Fortsættelse eller Gentagelse af den Militærdebat, som nys er afsluttet. Det foreliggende Forslag gaar ud paa at give Forsvarsministeren Bemyndigelse til at afvige fra Loven om ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger, saaledes at der for Finansaaret 1930—31 i Stedet for 3 Mill. Kr. bevilges 600 000 Kr. Begrundelsen for Forslaget findes i Ministerens Bemærkninger. Det er for det første begrundet i Hensynet til det nys behandlede Forslag om Omdannelse af Hær og Flaade til et Vagtkorps og en Statsmarine, idet en eventuel Vedtagelse af dette Forslag ganske vil ændre de bestaaende Forhold, og dertil kommer Hensynet til den almindelige økonomiske Situation, som jeg mener er af en saadan Beskaffenhed, at kun det allernødvendigste bør komme til Udgift paa de forskellige Konti paa Finansloven. Oprindelig havde Ministeren søgt Hjemmel for denne Afvigelse gennem en Anmærkning paa Finanslovforslaget for 1930—31, men under Finanslovdebatten blev der fra forskellige Sider anket over dette, som man kaldte at lovgive paa Finansloven, og man henviste til, at Hjemmel maatte søges gennem særlig Lov. Det er det, der nu sker, idet Forsvarsministeren i dette Tilfælde ikke har noget imod at imødekomme de fremsatte Ønsker. Derfor fremkommer Lovforslaget, som jeg skal anbefale til en hurtig og velvillig Behandling her i Tinget.

I. A. Hansen: Fra vor Side kan vi naturligvis kun paaskønne, at den højtærede Forsvarsminister ved Fremsættelsen af dette Forslag har erkendt, at man ikke kan ændre en bestaaende Lov ved en Tekstanmærkning paa Finansloven. Han blev af vore Ordførere under Finanslovbehandlingen gjort opmærksom paa, at dette ikke lader sig gøre, og han har nu, saaledes foranlediget, fremsat et selvstændigt Lovforslag, der gaar ud paa Nedsættelse af den ekstraordinære Bevilling fra 3 Mill. Kr. til 600 000 Kr. Jeg maa gaa ud fra, at den højtærede Minister vil drage den næste Konsekvens af sin Erkendelse og til Finanslovens anden Behandling stille det nødvendige Ændringsforslag, hvorved Tekstanmærkningen under § 22 Nr. 9 udgaar og Beløbet paa den ekstraordinære Bevilling i § 22 IV. forhøjes til de lovmæssige 3 Mill. Kr.

Hvad det foreliggende Lovforslag angaar, maa vi modsætte os dets Gennemførelse. Under de foreliggende mildest talt tvivlsomme Udsigter til en samlet Nyordning af vort Militærberedskab kan vi ikke gaa med til at nægte de Bevillinger, som danner Grundlaget for den bestaaende Ordnings Gennemførelse, og vi agter derfor at stemme imod Lovforslaget.

Christmas Møller: I Bemærkningerne til Lovforslaget hedder det, at der under Finanslovforslagets første Behandling fra forskellige Sider blev fremsat Ønske om, at en saadan Hjemmel for Nedsættelse af de 3 Mill. Kr. til 600 000 Kr. søgtes gennem et særligt Lovforslag. Vi for vort Vedkommende ved os fri. Vi fremsatte ikke noget saadant Ønske overfor den højtærede Regering; vi paaviste, hvordan denne Anmærkning var en Lovgivning paa Finansloven, men vi sagde ikke, at vi vilde gaa ind for Realiteten, naar man kom med et særligt Lovforslag. Tværtimod ved jo enhver af de Bemærkninger, der blev gjort under Finanslovens første Behandling, at vi sagde det modsatte. Imidlertid, i den lidt sendrægtige Erkendelse, den højtærede Minister viser her af, at man ikke maa lovgive paa Finansloven,

[Christmas Møller.]
ser vi dog i nogen Grad et Skridt i den rigtige Retning; naar den højtærede Minister har fremsat dette Lovforslag, hvis Skæbne han altsaa maa afvente, og derigennem har tilkendegivet lidt af denne Erkendelse, haaber jeg, at den højtærede Minister, som jo, efter hvad vi fik at vide i Gaar, føler sig saa ungdomsfrisk som ingen Sinde, vil gaa videre og erkende, at der i de Forsvarsparagraffer, han har opstillet paa Finansloven, §§ 22 og 23, og navnlig i § 23, er Uoverensstemmelse mellem Bevilling og gældende Lov, og at han vil bringe disse Paragraffer i fuld Overensstemmelse med den gældende Lov og saa gennem Ændring af denne søge at faa dem forandret. Jeg haaber, at den ungdomsfriske Minister vil vise sig at være i en saadan Udvikling; det vilde vi for vort Vedkommende gerne se, hvad der jo ikke kan undre den højtærede Minister efter alle de Betragtninger angaaende Lovgivning paa Finansloven, der altid er fremkommet fra os.

Med Hensyn til dette Forslags reelle Indhold, nemlig dette at nedsætte de ekstraordinære Bevillinger paa 30 Mill. Kr., som blev vedtaget, 3 Mill. Kr. aarlig i ti Aar, vil jeg gerne først gøre det Spørgsmaal til den højtærede Minister, om man nu ogsaa saaledes som hele Arbejdet med disse Bevillinger, Bestillinger til Materiel o. s. v., virker, kan nedskære paa den Maade, som Ministeren har gjort her. Men ganske uanset det Svar, den højtærede Minister maatte give herpaa, kan jeg kun sige, at vi for vort Vedkommende, som betragter Ordningen af 1922 paa dette Omraade som en Ordning, der maa føres ud i Livet med Hensyn til Materielanskaffelse, og som, saa længe vi ikke har anden Lovordning, overhovedet betragter Ordningen af 1922 som en Ordning, der skal føres ud i Livet efter Aand og Bogstav, som den blev givet, vi kan selvfølgelig ikke medvirke til dette Lovforslags Fremme, men vil stemme imod det.

Jesper Simonsen: Jeg kan anbefale det foreliggende Lovforslag til Vedtagelse. Nu er jo hele Spørgsmaalet om den fremtidige Ordning af Danmarks væbnede Beredskab sat paa Dagsordenen og under Debat, og hvad enten nu Resultatet af den Forhandling, som skal føres, maatte blive det ene eller det andet, saa er der dog i alt Fald nogenlunde Enighed om nu, at den Ordning, vi har, kan ikke opretholdes, kan ikke fortsat bestaa.

Naar det ærede Medlem Hr. Christmas Møller udtalte, at den nuværende Ordning af 1922 i hvert Fald skulde føres ud i Livet, er det jo saa som saa med Berettigelsen til at bruge det Udtryk, da jeg dog synes, at der ellers har været Enighed om, at denne Ordning er af en saadan Beskaffenhed, at den af sig selv gaar sin Undergang i Møde. At føre noget ud i Livet, som saaledes bærer Spiren til sin Ødelæggelse i sig, kan man dog neppe tale om. Derimod maa jeg finde det ganske naturligt, at man ved Udgifter af den Art, som der her er Tale om, holder sig tilbage, naar Spørgsmaalet om en Nyordning er sat paa Dagsordenen saa generelt, som det er.

Det ærede Medlem Hr. Ole Bjørn Kraft talte i Aftes til Forsvar for en Ordning, som ligger langt udenfor det, som det drejer sig om her, og langt udenfor Ordningen af 1922. Naar man fra konservativ Side stiller Kravene saa højt og saa afvigende fra det nuværende, skulde man jo egentlig formene, at man ogsaa fra den Side maatte være interesseret i ikke at fortsætte med det nuværende, med at give Penge ud, som eventuelt vil vise sig at være givet ud til ingen Nytte, men vilde sætte Energien ind paa at faa Forhandlingerne om, hvordan vi skal ordne os for Fremtiden, gennemført, og derefter anvende det, som man da bliver enig om at anvende til denne Nyordning. Under disse Omstændigheder finder jeg det naturligt, at de her foreliggende Spørgsmaal behandles i Forbindelse med hele det store Problem, og at man derfor bør vedtage det foreliggende Forslag.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Lovgivning paa Finansloven skal jeg ikke komme ind paa en almindelig Drøftelse af hele dette Spørgsmaal og de Principper, det her drejer sig om, men blot sige, at i dette konkrete Tilfælde kan vi gaa med til, at man gaar den Vej, her er gaaet. Vi kan under Hensyn til den almindelige Drøftelse af vort væbnede Beredskab finde det naturligt, og derfor kan vi støtte det foreliggende Lovforslag, ogsaa for saa vidt den Side af Sagen angaar. Dermed skal jeg tillade mig at anbefale det foreliggende Lovforslag.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Ole Bjørn Kraft har Ordet for en kort Bemærkning.

Ole Bjørn Kraft: Naar det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen her udtalte, at jeg i Aftes skulde have talt for en Ordning, der gik langt udenfor og udover Ordningen af 1922, er det ikke ganske rigtigt. Jeg har talt for en Ordning, der var af en

[Ole Bjørn Kraft.]
anden og mere moderne Karakter end 1922-Ordningen; men jeg er overbevist om, at det er muligt at skabe en saadan Ordning, uden at de Beløb, som anvendes dertil, bliver højere end de Beløb, som 1922-Ordningen kunde kræve. Og med Hensyn til den Materielanskaffelse, her er Tale om, er der aldeles ikke nogen Tvivl om, at de Vaaben, der her kan anskaffes, altid vil kunne bruges i en saadan Nyordning.

Forsvarsministeren *(L. Rasmussen)*: Jeg takker de ærede Ordførere for Socialdemokratiet og det radikale Venstre for den Tilslutning, de har givet Forslaget. Naar de to Ordførere for Venstre og det konservative Folkeparti mente, at jeg ved at fremsætte dette Lovforslag havde erkendt, at der var begaaet en Fejl ved gennem en Anmærkning paa Finansloven at søge Hjemmel til denne Ordning, maa jeg sige, at der ligger ingen saadan Erkendelse i det Forslag, jeg her har stillet. Det var en Imødekommen af den Kritik, der blev fremsat, fordi jeg var naiv nok til at antage, at det saa for Venstres Vedkommende vilde bevirke, at vi kunde faa deres Tilslutning.

Venstres ærede Ordfører sagde, at der er tvivlsomme Udsigter for et nyt Forslag. Det mente det ærede Medlem altsaa ikke i 1927, da man stillede Forslaget, uden at der endnu var fremkommet noget nyt Forslag, der skulde erstatte det gamle, og den Gang mente de Konservative jo ogsaa roligt at kunne stemme for en Nedsættelse paa 2 Mill. Kr. Det skal jeg imidlertid ikke komme ind paa, heller ikke paa en Drøftelse af Spørgsmaalet Lovgivning paa Finansloven; det har vi drøftet saa ofte, og det faar vi ikke noget ud af.

Til det ærede Medlem Hr. Christmas Møller vil jeg gerne sige, at naar han henstillede til mig ogsaa at bringe § 23 i Overensstemmelse med Militærloven, saa var det et meget stort Krav. For det ærede Medlem maa jo vide, at saa skulde Nybygningskontoen op paa 8—9 Mill. Kr. Vil det ærede Medlem være med til det? Det maa jeg forstaa, siden han mener, at § 23 skal bringes i Overensstemmelse med Militærordningen. Dernæst maa jeg sige, at jeg havde ikke ventet denne Modstand fra konservativ Side, for det ærede Medlem kan sikkert huske, hvorledes hans Parti stillede sig i Foraaret 1928, da de stemte for Lovgivning paa Finansloven, skønt de vidste, at det var i Uoverensstemmelse med Loven. Nu skal jeg ikke, da vi lige er blevet færdige i Gaar, rejse en ny Militærdebat, men jeg tror, at de to Partier, Venstre med Hensyn til Stillingen i 1927 og det ærede Medlem Hr. Christmas Møller med Hensyn til Højres Stilling, skal forstaa, at er der noget, der ikke er i Overensstemmelse med deres tidligere Stilling, er det de to Partiers Stilling i Dag. Jeg takker for den Tilslutning, jeg har faaet fra Flertalspartierne her i Salen, og skal i øvrigt indskrænke mig til disse Bemærkninger.

I. A. Hansen: Der er ingen Uoverensstemmelse mellem den Stilling, vi indtager i Dag, og den Stilling, vi indtog i 1927. Det er rigtigt, at der i 1927 blev stillet Forslag om en Reduktion af den ekstraordinære Bevilling fra 3 Mill. til 1 Mill. Kr., og at dette Forslag blev enstemmigt vedtaget her i Tinget den 27. April 1927. Det var en Nedsættelse, som var motiveret med Planerne om en almindelig Reduktion af samtlige Statens Udgiftsbudgetter, og den blev, som sagt, tiltraadt af alle Partier; men allerede den Gang gjorde jeg under Behandlingen af Lovforslaget opmærksom paa, at det var et Eksperiment, som ikke kunde gentages. Jeg udtalte under første Behandling den 10. Marts 1927 følgende, som jeg beder om Formandens Tilladelse til at citere:

> „naar Gennemførelsen af Hærordningen forudsætter, at der aarlig anvendes 3 Mill. Kr. til Supplering af Hærens Materiel, saa kan man selvsagt ikke Aar efter Aar nøjes med at bevilge 1 Mill. Kr. Om der behøves 3 Mill. Kr., eller Prisforholdene kan gøre et mindre Beløb forsvarligt, maa Tiden afgøre, men man kan afgjort ikke, naar der forudsættes anvendt 3 Mill. Kr., med eet Slag sige: Nu sætter vi det ned til 1 Mill. Kr., og derved bliver det. Derved faar man et forfusket og værdiløst Hærapparat."

Jeg gjorde altsaa den Gang opmærksom paa, at det var en Foranstaltning, som kunde forsvares et enkelt Aar, men jeg tog alt muligt Forbehold overfor en Gentagelse, og i Overensstemmelse dermed har jeg udtalt mig i Dag.

Christmas Møller: Det kan vist ikke nytte at diskutere Berettigelsen for den ene eller den anden Part til at foretage sig et eller andet med det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen. Jeg har gentagne Gange her i Tinget og andre Medlemmer af mit Parti har mange Gange paavist, hvorledes vor Stilling har været f. Eks. til Flaadenybygningskontoen, men naar det

[Christmas Møller.]
ærede Medlem siger, at Ordningen af 1922 indebærer Spiren til sin egen Undergang, saa ligger Aarsagen dertil, hvis man kan bruge et saa kraftigt Udtryk — det kan man, som det ærede Medlem Hr. Parkov sagde, ikke for Hærens Vedkommende, men man kan det maaske for Flaadens Vedkommende —, ikke i selve Lovene, men i, at man lovgav paa Finansloven og derigennem ikke opfyldte den Lov, man skulde opfylde. Derfor maa jeg tilbagevise den Paastand, det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen her fremsatte. Naar det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen videre sagde, at der i den Debat, som fandt Sted i Gaar — og som jeg kan henvise til, og hvorunder der navnlig af det ærede Medlem Hr. Ole Bjørn Kraft blev fremsat Bemærkning om, paa hvilken Maade vi ønskede en fremtidig Ordning opbygget —, blev fremsat Krav langt, langt fra det nuværende, er det rigtigt, at det ærede Medlem Hr. Ole Bjørn Kraft, saaledes som han selv har bemærket det, paa visse Omraader har fremsat Krav angaaende Nyordning fra det nuværende. Men det ærede Medlem Hr. Ole Bjørn Kraft og mit Partis højtærede Ordfører i denne Sag har jo ikke fremsat Krav paa de Omraader, her er Tale om, nemlig for Flaadens Vedkommende langt fra det nuværende, og det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen skylder Bevis for, at man paa Omraader, som i særlig Grad interesserer ham, f. Eks. Sociallovgivningen eller lignende, vilde handle paa en saadan Maade, at man sagde, at nu ønskede man en Nyordning paa dette Omraade, og da man ønskede en Nyordning, vilde man ikke indtil videre gennemføre paa Finansloven den gældende Ordning. Det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen ved, at saaledes vilde han ikke handle, og saaledes har hans Parti aldrig handlet, og derfor er det en ulogisk Holdning, det ærede Medlem og hans Parti indtager.

Til den højtærede Forsvarsminister skal jeg kun sige, at Ministeren bekræftede gennem de Bemærkninger, han fremsatte, den Betragtning, at det nuværende Finanslovforslags § 23 indeholder en faktisk Lovgivning paa Finansloven i Forhold til Lovene af 1922. Den højtærede Forsvarsminister er saa venlig at nikke. Jeg husker en Debat, jeg havde med Finansministeren under Finanslovens første Behandling, hvorunder Finansministeren spurgte mig, hvor jeg havde Summen 50 Mill. Kr. fra, som man skulde bruge til Forsvarslovene af 1922. Jeg sagde den Gang, at jeg havde det fra Forsvarsministeren. Dette bekræfter Ministeren nu, og det takker jeg ham for. Jeg vil gerne sige til den højtærede Forsvarsminister, at han ved, hvilke Ændringsforslag til Finanslovens § 23's forskellige Konti det konservative Folkeparti mener der skal stilles, for at Finanslovens § 23 kan komme i Overensstemmelse med den gældende Lov. Disse Ændringsforslag stillede vi jo i Foraaret i Aar. Den højtærede Forsvarsminister kan være overbevist om, at han vil se det samme Arbejde fra vor Side paa dette Omraade i indeværende Samling.

Jesper Simonsen: Det konservative Folkeparti haler jo nu noget i Land overfor de store Krav, som blev rejst i Aftes af det ærede Medlem Hr. Ole Bjørn Kraft. Man gør nu gældende, at de Ønsker, som blev fremsat af det ærede Medlem, ikke skulde nødvendiggøre finansielle Ofre ud over de Ofre, som kræves efter Ordningen af 1922 eller i alt Fald en lignende Ordning. Dette Indtryk tror jeg ikke nogen har kunnet faa af det ærede Medlems Tale i Aftes. Det ærede Medlems Tale gik ud paa at rejse et Forsvar, som skulde være i Stand til at tage .....

Formanden: Jeg anmoder ærede Medlemmer om, at man ikke nu begynder paa en stor Militærdebat.

Jesper Simonsen: Jeg skal rette mig efter den højtærede Formands Udtalelse, naturligvis, og fatte mig meget kort, blot supplere den Sætning, jeg havde begyndt paa, med den højtærede Formands Tilladelse og sige, at det ærede Medlem Hr. Ole Bjørn Krafts Ønsker gik jo ud paa at rejse et Forsvar, som skulde være i Stand til virkelig at tage en Kamp op mod de Angreb, der kunde ventes mod Danmark, indenfor en ret stor Aktionsradius. Jeg skal saa dermed naturligvis forlade dette Emne.

Hvad Lovgivningen paa Finansloven angaar, bemærkede det ærede Medlem Hr. Christmas Møller, at Grunden til, at 1922-Ordningen ikke kunde holde, var den, at der skulde være lovgivet paa Finansloven. Det kan jeg ikke se paa nogen Maade er rigtigt. Nej, naar den Ordning, saaledes som jeg før udtalte det, bærer Spiren til sin Ødelæggelse i sig selv, ligger det i, at man havde opstillet et Militærapparat og Rammer for dette, som ingenlunde passede til det økonomiske Grundlag, man havde opstillet for det. Det vilde have været at lovgive paa Finansloven, hvis man havde

[Jesper Simonsen.]
fraveget dette økonomiske Grundlag og forsøgt at tilpasse det efter de faktiske Rammer, man havde opstillet for Hæren i 1922. Der er derfor ikke Tale om, at det skulde være gennem en Lovgivning paa Finansloven, at man havde bragt Ordningen af 1922 i den Situation, hvori den er.

Til det ærede Medlem Hr. I. A. Hansen skal jeg blot gøre den Bemærkning, at det forekommer mig mere end forbavsende, at dette med Lovgivning paa Finansloven skulde være god og naturlig Ret for Partiet Venstre, naar de sidder inde med Regeringen, men at det skulde være noget, der kun skulde gælde een Gang og ikke skulde kunne gentages — det betyder vel ikke skulde kunne gentages, naar der kommer andet Regeringsflertal.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Christmas Møller har Ordet for en kort Bemærkning.

Christmas Møller: Det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen kom nu med en helt ny Teori, nemlig den forbavsende statsretlige Teori, at det vilde have været Lovgivning paa Finansloven, hvis man havde opfyldt en Lovs Forudsætninger og en Lovs Bogstav.

Det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen talte om det økonomiske Grundlag, paa hvilket Ordningen af 1922 hvilede, og jeg skal selvfølgelig ikke sige andet — det er ogsaa indrømmet ofte nok — end, at der er Uoverensstemmelse mellem det Budget, man stillede op i 1922 fra sagkyndig Side, og de Bevillinger, som virkelig kræves. Men det, der er Lov i Landet, det er, at Flaaden skal have en vis Størrelse, det, der er det faktiske, er, at man har brugt en Række Bevillinger ud over, hvad der var Forudsætningen i selve Loven, og det, der endelig, forekommer det mig, er det afgørende, er: har man aldrig, ej heller fra det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsens Parti, set at en Lov er blevet vedtaget her i Rigsdagen under den Forudsætning, at den ikke vilde koste mere end et vist Beløb, og man saa alligevel paa Finansloven f. Eks. med Hensyn til sociale Love har maattet bevilge betydeligt mere, end Forudsætningen var, da Lovene blev vedtaget? Skulde det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen ikke paa dette Omraade og paa andre Omraader, f. Eks. først og fremmest med Hensyn til Materielanskaffelser gennem de sidste 15 Aar, kende saadanne Eksempler? Men der taler man aldrig om, at man ikke vil bevilge de nødvendige Midler. Derfor er Spørgsmaalet: Hvorfor skulde man ikke paa dette Omraade handle paa nøjagtig samme Maade som andre Steder, nemlig bringe Overensstemmelse til Veje mellem Lovens Ord og de Bevillinger, som skal bevilges paa Finansloven.

Forsvarsministeren *(L. Rasmussen):* Det ærede Medlem Hr. I. A. Hansen mente, at det Standpunkt, Venstre tog i 1927—28, ikke bevirker, at man maa give Tilslutning til det foreliggende Lovforslag. Deri har det ærede Medlem jo Ret, at man ikke paa det Grundlag Aar efter Aar kan stille et saadant Forslag. Men det, Spørgsmaalet her er om, er dette: Vi har paa Tingets Bord liggende et Lovforslag, som, hvis det gennemføres, gør det overflødigt, som vi her skal bruge Penge til, og derfor har vi stillet Forslag ganske som i 1927—28 om at afvente dette Lovforslags Skæbne, inden vi anskaffer Ting, som vil være overflødige, hvis Lovforslaget gennemføres.

I øvrigt vil jeg minde det ærede Medlem om en Sætning fra Venstre om Respekt for Parikronen. Prøv at undersøge, hvad Kronen var værd, da vi vedtog at ofre 30 Mill. Kr. Skal Parikronen respekteres her, kan vi rolig gaa med til det foreliggende Lovforslag og endda, naar vi regner med, hvordan Arbejdsløn og andet er gaaet ned, faa det, som var forudsat i 1922.

Til det ærede Medlem Hr. Christmas Møller skal jeg sige, at jeg er glad ved den Belæring, han gav mig om, hvordan man lovgiver paa Finansloven, og om hvorledes § 23 er i Uoverensstemmelse med den gældende Lov. Det, vi oplevede i Gaar, oplever vi igen i Dag, at de Konservative har en Evne til at slaa sig selv, naar de kommer med deres Kritik, thi det, som det ærede Medlem her taler om, det var, hvad der fandt Sted i Foraaret 1928, da de Konservative efter at have faaet at vide, hvad der skulde staa paa § 23, stemte for Finansloven, lovgav paa den uden at stille Ændringsforslag, uden med et eneste Ord at forhandle om at faa en Forandring. Det foretog det ærede Medlem sig den Gang. Det er det, han i Dag bebrejder mig. Det ærede Medlem maa have gjort det bevidst i Marts Maaned 1928, og al hans Kritik rammer i Dag de Konservative selv helt og holdent.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. I. A. Hansen har Ordet for en kort Bemærkning.

I. A. Hansen: Jeg forlangte Ordet for en kort Bemærkning for at rette en Udtalelse af det ærede Medlem Hr. Jesper Simonsen. Vi lovgav ikke paa Finansloven i 1927, vi stillede et selvstændigt Forslag om Reduktion af den ekstraordinære Bevilling, og det var ved Behandlingen af dette Forslag, at jeg sagde, at dette Eksperiment ikke lod sig gentage.

I øvrigt skal jeg ikke forlænge denne politiske Diskussion efter den udførlige Debat, vi havde i Gaar Aftes.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Christmas Møller har Ordet for en kort Bemærkning.

Christmas Møller: Under Finanslovforslagets første Behandling gjorde jeg overfor Spørgsmaalet: Lovgivning paa Finansloven de Bemærkninger, at jeg i det hele ikke yndede Lovgivning paa Finansloven, men at der var en meget betydelig Forskel paa, om man lovgav paa Finansloven med Tilslutning fra alle Sider, eller om man gjorde det for at tvinge et Mindretal her i Salen eller eventuelt et Flertal i det andet høje Ting. Jeg kan henvise til disse Bemærkninger fra vor Side under Finanslovforslagets første Behandling. I øvrigt har den højtærede Forsvarsminister og vi adskillige Gange diskuteret 1928, og den højtærede Forsvarsminister kan jo heller ikke være uvidende om, at vi i 1928 fik betydelige Forbedringer i Forhold til det oprindelige Forslag. Disse Forbedringer lod vi os nøje med i 1928 med den udtrykkelige Reservation, at vi i det følgende Aar, altsaa i 1929, ikke fortsat vilde tillade, at der ikke var den nøjeste Overensstemmelse mellem Bevilling og Lov. I det Øjeblik der blev vedtaget en anden Lov, faldt hele Spørgsmaalet jo bort. Dette sagde vi altsaa allerede i Foraaret 1928, og jeg kan intet have imod, at den højtærede Forsvarsminister gør opmærksom paa, at vi for vort Vedkommende sagde til i god Tid angaaende hele dette Forhold.

Forsvarsministeren *(L. Rasmussen):* Ikke andet til det ærede Medlem Hr. Christmas Møller end, at han nu atter selv maatte bekræfte, at det at lovgive paa Finansloven er noget, de Konservative bevidst gjorde i Foraaret 1928, hvis de ellers mener, det er Lovgivning.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Christmas Møller har Ordet for en kort Bemærkning.

Christmas Møller: Naar den højtærede Forsvarsminister i Gaar talte om det ungdomsfriske, pralede han alligevel lidt, thi naar den højtærede Forsvarsminister først nu har opdaget det, han her omtalte, nemlig denne Lovgivning paa Finansloven i 1928, er det virkelig meget sent. Vi har aldrig nogen Sinde i 1928 eller senere bestridt, at der ikke var den Overensstemmelse, der skulde være, men sagde just i 1928, som vi har sagt det gennem hele dette Aar, at denne Overensstemmelse maatte bringes til Veje i 1929.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Lovforslagets Overgang til anden Behandling

vedtoges uden Afstemning.

Den sidste Sag paa Dagsordenen var:

Første Behandling af Forslag til Lov om Ophævelse af Lov Nr. 70 af 27. Marts 1929 om Værn for Erhvervs- og Arbejdsfriheden.

(Lovforslaget findes i Tillæg A. Sp. 2093; Fremsættelsen findes i Tidenden Sp. 34).

Sagen sattes til Forhandling.

Hans Nielsen: Jeg maa takke den højtærede Regering, fordi den har fremsat dette Lovforslag om Ophævelse af den meget omtalte Tugthuslov, der i forrige Rigsdagssamling blev presset igennem ved Hjælp af højst forkastelige Midler. Jeg tør vel sige, at alle Mennesker vidste, at der ikke var noget Flertal i Befolkningen for den. Det konservative Folkeparti var advaret af en Række Organisationer, som hidtil havde været regnet for at høre ind under den konservative Bevægelse her i Landet. Indenfor

[Hans Nielsen.]

Venstres egne Rækker var der jo ogsaa Folk, som advarede imod denne Lov. Advarslerne fra vor Side nyttede imidlertid ikke, Flertallet fik Loven vedtaget. Man fortalte, at naar denne Lov blev vedtaget, vilde der oprinde en ganske anden Tid her i Landet, naar den personlige Frihed blev respekteret. Nu har denne Lov været gældende et halvt Aars Tid, og der er ogsaa fra dette halve Aar enkelte Resultater, men de forekommer mig at være af en saadan Beskaffenhed, at de ikke frister til at opretholde denne Lov. Der er saa meget mindre Grund dertil, som en Række Haandværkerforeninger og Haandværksmestre nu har henvendt sig til Ministeren og anmodet ham om at fremsætte Forslag om at ophæve Loven. Før Loven blev vedtaget, havde den kun Tilslutning fra to Organisationer her i Landet, Landboforeningerne og Husmoderforeningen. For nogle Dage siden var Fru Carla Meyer til Møde i Kalundborg, og dèr holdt hun en Tale, hvori hun meget beklagede, at hendes Navn stod under Anbefalingen, hun havde underskrevet *for egen Regning*, og det vedkom ikke Husmoderforeningen. Hun benyttede nu Lejligheden til at udtale Beklagelse af, at Husmoderforeningen var blevet taget til Indtægt for denne Lov. Tilbage af dem, der tidligere har anbefalet Loven, er kun Landboforeningerne med det ærede Medlem Hr. Pinstrup i Spidsen. Ellers er Loven fordømt af saa at sige alle Organisationer: af Grosserer-Sociétetet, af Industriraadet, af Arbejdsgiverforeningen, af de samvirkende Fagforbund, af Købmandsorganisationerne og nu af Haandværkerorganisationerne; jeg tør vel nok sige, at det er sjælden, at en Lov er blevet saaledes brændemærket for sin Fordærvelighed, som denne Lov er blevet. Nu foreligger der fra Regeringen Forslag om at ophæve Loven, og det er mit Haab, at dette Lovforslag meget hurtigt vil kunne føres gennem dette Ting, og at Landstinget vil indse, at man bør ophæve denne Klasselov, der aldrig nogen Sinde burde have været vedtaget.

Jeg vil gerne gøre et Par Bemærkninger i Anledning af to Domme, der i denne Sommer er afsagt i Henhold til denne Lov — en tredie Dom vil, saa vidt jeg ved, det ærede Medlem Hr. Steen omtale — den skal jeg derfor lade ligge. Den ene Dom vedrører en Sag i Aarhus, hvor en kvindelig Indehaver af en Guldsmedeforretning ikke kunde blive Medlem af Guldsmedenes Organisation i Aarhus, men hvor hun har faaet en Dom over Foreningen, hvorved denne blev dømt til at optage hende i Henhold til denne Lov. Denne kvindelige Guldsmed har ikke faaet nogen fagmæssig Uddannelse, saadan som andre har det i denne Branche, og som Følge deraf vilde de faguddannede Guldsmede og Sølvvarehandlere ikke optage hende som Medlem i deres Organisation, idet denne giver sine Medlemmer forskellige Fordele ved Indkøb af Varer. Imidlertid er Foreningen blevet dømt til at optage hende. Det er altsaa, hvad man har opnaaet i Henhold til denne Lov, og det er jo et Spørgsmaal, man maa rette til de Konservative, hvilke Fordele de ser ved, at en saadan Praksis indføres her i Landet.

Den anden Dom er af et helt andet Indhold. Det er en af det ærede Medlem Hr. Pinstrups gode Venner, en Gaardejer Emanuelsen i Give ved Horsens, der har været i Strid med sin Fodermester, en Arbejdsmand Jakobsen, og denne Sag maa jeg skænke nogle faa Ord; det skal ikke blive meget langt.

Arbejdsmand Jakobsen var fæstet fra 1. November 1928 til 1. November 1929 som Fodermester hos denne meget velhavende Gaardejer Niels Emanuelsen for en Løn af 600 Kr. om Aaret, desuden nogle Naturalier og endvidere Ret til at bo i denne velhavende Gaardejers Hus. Det gik godt en Tid med Samarbejdet imellem dem, Jakobsen viste sig at være en flink Mand, der passede sit Arbejde. Men saa en Dag kommer Gaardejeren og overfalder ham under Arbejdet og erklærer, at han ikke vil finde sig i, at han fodrer Køerne paa den Maade, han gjorde. Nu havde Gaardejeren i lang Tid set, at Fodermesteren fodrede Køerne paa den omtalte Maade uden at protestere, men nu kommer han altsaa og forlanger, at det skal ske paa en helt anden Maade. Det kommer nu til noget Mundhuggeri mellem de to Mænd, hvorunder Gaardmanden erklærer, at han kan gaa sin Vej, men han bliver dog i Pladsen, og i de kommende Dage fodrer han Køerne paa den Maade, som Gaardejeren har forlangt. Men den førstkommende Lønningsdag, om Fredagen, nægter Gaardejeren simpelt hen at udbetale tilgodehavende Løn til Manden, siger, at Arbejdsforholdet er hævet, og forlanger, at han skal fraflytte det Hus, han bor i. Selvfølgelig protesterer Arbejdsmanden herimod og hævder, at Gaardejeren er uberettiget til at vise ham bort af Tjenesten, at han ikke har forbrudt sig, og at han forlanger sin tilgodehavende

29de Møde.

Tirsdag den 19. November Kl. 1.

Formanden: Udenfor Dagsordenen har det ærede Medlem Hr. Vesterager Ordet for at forelægge et tidligere anmeldt Lovforslag.

Ordføreren for Forslagsstillerne *(Vesterager)*: Det *Forslag til Lov om Foranstaltninger til Ædruelighedens Fremme*, som jeg paa Medforslagsstilleres og egne Vegne skal have den Ære at forelægge for dette høje Ting, blev forelagt i forrige Rigsdagssamling af daværende Medlem af dette høje Ting Hr. Højesteretssagfører Heilesen og blev efter en ret udførlig Førstebehandling henvist til et Udvalg, som imidlertid ikke kom ret langt med Arbejdet, og det er derfor vort Ønske, at Arbejdet skal genoptages i denne Samling. Vi havde helst set, at Regeringen havde fremsat Lovforslaget — eller maaske Dele deraf, som var udarbejdet i Administrationen — paa en saadan Maade, at Regeringen gik ind for det som Forhandlingsgrundlag. Men det har Ministeriet altsaa ikke ment at kunne paatage sig, og derfor fremkommer Lovforslaget igen ad privat Vej i ganske samme Skikkelse som i Fjor.

Angaaende Lovforslagets Enkeltheder kan jeg henholde mig til de udførlige Udtalelser, som Ordføreren for Forslagsstillerne fremsatte i Fjor, og som jeg ikke finder Anledning til at gentage. Men jeg vil gerne fremhæve, at efter min Opfattelse er det af stor Betydning at faa Ædruelighedsspørgsmaalet gennemdrøftet og faa det frem netop nu. Det er stærkt fremme i mange Lande, og herhjemme har vi for Tiden mange Spørgsmaal paa Dagsordenen, som berøres stærkt af Spørgsmaalet om Spiritustrafikken. Dette fremhævede jeg i Fjor ved første Behandling, og fra den daværende Indenrigsministers Side blev der tilsagt os saglig og loyal Forhandling om Lovforslaget. Vi mener, Lovforslaget er lige saa paakrævet i Aar, og vi anser det for at være af stor Betydning at faa dette Spørgsmaal frem nu. Vi forhandler nemlig om sociale Spørgsmaal, og der er jo bebudet en gennemgribende Revision af hele den sociale Lovgivning, og her møder vi Drikkeriets Følger paa mange Omraader, baade i Forholdet til Børn og voksne. Der er ogsaa Røre i den pædagogiske Verden, og der holdes Møder rundt omkring i Landet, ved hvilke man fra forskellige Sider kræver, at Alkohollære skal indføres i Skolerne. Endelig staar vi overfor en Revision af vor Straffelovgivning, og i Straffelovens Paragraffer møder vi ogsaa Gang efter Gang Spørgsmaalet om Drikkeriet. Læger og Hygiejnikere kan ikke komme udenom Sagen, Drikkeriets Følger møder dem alt for ofte, og vi mener derfor, det er naturligt, at Ædruelighedsspørgsmaalet behandles sideløbende med alle disse Spørgsmaal. Vi har adskillige Bestemmelser i Lovgivningen, som aldrig rigtig er blevet ført ud i Livet, og det maa derfor blive en Opgave at undersøge, hvad vi skal gøre med disse Bestemmelser. Ædruelighedslovgivningen er gaaet frem med smaa Skridt, men ogsaa de smaa Skridt har jo deres Berettigelse. I § 1, 1ste Stykke, findes kort udtrykt, hvad vi ønsker der skal være Grundlaget for Ædruelighedsarbejdet, og hvor langt vi ønsker at gaa frem, nemlig saa langt, som Foranstaltningerne finder den fornødne Støtte i Folket.

Lovforslaget fremkommer altsaa ikke paa nogen Maade som et Ultimatum, men som et Forhandlingsgrundlag, og som saadant vil jeg tillade mig paa Medforslagsstilleres og egne Vegne at anbefale det til det høje Tings velvillige Behandling. Jeg haaber, at det maa bidrage til at faa denne vigtige Opgave løst paa en for vort Folk god Maade.

Formanden: Eksemplarer af det nu forelagte Lovforslag vil blive omdelt til Tingets Medlemmer.

Den første Sag paa Dagsordenen var:

Anden Behandling af Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Første Behandling findes i Tidenden Sp. 2135).

Der var ikke stillet Ændringsforslag.

Lovforslaget og Spørgsmaalet om dets Overgang til tredie Behandling sattes til Forhandling under eet.

Ingen bad om Ordet.

Lovforslaget (se Tillæg A. Sp. 2681) *samt dets Overgang til tredie Behandling vedtoges* uden Afstemning.

Den næste Sag paa Dagsordenen var:

Anden Behandling af Forslag til Lov om Ophævelse af Lov Nr. 70 af 27. Marts 1929 om Værn for Erhvervs- og Arbejdsfriheden.

(Første Behandling findes i Tidenden Sp. 2146).

Der var til denne Behandling stillet følgende Ændringsforslag:

Af *Holstein:*

Lovforslaget affattes saaledes:

„Forslag til Lov

om

Ophævelse af Lov Nr. 70 af 27. Marts 1929 om Værn for Erhvervs- og Arbejdsfriheden samt Nedsættelse af et Udvalg angaaende eventuel Lovgivning om Erhvervs- og Arbejdsfrihed.

§ 1.

Lov Nr. 70 af 27. Marts 1929 om Værn for Erhvervs- og Arbejdsfriheden ophæves.

§ 2.

Ministeren for Handel og Industri bemyndiges til at nedsætte et Udvalg til Overvejelse af, hvorvidt der maatte være Grund til at gennemføre særlige Lovbestemmelser for at sikre den enkeltes frie Adgang til Erhverv eller Arbejde overfor den ene eller anden Art af økonomisk eller personlig Forfølgelse, samt til Udarbejdelse af Forslag til saadanne Lovbestemmelser, hvis Udvalget maatte finde disse paakrævede.

§ 3.

Udvalget sammensættes saaledes:

1 Medlem af den faste Voldgiftsret som Formand,

2 Medlemmer valgte af det rets- og statsvidenskabelige Fakultet,

1 Medlem valgt af Dansk Arbejdsgiverforening,

1 Medlem valgt af Fællesrepræsentationen for Haandværk og Industri,

2 Medlemmer valgte af de samvirkende Fagforbund,

2 Medlemmer valgte af de samvirkende danske Landboforeninger,

2 Medlemmer valgte af de samvirkende danske Husmandsforeninger, og

Ministeren for Handel og Industri tilforordner Udvalget en Sekretær.

§ 4.

Udvalgets Overvejelser vil være at afslutte før 1. Marts 1930. De ved Udvalgets Arbejde foraarsagede Udgifter bevilges paa Finansloven.

§ 5.

Denne Lov træder straks i Kraft."

Lovforslaget, det stillede Ændringsforslag samt Spørgsmaalet om Lovforslagets Overgang til tredie Behandling sattes til Forhandling under eet.

Holstein: Jeg fremsætter dette Ændringsforslag med Bevidsthed om, at det sandsynligvis af den højtærede Forsvarsminister vil blive betragtet som et velkomment Bevis for min sørgelige politiske Opfindsomhed og maaske endvidere som et Bevis for, at jeg misbruger Talegaverne i daarlige Sagers Tjeneste. Ikke desto mindre tillader jeg mig at fremsætte det, og jeg gør det med saa meget mere Sindsro, som jo baade Socialdemokratiet og det radikale Parti har stemt for Forslaget. Nu skulde det ikke undre mig, om de Aaret efter stemmer imod det samme Forslag, som de det foregaaende Aar har stemt for, disse Kolbøtter udfører jo baade det radikale Venstre og Socialdemokratiet med en saadan Ynde og Elegance, at man kun kan fryde sig ved Synet. Men mine Hovedgrunde til at fremsætte dette Ændringsforslag er dels en forfatningspolitisk, dels en rent retslig-legislativ. Forfatningspolitisk kan jeg ikke se rettere end, at det er overmaade beklageligt, at de Love, der strømmer ud af det radikal-socialistiske Overflødighedshorn i Folketinget, bliver hældt ud i Landstinget til Overvejelse og Prøvelse og Placering af en spinkel Majoritet paa 4 Medlemmer. Jeg tror, det vilde være meget beklageligt, om det skulde blive Landstinget, der blev Tyngdepunktet i de kommende Aars politiske Forhandlinger. Det vilde være beklageligt, hvis vi nu skulde se de samme

[Arnth Jensen.]
og Modning, som skal til, for at Læreren kan tage sit Arbejde op paa den velsignelsesrige Maade, som det skulde tages op i Folkeskolen, hvis han standser sin Udvikling og sin Uddannelse ved Seminarieuddannelsens Afslutning. Derfor vil jeg hævde, at en 3-aarig Uddannelse skulde være tilstrækkelig for at give Folkeskolelærerne det Grundlag, som er nødvendigt til at bygge videre paa gennem Selviagttagelse og gennem Selvundervisning, om jeg saa maa sige, naar de kommer ud i det praktiske Liv.

Maa jeg saa sige til den højtærede Undervisningsminister, der talte om, at han havde set noget til opblæste Landsbydegne .....

Formanden: Jeg har paatalt dette Udtryk, og det kan derfor ikke diskuteres.

Arnth Jensen: Ja, saa skal jeg lade være at diskutere det. Jeg skal rette mig efter den højtærede Formands Udtalelse og sige, at det sete afhænger jo af Øjnene, der ser ....

Formanden: Sagen kan ikke diskuteres.

Arnth Jensen: Maa jeg sige, at det var jo interessant at høre den højtærede Undervisningsministers Udlægning af et saa vigtigt Forslag som dette, og jeg sad nede paa min Plads og glædede mig derover, men tænkte i mit stille Sind, som jeg saa tidt har gjort, at jeg kunde ikke lade være at tænke paa en Gyngehest: Der var Bevægelse og Spektakel nok; men mere saa jeg heller ikke.

Formanden: Det ærede Medlem burde anvende mere passende Udtryk.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Sagens Overgang til anden Behandling vedtoges uden Afstemning.

Vilhelm Rasmussen: Jeg tillader mig at foreslaa, at Lovforslaget henvises til et Udvalg paa 15 Medlemmer.

Uden Forhandling eller Afstemning *vedtoges* dette Forslag.

Formanden: Jeg skal paa Grund af den fremrykkede Tid lade den sidste Sag udgaa af Dagsordenen.

Ved Skrivelse af Dags Dato oversender Landstingets Formand:

Forslag til Lov om Statstilskud til private Fortsættelsesskoler,

hvilket Lovforslag er vedtaget af Landstinget, med Anmodning om, at Lovforslaget maa blive Folketinget forelagt. Dette sker herved. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste Møde afholdes i Morgen, Torsdag den 21. November, Kl. 1 med følgende Dagsorden:

1) *Valg af 15 Medlemmer til et Udvalg angaaende:*

Forslag til Lov om Lærerskoler.

2) *Tredie Behandling af:*

Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

3) *Tredie Behandling af:*

Forslag til Lov om Ophævelse af Lov Nr. 70 af 27. Marts 1929 om Værn for Erhvervs- og Arbejdsfriheden.

4) *Første Behandling af:*

Forslag til Lov om Aktieselskaber.

Mødet hævet Kl. 3,40.

31te Møde.

Torsdag den 21. November Kl. 1.

Formanden: I Skrivelse af Gaars Dato meddeler Landbrugsministeren, at han i Landstinget har fremsat:

Forslag til Lov om indenrigs Kødkontrol.

Den første Sag paa Dagsordenen var:

Valg af 15 Medlemmer til et Udvalg angaaende Forslag til Lov om Lærerskoler.

Valgt blev: *Kilhelm Rasmussen, Knud Hansen, Fisker, Smeum, A. C. Mortensen, Bomholt, A. M. Hansen, Jørgen Jørgensen (Lejre), Søren P. Larsen, Kr. Kristensen, Raunkjær, Julin, Arnth Jensen, Vesterager* og *J. Oskar Andersen.*

Den næste Sag paa Dagsordenen var:

Tredie Behandling af Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Anden Behandling findes i Tidenden Sp. 2185).

Der var ikke stillet Ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til Forhandling.

J. P. Larsen: Under Henvisning til mine Udtalelser ved første Behandling skal jeg anbefale at stemme for Lovforslagets endelige Vedtagelse her i Tinget.

I. A. Hansen: Ogsaa jeg kan henvise til mine Udtalelser og min Begrundelse ved Lovforslagets første Behandling. Jeg skal i Henhold hertil anbefale at stemme imod Lovforslaget.

Christmas Møller: I Overensstemmelse med de Betragtninger, vi gjorde gældende ved første Behandling af dette Lovforslag, skal jeg anbefale, at man stemmer imod Lovforslaget.

Jesper Simonsen: Jeg kan som de foregaaende ærede Talere henholde mig til de Bemærkninger, jeg gjorde ved Lovforslagets første Behandling, og paa Grundlag af dem anbefale, at man stemmer for det foreliggende Lovforslag.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Lovforslaget (se Tillæg C.)
vedtoges med 78 Stemmer mod 67.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive oversendt til Landstinget.

Den næste Sag paa Dagsordenen var:

Tredie Behandling af Forslag til Lov om Ophævelse af Lov Nr. 70 af 27. Marts 1929 om Værn for Erhvervs- og Arbejdsfriheden.

(Anden Behandling findes i Tidenden Sp. 2187).

Der var ikke stillet Ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til Forhandling.

Hans Nielsen: Jeg tror ikke, jeg behøver overfor det høje Ting at gøre Rede for, hvorfor jeg kan anbefale at stemme for det foreliggende Lovforslag. Jeg haaber, at det maa blive vedtaget her i Dag, og at det andet høje Ting vil tage Hensyn til Folkets Ønske, som det udtrykkes her i dette Ting i Dag.

Slebsager: Jeg kan ganske henholde mig til de Udtalelser, jeg fremsatte ved Lovforslagets første Behandling, og i Henhold dertil anbefaler jeg ærede Medlemmer at stemme imod Lovforslaget.

Hendriksen: Idet jeg henholder mig til de Udtalelser, jeg fremsatte ved Forslagets første Behandling, skal jeg anbefale ærede Medlemmer at stemme mod det foreliggende Forslag.

Steen: Idet jeg tillader mig at henvise til de Synspunkter, der af skiftende Ordførere for mit Parti i Aarenes Løb her i Salen er fremsat om hele dette Forhold, skal jeg paa Partiets Vegne anbefale Tingets ærede Medlemmer at stemme for Forslaget.

Holstein: Inden dette Lovforslag gaar til Behandling i det af parlamentariske Prøvelser haardt prøvede og af sagligе Overvejelser nedtyngede Landsting, finder jeg Anledning til for at aflive ufornødne Misforstaaelser at fremsætte nogle afsluttende Bemærkninger til Ordførerne for de hver paa sin Vis mest reaktionære Partier i dette Ting, Venstre og Socialdemokratiet.

Efter det ærede Medlem Hr. Slebsagers Opfattelse repræsenterer den Lov, som Regeringen nu foreslaar ophævet, Fornuften i dette Ting, medens den sagligt virksomme Kritik og Imødegaaelse af den, som jeg har fremsat paa fælles Front med de tidligere Oppositionspartier, repræsenterer Ufornuften. Denne Skiften Sol og Vind mellem Fornuft og Ufornuft repræsenterer

VIII.

Forslag til Lov

om

Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Som vedtaget af Folketinget ved 3die Behandling den 21. November 1929.*)

Forsvarsministeren bemyndiges til at afvige fra den i Lovens § 4 fastsatte Fordeling af den ekstraordinære Bevilling paa 30 Mill. Kr. til Supplering af Hærens Beholdninger af Materiel m. v. saaledes, at der for Finansaaret 1930—31 i Stedet for 3 Mill. Kr. bevilges 600 000 Kr.

H. P. Hansen.

Rob. Lundberg.

---

*) Se Tillæg A. Sp. 2681; Folketingstidenden: Fremsættelsen Sp. 1613, 1ste Behandling Sp. 2135, 2den Behandling Sp. 2186, 3die Behandling Sp. 2315.

Fraværende:

Blang (syg).

Sluttelig foretoges:

Første Behandling af Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Lovforslaget findes i Tillæg C. Sp. 33).

Lovforslaget sattes til Forhandling.

Forsvarsministeren *(L. Rasmussen):* Det Lovforslag, jeg herved har den Ære at forelægge for det høje Ting, er oprindelig fremsat i Folketinget og vedtaget dèr. Det gaar ud paa at bemyndige Forsvarsministeren til i det kommende Finansaar at fravige Bestemmelserne i den Lov, dèr er nævnt her i Lovforslagets Titel, hvorved det i 1922 blev bestemt, at der aarligt i 10 Aar skulde anvendes 3 Mill. Kr. til ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger. I Finanslovforslaget for det kommende Finansaar, der ligger i Folketinget, havde jeg stillet Forslag om at nedsætte det Beløb, der skulde bruges i det kommende Aar, til 600 000 Kr. Jeg havde ønsket helt at stryge Bevillingen for det kommende Aar, men har alligevel opført 600 000 Kr., fordi der er foretaget Bestillinger i Udlandet, for hvilke Betalingen forfalder i det kommende Aar, hvorfor dette Beløb eller i hvert Fald en Del af det skal bruges. Under Behandlingen af Finanslovforslaget i Folketinget blev det fra forskellig Side kritiseret, at man paa den Maade søgte at lovgive paa Finansloven, og man mente, at skulde et saadant Forslag gennemføres, maatte det i hvert Tilfælde ske ved en særlig Lov, og for at imødekomme dette Ønske er det foreliggende Lovforslag blevet fremsat. Det er vedtaget i Folketinget, og det forelægges herved for det høje Landsting.

I Samlingen 1926—27 mødte daværende Forsvarsminister Brorsen med Forslag om, at man for et enkelt Aar udskød 2 Mill. Kr. af den ekstraordinære Bevilling paa 3 Mill. Kr. baade af Hensyn til den spændte økonomiske Situation og af Hensyn til, at man havde et nyt Lovforslag til Omordning af Hær og Flaade under Udarbejdelse. Han mente, det vilde være opportunt for et enkelt Aar at vente med at anskaffe de Ting, man ikke var sikker paa, man under den nye Ordning vilde faa Brug for, og det er med en lignende Motivering, at jeg hermed anbefaler det foreliggende Lovforslag.

Alle Partier har udtalt sig paa en saadan Maade, at man forstaar, de er enige om, at den nugældende Ordning, Ordningen af 1922, ikke lader sig opretholde. Uanset hvilket Parti man tilhører, erkender man, at denne Ordning ikke kan opretholdes, den har sprængt Rammerne, og der maa noget nyt til. Jeg har derfor ment, det var rigtigst at vente med Anskaffelser, som man eventuelt under en ny Ordning ikke fik Brug for, og hvad Lovforslaget gaar ud paa, er da at udskyde Anskaffelsen, ikke at nedsætte Totalbeløbet, de 30 Mill. Kr., men at udskyde Anvendelsen af et Beløb, saaledes at vi i det kommende Finansaar kun bruger 600 000 Kr. i Stedet for 3 Mill. Kr.

Hauch: Ved Indledningen til denne Forhandling ønsker jeg at udtale min Paaskønnelse af, at den højtærede Forsvarsminister har fremsat dette Lovforslag og dermed frafaldet sin oprindelige Tanke om gennem en Anmærkning paa Finanslovforslaget for 1930—31 at nedsætte den lovhjemlede ekstraordinære Bevilling paa 3 Mill. Kr. til 600 000 Kr. Den nu valgte Fremgangsmaade er ikke alene rent forfatningsmæssigt den rigtigste, men det er ogsaa den mest praktiske, idet det forskaaner den højtærede Minister og det høje Ting for Besvær paa et Tidspunkt af Aaret, da vi erfaringsmæssigt har travlt, nemlig ved Samlingens Slutning. I øvrigt benytter jeg den herved givne Lejlighed til at bede den højtærede Minister om at gøre sine Kolleger og sin høje Chef opmærksom paa, at Landstinget har været arbejdsparat og saare arbejdsvilligt i disse snart forløbne 2½ Maaned.

Hvad selve Sagen angaar, kan den højtærede Minister neppe have haft store Forhaabninger om at faa sit Lovforslag vedtaget her i Landstinget. Af Bemærkningerne, som ledsagede Lovforslaget, da det blev fremsat i Folketinget, fremgaar det, at Ministerens væsentligste Begrundelse for Lovforslagets Fremkomst er at søge i den Omstændighed, at Regeringen i det andet høje Ting har fremsat et Lovforslag om Omdannelse af Hær og Flaade, og den højtærede Minister har her i Dag peget paa det samme. Det vil sikkert ikke undre den

[Hauch.]
højtærede Minister, at det Parti, som jeg har den Ære at tilhøre, vil afholde sig fra at foregribe Begivenhedernes Gang med Hensyn til Ordningen af vort Forsvar; vi kan paa nærværende Tidspunkt ikke medvirke til Gennemførelsen af Lovforslaget. Lad os nu se, hvordan det gaar i det høje Folketing, og vi skal da ogsaa se Forslaget om Omordningen af Hærens og Flaadens Forhold her, før det kan blive til Lov. Det, der hidtil er foregaaet under Forhandlingerne i det høje Folketing og under Forhandlingerne ude i Landet, og det, der er skrevet i Pressen, synes ikke at aabne Udsigt til en snarlig Afgørelse af dette gennem saa mange Aar behandlede, overordentlig vanskelige, men overordentlig vigtige Spørgsmaal. Der kunde neppe for dette Land ske noget politisk set lykkeligere end en fredelig Ordning og derfor ogsaa en varig Ordning af vort Forsvarsberedskab, men som Udsigterne tegner sig i Øjeblikket, kan jeg, som sagt, ikke se, der er nogen nærliggende Udsigt til en Ordning, og derfor kan vi ikke ønske at medvirke til en Foregriben af Begivenhedernes Gang i Forbindelse med Spørgsmaalet om vort Forsvarsberedskab.

Som sagt, jeg maa bedrøve den højtærede Minister med, at vort Parti ikke kan medvirke til Gennemførelsen af det her foreliggende Lovforslag.

C. F. Sørensen: Det af den højtærede Forsvarsminister for nylig forelagte Lovforslag siger klart og tydeligt i sine faa Linier, hvad det gaar ud paa, nemlig at der af de tre Millioner, som ifølge Militærlovene af 1922 er afsat til Hærens Beholdninger, Øvelsespladser og Bygninger, spares 2 400 000 Kr. for Finansaaret 1930—31. Jeg kan paa mit Partis Vegne anbefale dette Lovforslag, idet mit Parti tror, at det, som den militærpolitiske Stilling ligger, er et rigtigt Forslag, den højtærede Minister her er kommet med.

Det ærede 7de Medlem for 6te Kreds (Hauch) udtalte, at Udsigterne til en fredelig Afgørelse af det militære Spørgsmaal ude i Europa ikke er store. Jeg og mit Parti er ganske uenige med det ærede Medlem i denne Opfattelse. Aldrig har der paa det Omraade været saa stærk Grøde, aldrig har der i den store Verden været gjort saa mange Forsøg paa at komme Spørgsmaalet om Afrustning saa nær ind paa Livet som muligt. Vi herhjemme i Danmark, i hvert Fald Socialdemokratiet, mener, at vi har en Pligt til at være med i det Fredsarbejde, der her stræbes henimod. Vi tror derfor, at der i en Situation som den, vi befinder os i her i Landet, hvor den ansvarlige Regering har forelagt et velmotiveret Lovforslag i det andet høje Ting om Omordning af vor Militærlovgivning, om Omdannelse af Hær og Flaade til et Vagtkorps og en Statsmarine, vil være al Grund til, saa længe dette Forslag er til Behandling i den danske Rigsdag, at foretage en Ændring i den hermed sideløbende Lovgivning som her foreslaaet af den højtærede Forsvarsminister. Lovforslaget gaar ikke ud paa at stryge de 3 Millioner, der aarlig skulde bevilges i 10 Aar, hvoraf de 7 er gaaet, det gaar kun ud paa, saa længe det militærpolitiske Spørgsmaal er under Debat, at udsætte Bevillingen et Aar. Naar saa den danske Rigsdag har truffet sin Afgørelse, og Afgørelsen skulde gaa imod Regeringen, mod de Partier, der støtter Regeringen, er Tiden inde til atter at optage Bevillingen paa de 3 Millioner. Militæret gaar altsaa ikke tabt af noget som helst, og jeg tror ikke, at det, Pengene skulde bruges til, Øvelsespladser, Bygninger og Beholdninger, det vil sige Krudt og lignende Militærmateriel, vil have lidt noget som helst ved at vente et Aar.

Derfor kan jeg paa mit Partis Vegne anbefale, at dette Lovforslag vedtages som den Sikkerhedsforanstaltning og den fornuftige økonomiske Disposition, det i Virkeligheden er.

Ellinger: Maa jeg begynde med til den højtærede Minister i Anledning af hans Udtalelse om, at alle Partier var enige om, at Forsvarsordningen af 1922 lider af saa store Mangler, at det er naturligt at søge den ændret, at bemærke, at dette gælder jo for Flaadens Vedkommende, men i meget ringere Grad for Hærens Vedkommende, og det Lovforslag, der her foreligger, drejer sig jo om Hæren og ikke om Flaaden. Med Hensyn til Flaaden har Ministeren udtalt, at saaledes som det gaar med den, kan det ikke blive ved at gaa. Naar derfor den højtærede Minister møder her i Tinget med et Forslag vedrørende vort Forsvarsvæsen, havde det

[Ellinger.]
været naturligt, om Ministeren var mødt frem med et Forslag til Forbedring af de Forhold, der vedrører Flaaden, til Afhjælpning af de Skavanker, som Ministeren med saa stor Styrke gør gældende, at Flaaden i Øjeblikket lider under.

Det foreliggende Lovforslag har en intim Forbindelse med det Afrustningsforslag, Regeringen har fremsat i Folketinget. Nu er det jo ikke Lejligheden her at drøfte dette Afrustningsforslag, men det vil ikke alene være naturligt, det er i Virkeligheden uundgaaeligt at beskæftige sig lidt med den Afrustningstanke, paa hvilken dette Forslag hviler. Statsministeren har som bekendt været i Genève og dèr den 4. September holdt en Tale. Da jeg i September Maaned opholdt mig i Udlandet, har jeg alene ved at læse store udenlandske Blade kunnet følge Forhandlingerne i Genève, men jeg kan ikke sige, at disse Blade, der i øvrigt gav meget indgaaende Fremstillinger af Forhandlingerne i Genève, har beskæftiget sig meget med Statsministerens Fremtræden paa Talerarenaen dernede. I et Blad stod der: „Den danske Statsminister, Hr. Stauning, har talt". Punktum. I et andet Blad stod der, at han udtalte sig om de økonomiske Spørgsmaal i Europa og udtalte Haabet om, at Afrustningskommissionen til næste Aar havde afsluttet sit Arbejde. Punktum. Ja, mere opsigtsvækkende var det ikke, og naar man læser Talen igennem, hvad vi har haft Lejlighed til, da den er tilstillet Rigsdagens Medlemmer, kan man egentlig ikke undre sig over, at dens Indhold ikke har kunnet gøre nogen større Virkning i en Forsamling af Personer, som selv er Talere, og som Dag efter Dag i lang Tid maa høre paa hinandens Taler.

Hvad Forsvarsvæsenet angaar, da siges der i dette det korteste Afsnit af Talen, at det er Regeringens Hensigt at stille Forslag om en Omdannelse af Hæren og Flaaden til militært organiserede Styrker, hvis Formaal skal være i Krise- og Krigstider at vaage over vore Grænser og føre Tilsyn med vore Farvande — *exercer une surveillance dans nos eaux*, blev der sagt paa Fransk —, og dette syntes hentet fra den paagældende Haagerkonventions Artikel 25. Det er godt, at Ministeren kort efter udtaler, at vi her i Landet „naturligvis er besluttede paa at organisere vore land- og sømilitære Styrker paa en saadan Maade, at de er fuldt tilstrækkelige til at opfylde de Forpligtelser, som maatte kunne komme til at paahvile os i Henhold til Neutralitetsoverenskomsterne af 1907, eller som maatte være en naturlig Følge af vor Stilling som Medlem af Folkenes Forbund."

Hvis denne Tale overhovedet har sat nogen Tanke i Bevægelse hos nogen af Tilhørerne, saa maatte det være en Forundring over, at Danmark hidtil har haft en Hær og en Flaade, der ikke var militært organiserede Styrker — anden Mening har de ikke kunnet finde i Ordene. Saa har de altsaa faaet at vide, at den nuværende Regering vil søge at afhjælpe denne Mangel, og det har forhaabentlig vakt Forsamlingens Tilfredshed. Men hvorfor citerede Ministeren ikke hele det paagældende Stykke af Artikel 25? Thi der staar jo deri, at et neutralt Land skal føre dette Tilsyn *pour empêcher dans ses ports ou rades et dans ses eaux toute violation des dispositions qui précèdent* — eller paa Dansk: føre et Tilsyn for at forhindre i sine Havne eller Rede eller paa sit Søterritorium enhver Krænkelse af de i foregaaende Artikler nævnte Bestemmelser. Statsministeren kan naturligvis sige, at dette ogsaa var hans Mening, og det kunde nu være interessant at faa at vide, om Forsvarsministeren vil hævde dette og gøre det gældende ude i de brede Befolkningslag, som jo gerne hører Ministeren, dette, at Danmark ikke kan komme udenom, at det har denne Pligt. Men ser vi paa det nærværende Forslag, saa vil jeg spørge ham, hvorvidt dette Forslag skal være skikket til at sætte Danmark i Stand til at opfylde den i Konvention V, Artikel 5, af os overtagne Forpligtelse til *ikke at finde os i*, at der begaas Neutralitetskrænkelser paa dets Landterritorium.

Hvad saa vor Stilling som Medlem af Folkenes Forbund angaar, da foreligger der utvetydige Udtalelser derom, og jeg tillader mig nu at spørge den højtærede Forsvarsminister, om han tiltræder dem, eller om han mener at kunne gaa imod og føre vort Folk imod dem, naar

1. Lloyd George allerede i 1920 som Premierminister udtalte i det engelske Underhus:

> „Forbundsmagterne kan ikke hjælpe den Stat, som ikke vil kæmpe selv."

2. Den socialdemokratiske Belgier Vandervelde, i sin Tid Udenrigsminister, siger:

> „Ethvert Land er forpligtet til at straffe Handlinger, der strider imod Neutraliteten, og som er begaaet paa dets Territorium. Enhver anden Handling gør den til medskyldig med den krigsførende; det er ikke nok at gøre Skinmodstand. Den internationale Hjælp kan ikke ydes et Land, der, naar det bliver angrebet, hævder, at det ikke vil yde nogen Mod-

[Ellinger.]

stand imod en Angriber og ikke vil bringe noget Offer for sin Uafhængighed."

3. Formanden for Nedrustningsudvalget i Genève, den af alle højt ansete græske Politiker, Politis, i Fjor udtaler i sin Beretning:

„Uden at afvente den Hjælp, som den enkelte Stat er berettiget til at modtage fra det mellemfolkelige Samfund, kan og bør den straks forsvare sig. Om dette Punkt kan der ikke herske Tvivl."

Hvis den højtærede Minister kan slutte sig til disse Betragtninger fra autoritativ Side, saa skulde han gaa ud og fortælle Vælgerne disse Sandheder, og han kan da føje til, at Socialdemokraten Branting, en Politiker i Verdensformat, der aldrig nedlod sig til at angle efter Mængdens Bifald og ikke veg tilbage fra ansvarsbevidst at sige den Sandheden, hvorfor han ogsaa fik Bifald, et Bifald, som han fortjente, har udtalt:

„Enhver Stat, som vil leve, maa ogsaa vise sin Villie til Livet. Vi beundrer ikke det Folk, som bare kaster Vaabnene. Vil et Land dette, vil man overalt tro, at det Folk ikke sætter megen Pris paa sin Selvstændighed."

I dette Oplysningsarbejde skal Ministeren ikke være bange for de Radikale. Radikale, hvis Navn betyder noget, tager Afstand fra Afrustningen, og Forsvarsministeren kan spørge sin Kollega Udenrigsministeren om, hvad Indtryk det gjorde paa ham, da den meget radikale Professor Quidde, som i 1928 passerede København efter at have modtaget Nobelprisen for sit Fredsarbejde Livet igennem, her i København udtalte:

„Hvis et enkelt Land afrustede, vilde dette stride mod Forbundspagten, da denne netop forpligter alle Lande, der er Medlemmer af Folkenes Forbund, til at have en militær Styrke, som blandt andet kan anvendes til at bekæmpe en Fredsbryder."

Den anden Nobelpristager, den franske Radikale Léon Bourgeois, tilføjer:

„Man maa være villig til at paatage sig Byrderne, naar man vil nyde Fordelene og Rettighederne ved Folkenes Forbund."

Og, som jeg havde den Ære at udtale for tre Aar siden her i Tinget:

„Det vilde være en topmaalt Illoyalitet mod vore nordiske Broderlande, først og fremmest Sverige, om vi gjorde vort Land værgeløst, gjorde det til Ingenmandsland, gjorde det fristende for Fremstød saavel fra Syd som fra Øst. Vi vilde derved baade ødelægge os selv og vanskeliggøre Forholdene for Sverige, som jo ogsaa ligger ved Indløbet til Østersøen, hvortil der grænser saa mange Stater. Jeg spørger: kan vi være bekendt ved vor Sorgløshed at forøge Sveriges Utryghed, forandre til dets Skade dets strategiske Stilling og beskære dets Frihed til at anvende sine egne Stridskræfter paa den Maade, som det ellers kunde, om vi ikke skød vor Pligt fra os."

Alle ønsker vi Freden bevaret og Folkene, navnlig naturligvis vort Folk, forskaanet for Krigens Rædsler, men det er en stor Naivetet at tro, at dette skulde kunne sikres os ved Afvæbning. Denne er netop egnet til at hidkalde krigsførende Magter, der her tilmed kan tage til sig af de danske Kødgryder, som et anset svensk Blad for nogen Tid siden skrev. I Modsætning til den ærede sidste Taler maa jeg rigtignok sige, at Nedrustningsarbejdet skrider overmaade langsomt fremad. Danmark har nedrustet i 1922, men kun faa Stater fulgte det. Nu skulde vi afruste. Ingen Stat vilde følge os. I Afrustningsudvalgets Møde den 19. September i Aar udtalte den ivrigste Nedrustnings- og Folkeforbundsmand Englænderen, Lord Cecil i Mismod:

„En Modstander af Folkeforbundet kunde hovere over, at Nedrustningssagen snarere er i Tilbagegang end i Fremgang."

I et Interview, som en østrigsk Pressemand i Genève underkastede Lord Cecil paa det Tidspunkt, da Møderne dernede omtrent var til Ende, sagde denne, at han synes, at man maatte kunne komme til en Formindskelse paa 20—30 pCt. i Staternes Udgifter til Personel og Materiel, og han tilføjede, at dog kunde man ikke stille et saadant Krav til Danmark, som allerede er langt nede med sit Forsvarsvæsen.

I Mandags oplyser den franske Krigsminister i Deputeretkammeret, at medens Frankrig har nedsat sine Hærudgifter fra 1913 med 10 pCt., har England forøget sine Hærudgifter med 16 pCt., Italien sine med 15 pCt., og han oplyser, at Tyskland i Øjeblikket bruger 4 000 Mill. Fr. til 130 000 Mand.

Jeg indskyder i Parentes, at medens der fra en i Genève om Erhvervsforhold særlig tilkaldt Kommission, hvor ogsaa Danmark var repræsenteret, for et Par Aar siden udgik den Parole, at man burde tilstræbe en Nedsættelse af de mange Steder høje Toldsatser, forelægger den tyske Regering, der støtter sig til den saakaldte store Koalition,

[Ellinger.]
med en Socialdemokrat som Rigskansler, i Gaar eller i Dag i den tyske Rigsdag Forslag om en Forhøjelse af Tolden paa Landbrugsartikler.

Det er ganske karakteristisk, at Lloyd George for otte Dage siden kan erklære i Underhuset, at Afrustningskommissionen i Genève absolut intet har udrettet, men har været en fuldstændig Farce, og at Versaillestraktatens Afrustningsbestemmelser er blevet nedtrampet af samtlige allierede Magter; og mærkeligt er det, at det liberale Parlamentsmedlem Burgin finder Anledning til nu at stille Forslag om, at Regeringen skal anmodes om at gøre sig de yderste Anstrengelser for at fremme en international Alliance til Fordel for en Undersøgelse af Muligheden for at afslutte en foreløbig Traktat om Begrænsning af Rustningerne!

Samme Dag som Kellogg-Traktaten blev forelagt i den nordamerikanske Rigsdag, blev der forelagt et Forslag om Bygning af 15 nye Panserskibe, og begge Dele blev vedtaget. Mac Donalds Besøg hos Præsident Hoover var en Aktion til Fredens Bevarelse, men det var ikke en Afrustningskonference.

Hvad er mon nu den dybere Aarsag til, at man ikke er naaet og neppe naar synderligt videre? Ingen, der følger blot lidt med i, hvad der sker ude i Verden, kan være i Tvivl om, at Aarsagen først og fremmest er den store Fare, der ligger i den østlige Del af den gamle Verden. Dette er Grunden til, at de europæiske Stater, der har sluttet sig til Folkeforbundet, ikke kan følge det slette Eksempel, som udgaar i Øjeblikket fra Danmark

Af et Interview, som den højtærede Statsminister for kort Tid siden har ladet sig underkaste, synes det at fremgaa, at han er af den Opfattelse, at hvis Fædrelandet kommer i Fare, vil ogsaa Socialdemokraterne tage Bøssen paa Nakken. Er denne Opfattelse rigtig, tjener Fremsættelsen af dette Standpunkt kun Statsministeren til Ære og kommer for Resten heller ikke helt overraskende, men da det her til Behandling foreliggende Lovforslag tilsigter, at Bøsserne ikke er der, om Ulykken skulde komme, og de skulde bruges, maa jeg anbefale det høje Ting at stemme mod det foreliggende Lovforslag.

Veistrup: I Modsætning til det ærede Medlem, som sidst havde Ordet, kan jeg anbefale det foreliggende Lovforslag. Det forekommer mig, at alle Forhold taler for, at vi gaar til en Vedtagelse af det, og jeg vover at paastaa, at sjældent har et Lovforslag været forelagt i det høje Ting, som har været sagligt saa velbegrundet som det, der foreligger i Øjeblikket.

Som allerede fremført af andre ærede Medlemmer ligger der i Øjeblikket et Lovforslag om vor Militærordning i Folketinget, og dette Lovforslag drejer sig ikke om Smaating, men i Virkeligheden om en fuldstændig Omordning af hele vort Forsvarsberedskab. Det er ikke en teknisk Forbedring eller en Forringelse, der er Tale om, men i Virkeligheden en Omordning af fuldstændig principiel Karakter. Grundlaget for det foreliggende Lovforslags Fremkomst er jo den Urimelighed, som det er at opretholde en Ordning, som fra alle Sider erkendes at være brudt fuldstændig sammen, og at der, som allerede nævnt, i Folketinget ligger et Lovforslag om en fuldstændig Omordning af vort militære Forsvarsberedskab, foruden at der ogsaa er mange andre Grunde. Naar man fra alle Sider erkender, at den bestaaende Ordning er brudt sammen — det ærede Medlem, der sidst talte, var ganske vist inde paa, at hvad Landmilitæret angik, var det ikke slet saa galt —, synes det mig at være saa meget mere urimeligt at ville opretholde en Supplementslov som den, her er Tale om. Det forekommer mig at være i højeste Grad inkonsekvent at opretholde en Supplementslov til en Lov, som slet ikke opfylder det Formaal, den var tænkt at skulle opfylde. Dersom Ordningen af 1922 kunde holde, dersom der var almindelig Tilfredshed med den, forstod jeg meget vel, at man vilde opretholde denne Supplementslov, som gaar ud paa at anskaffe en hel Del nyt Krigsmateriel; men det er jo ikke Tilfældet. Det er ikke rigtigt, at denne Ordning kan holde, man maa i Virkeligheden sige, som det er blevet sagt ved en tidligere Lejlighed, at hele vor Militærordning er under Likvidation. Men naar man erkender dette, og de rent faktiske Forhold giver mig Ret i denne Betragtning, forekommer det mig mærkeligt at opretholde en Supplementslov som den, her er Tale om. Det vilde være, synes jeg, et Spild af Penge, som er baade urimeligt og uforsvarligt.

Der er dog ogsaa mange andre Ting, som gør, at jeg synes, man maa gaa til en Ændring. Efter min Opfattelse gik man til denne Supplementslovgivning under en bestemt Forudsætning. Man fastsatte et bestemt Beløb til ekstraordinær Anskaffelse af Krigsberedskab, nemlig 30 Mill. Kr. Men disse 30 Mill. Kr., som man i sin Tid bevilgede, er jo langt mere værd i dette

[Veistrup.]
Øjeblik, end da man fastsatte Beløbets Størrelse. Derfor tillod jeg mig ogsaa i 1927 her i Tinget at stille et Ændringsforslag, som gik ud paa at nedsætte det Beløb, som da var til Rest, ca. 20 Mill. Kr., med 20 pCt. I Kraft af den simple Ting, at man fra alle Sider krævede Parikronen respekteret, og at da ganske særlig det konservative Folkeparti og Venstre krævede det, mente jeg, at naar man skulde have Parikronen respekteret i alle andre Forhold, maatte man ogsaa have det i dette specielle Forhold. Den højtærede Forsvarsminister afviste den Gang Kravet. Nu har vi imidlertid en Forsvarsminister, som har en ganske anden Opfattelse af dette Spørgsmaal, og som jo — det tør jeg vel sige under Henvisning til det Valg, der har fundet Sted — er i Overensstemmelse med den langt overvejende Del af Befolkningen, en Forsvarsminister, som er villig til at give denne Opfattelse sin Tilslutning. Derfor spørger jeg de ærede Medlemmer, der har talt for Venstre og det konservative Folkeparti, om man nu ikke kunde tænke sig, efter at Forsvarsministeren har givet Sagen sin Tilslutning, at gaa med til en betydelig Nedsættelse af dette Beløb i Kraft af, at vi nu har faaet den fuldtvoksne Krone. Det forekommer mig, at det dog vilde være meget rimeligt, om man gjorde det, i alt Fald synes jeg, at en Udsættelse af disse Bevillinger vil være i højeste Grad paakrævet. Det er urimeligt at kræve disse Udgifter præsterede, idet vi ganske sikkert staar overfor en fuldstændig Nyordning paa hele dette Omraade. Alt taler derfor for, at man gaar til en Vedtagelse af det forelagte Lovforslag. Jeg havde for mit Vedkommende ønsket, at man kunde udskyde hele Bevillingen, men jeg forstaar af den højtærede Ministers Udtalelse, at der er foretaget Bestillinger i Udlandet paa et tidligere Tidspunkt, og det maa man selvfølgelig bøje sig for.

Naar Venstres ærede Ordfører (Hauch) før udtalte, at vi ikke maatte gøre os store Forhaabninger om at faa Forslaget gennemført, beklager jeg det. Jeg har virkelig gjort mig Forhaabninger om noget saadant, saa meget mere som man i 1927 gennemførte noget lignende. Man udskød Anvendelsen af det Beløb, der skulde til i Henhold til Loven, et Aar og nedsatte det med 2 Mill. Kr. Det forekommer mig, at det vilde være rimeligt paa nærværende Tidspunkt at gaa ind paa en lignende Udskydelse.

Det ærede Medlem sagde, at han ikke vilde foregribe Begivenhederne. Men det er jo netop det, der sker, hvis vi alle er enige om, at der skal en Nyordning til. Da er det netop at foregribe Begivenhederne, naar man anskaffer en hel Del Materiel, som man maaske slet ikke faar Brug for under Nyordningen. Hvis nogen vil foregribe Begivenhederne, er det derfor netop det ærede Medlem saavel som den ærede sidste Taler (Ellinger), der syntes at foregribe Begivenhederne i den Forstand, at han i stor Udstrækning talte om Afrustningsforslaget i Stedet for om det foreliggende Lovforslag. Jeg indrømmer, at der naturligvis er en Forbindelse, men i øvrigt forekommer det mig, at det var en Tale, som man meget vel kunde ventet med til Afrustningsforslagets Behandling.

Det ærede 7de Medlem for 6te Kreds (Hauch) sagde dernæst, at han haabede paa en fredelig Løsning af Militærspørgsmaalet. Jeg forstod det saaledes, at der skulde tilvejebringes Enighed om Spørgsmaalet; men det er dog tvivlsomt, om det Standpunkt, som det ærede Medlem indtog, skulde opfattes som første Begyndelse til en saadan fredelig Løsning.

Det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds (Ellinger) gjorde en Del Bemærkninger, som vi for Resten har hørt før — det vil sige ikke de franske, men dem havde jeg heller ikke saa forfærdelig meget Udbytte af. Jeg kommer her til at tænke paa en lille Historie, jeg hørte for nogen Tid siden. Der var kommet en Mand hjem fra Udlandet, han havde fartet rundt i Verden og kunde en hel Del Sprog. Han sagde saa til en skikkelig Bondemand, han sad og talte med, at han kunde sige en bestemt Sætning paa saa og saa mange Sprog, hvorpaa den gamle Mand sagde: Sig mig det paa Dansk. Jeg havde nær sagt det samme til det ærede Medlem: Sig mig det paa Dansk. Det ærede Medlem beskæftigede sig en Del med den højtærede Statsministers, Hr. Staunings Tale, og han havde set i de store udenlandske Blade, at de i Virkeligheden ikke havde beskæftiget sig med den. Det er underligt nok, for jeg havde ellers forstaaet det saaledes, at den Stilling, den højtærede Minister har taget sammen med sine Kolleger og os andre i det saakaldte Afrustningsspørgsmaal, netop var en Stilling, der havde vakt uhyre Opsigt. Det ærede Medlem var ogsaa inde paa, at noget saadant kunde aldrig gaa, og han fremførte derom en hel Mængde Udtalelser rundt omkring fra. Men det forekommer mig da, at det ærede Medlem kommer til at bevise det stik modsatte af, hvad han vilde. Trods det, at Afrustningstanken var fremsat paa

[Veistrup.]
kompetent Sted, i Folkeforbundet, havde man dèr ingen Indvendinger at gøre. Jeg synes derfor, at det ærede Medlem har bevist det stik modsatte af, hvad han vilde bevise. Det viser sig, at de Folk, der samledes i Genève, ikke havde noget at indvende, men tog Sagen, om jeg saa maa sige, til Efterretning og derigennen stiltiende anerkendte, at Danmark havde taget den Stilling, det indtager, — ud fra den simple Betragtning, at man forstod, at de danske Forhold var af en saadan Beskaffenhed, at vi ikke kunde tage nogen anden Stilling.

Jeg mener, som sagt, at alt taler for, at vi vedtager det foreliggende Lovforslag. Den ærede sidste Taler sagde, at vi ønsker alle Fred — det hører man til enhver Tid —, men han mente, at vi skal forberede os paa at slaas. En saadan Tankegang kan jeg ikke forstaa det logiske i, og jeg tror, den er fuldstændig urimelig, fordi vi ikke magter at slaas. Vi skal holde os til den Fredens Syssel, som vi en Gang er i Stand til at øve her hjemme.

Jeg skal hermed anbefale Lovforslaget til Vedtagelse.

Forsvarsministeren *(L. Rasmussen)*: Jeg takker Ordførerne for Socialdemokratiet og det radikale Venstre for den Tilslutning, de har givet Lovforslaget. Derimod kan jeg ikke sige, der lyste synderlig Velvillie ud af de Udtalelser, der blev fremsat af Ordførerne for Venstre og det konservative Folkeparti. For det konservative Folpartis Vedkommende var det mig ikke nogen Overraskelse; de Udtalelser, der kom fra den Side, var jeg forberedt paa, de maatte komme. Derimod kan jeg ikke nægte, at jeg havde ventet lidt mere Imødekommen fra Partiet Venstres Side, saa meget mere som Ordføreren udtalte, at han vilde anse det for en Lykke for Danmark, om vi kunde naa til en snarlig og fredelig Løsning af Militærspørgsmaalet. Naar dette Ønske virkelig næres, og naar Venstre for 2 Aar siden kunde stille Forslag — og faa Tilslutning fra de Konservative dertil — om en Nedsættelse af den Bevilling, der her er Tale om, for et enkelt Aar til 1 Mill. Kr., det vil sige udskyde Bevillingen for at se, hvordan det hele nu kom til at se ud, saa forbavser det mig, at man fra Venstres Side blankt afviser dette Forslag, og det til Trods for, at der i Mellemtiden er sket en lille Ting, nemlig dette, at vi har spurgt det danske Folk netop paa Grundlag af det foreliggende Spørgsmaal — det var det, hvorom der var Konflikt. Naar man nu blankt afviser dette Forslag, ikke en Gang tager det op til Forhandling, men siger: Nej, vi er færdige dermed, ja, saa er det Ord, som jeg har ondt ved at tro, der ligger en ærlig Villie bagved. Men det ærede Parti maa jo selv vurdere, om det er Maaden, hvorpaa man viser Ønsker og Villie i den Retning, saaledes ganske og aldeles at afvise det, man for 2 Aar siden selv kunde være med til at gøre.

Jeg har et Par Bemærkninger at gøre til de Konservatives Ordfører (Ellinger). Jeg indrømmer, at jeg ikke var forberedt paa, at vi her, hvor Talen er om et Forslag om en midlertidig Nedsættelse af Bevillinger til Anskaffelse af Materiel, skulde have en Debat om Danmarks Forpligtelser. Men jeg synes, det kan være meget fornøjeligt, og da det høje Tings Medlemmer jo ikke kan siges at være lænkede i særlig høj Grad til deres Pladser, saaledes som Medlemmerne i det Ting, hvor jeg mere hører hjemme, kan det vel heller ikke skade, at vi benytter en lille Tid til at tale om disse Spørgsmaal, som jo ellers ikke absolut kan siges at høre hjemme ved Behandlingen af det Lovforslag, her foreligger.

Naar det ærede Medlem citerede forskellige Udtalelser i udenlandske Blade — hvad det er for Blade, kan jeg ikke have nogen Mening om —, saa tvivler jeg naturligvis ikke om, at de Udtalelser staar der, saaledes som det ærede Medlem citerede dem. Det er interessant at se af disse Blade, at den Tale, som Statsministeren har holdt i Genève, slet ikke var opsigtsvækkende, slet ikke gjorde nogen større Virkning. Det interesserer mig i høj Grad, for det, som Statsministeren sagde, var jo, at han vilde forelægge et Forslag, hvorom Folkeforbundet vidste fuld Besked, et Forslag, som han havde nævnt i 1924, og som han nævnte denne Gang. Jeg tvivler ikke om, at det ærede Medlem har Ret i, at det ikke vakte Opsigt, at det ikke gjorde større Virkning. Nej, det gjorde det ikke, fordi man fandt det selvfølgeligt for et lille Land som Danmark. Forslaget vakte ikke større Opsigt, fordi man ansaa det som noget naturligt, noget selvfølgeligt.

Det ærede Medlem talte en hel Del om Danmarks Forpligtelser og kom med Citater, som vist 50 Gange er trykt i Rigsdagstidenden, af, hvad Lloyd George og andre Statsmænd har sagt. Det er i hvert Fald anført mange Gange, men derfor er det naturligvis ikke mindre sandt, at saaledes har de sagt, og saaledes har de sikkert ogsaa ment. Jeg er blot ikke sikker paa, at fordi Lloyd George har sagt, hvad Eng-

[Forsvarsministeren.] [illegible] land skal gøre i en given Situation, skal Danmark gøre præcis det samme; der er som bekendt Forskel paa, hvad en Magt som England kan sætte ind, og hvad vi kan sætte ind. Det ærede Medlem stillede det Spørgsmaal, om jeg vilde tiltræde de Forpligtelser, Danmark er indgaaet paa. Ja, selvfølgelig helt og fuldt. Jeg har sagt det i Folketinget, og jeg gentager det her: Socialdemokraterne har stemt for, at Danmark skulde indmelde sig i Folkenes Forbund, vi har været med til at ratificere Haagerkonventionerne, og de Forpligtelser, vi i Henhold dertil har paataget os, vil vi til Punkt og Prikke opfylde — til Punkt og Prikke. Jeg spurgte i Folketinget — det er maaske ikke Tiden at komme ind paa det her, det ved jeg ikke, men jeg har for øvrigt Tiden for mig —, om man kunde pege paa noget konkret om, at vi ved det Forslag, jeg har stillet, ikke kunde opfylde disse Forpligtelser. Det kan være, jeg faar Svar fra det ærede Medlem, jeg fik det ikke i Folketinget, hvor Statsministeren erklærede, at juridisk kunde vi opfylde vore Forpligtelser — de moralske Forpligtelser var af en anden Art. Nu kommer det ærede Medlem og siger, at vi har en Forpligtelse til at afvise enhver Krænkelse af vor Neutralitet. Jeg gaar ud fra: uanset hvem det er, der krænker den, og med hvilke Styrker. Lad os nu gaa ud fra, at alle de Forpligtelser, det ærede Medlem sagde, Danmark havde, dem har vi, og at det Land, der ikke opfylder disse Forpligtelser, intet Krav har paa at faa Bistand fra nogen Side. Mener Venstre virkelig det samme som de Konservative her? De danner jo en Slags fælles Front her, hvor de tilsammen har Flertal. Mener Venstre virkelig det samme? Jeg maa da sige, at saa har Danmark i Dag intet som helst Krav paa nogen Sinde at faa den ringeste Hjælp i Tilfælde af et Angreb, thi vi kan ikke opfylde en Tøddel af de Forpligtelser, det ærede Medlem paastod, vi havde. Det er Sandheden. Og for dette har Socialdemokratiet og de Radikale ikke Ansvaret, det har de to Partier, hvis Ordførere gaar mod dette Lovforslag. Det har de Konservative; de har været vidende om, at saadan var Stillingen; Danmark kan ikke opfylde de Forpligtelser, det ærede Medlem paastod, vi havde. Jeg siger: Vi har ikke disse Forpligtelser, Gud ske Lov. Det er det, man faar ud af det, naar man tror, at naar Lloyd George taler om, hvorledes England skal stille sig, saa kan man her komme halsende og sige, at saadan skal Danmark ogsaa stille sig; det er en Statsmand, der hævder det, og hvis vi ikke har samme Opfattelse, bryder vi vore Forpligtelser.

Vi har, gentager jeg, Gud ske Lov ikke disse Forpligtelser. Men havde vi dem, saa havde Venstre og Konservative begaaet en Forbrydelse ved at sabotere Ordningen af 1922. Hvis Venstre og Konservative virkelig mener, vi har disse Forpligtelser, saa siger jeg til det ærede Medlem — og nu maa det ærede Medlem finde sig i at blive dyppet.... naa, jeg skal ikke bruge Vendingen helt ud, men saa maa det ærede Medlem forstaa, at hans Udtalelser fælder ham selv. Hvis vi har disse Forpligtelser, har det konservative Folkeparti hele Ansvaret for, at vi i Dag ikke er i Stand til at opfylde en eneste Tøddel af dem — det er Sandheden.

I 1922 skrev det ærede Medlem af Folketinget, Hr. N. Neergaard, der den Gang var Statsminister, til Folkenes Forbund, at nu havde vi nedsat vore Militærudgifter til den laveste Grænse. Hvis vi skulde kunne opfylde vore internationale Forpligtelser, kunde Hærens og Flaadens Styrker ikke være mindre. I Dag har vi ikke 25 pCt. af det, man i 1922 ansaa for det uundværlige Minimum. Det har de Konservative Medansvar for. De har vidst eller kunde i hvert Fald have vidst fra en Bog, som hedder „Haandbog for Søværnet", og som er tilgængelig for alle Rigsdagens Medlemmer, at vi aldrig siden 1922 har gjort Forsøg paa at faa det, vi skulde have. Og naar de Herrer kommer her og taler om vore Forpligtelser og mener, at de kan fange mig i Kraft af dette, at vi ikke vil opfylde vore Forpligtelser, skal de Herrer vide, at det er uforsigtigt og uklogt, for det bliver bare en knusende Dom over Venstre og de Konservative, der har hele Ansvaret. Jeg erindrer ikke, om det ærede Medlem, der er de Konservatives Ordfører, det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds (Ellinger), er Medlem af Landstingets Finansudvalg, men jeg ved, at ved en Forhandling i Landstingets Finansudvalg i 1925 eller 1926 — jeg kan ikke i Øjeblikket sige, hvornaar det var — angaaende Bevillingerne paa Finansloven, var det Venstre og Højre, der suverænt, egenmægtigt, bestemte, hvad der skulde bevilges paa de militære Budgetter, og vi maatte bøje os, fordi vi havde Ordningen af 1922; hvis vi ikke kan enes, indtil den Lov ændres, maa vi jo bøje os. Derfor har de Konservative og Venstre Ansvaret for den Ordning, vi lever under i Dag. Den er ikke blevet saboteret af Socialdemokraterne, fordi vi maatte respektere den gældende Lov, men den er

[Forsvarsministeren.]
med Tilslutning fra Konservative og Venstre blevet administreret saadan, at vi i Dag intet Forsvar har i Danmark. Det er Stillingen.

Naar det ærede Medlem talte om, at Hæren var i god Forfatning, vil jeg henstille til det ærede Medlem at læse, hvad Generalerne har skrevet paa Forespørgsel af det konservative Folkeparti. Jeg skal ikke komme nærmere ind paa det, men kun sige, at hvis man fra konservativ Side ønsker, at vi skal drøfte vore internationale Forpligtelser, er vi parate til at bruge den Tid, det kræver. Jeg henstiller til de Konservative at tale sagte om vore internationale Forpligtelser. Deres Forseelse bliver saa meget større, jo højere de sætter Forpligtelserne; de har intet som helst gjort for, at vi kunde opfylde dem.

Det ærede Medlem udtalte, at vi optraadte illoyalt overfor Sverige. Ja, hvorfor ikke tage Norge med! Lad os sige, at vi optræder illoyalt overfor Norge og Sverige, hvis vi afruster. Der bliver sagt, at Norge har visse Krav paa, at vi oppe ved Skagen og Frederikshavn foretager visse Foranstaltninger, Sverige har opdaget, at fra Kronborg ned langs Øresund har vi Forpligtelser at opfylde, og selv fortæller de Konservative og Venstre, at det er Store Bælt, der er vort Speciale. Men dette høje Ting vil vide, at hvis vi vil opføre os loyalt overfor Norge og passe Frederikshavn og Skagen, er vi færdige, saa har vi ikke mere, Resten maa vi lægge til Side. Tro ikke, at vi paa den Maade, paa hvilken de Herrer opstiller det, kan være loyale overfor baade Sverige og Norge og opfylde vore Forpligtelser i Store Bælt — det er en fuldstændig Misforstaaelse.

Derfor tror jeg, det er i højeste Grad uklogt — det er naturligvis ganske urimeligt at prøve paa at være Raadgiver for andre — baade af Venstre og Konservative at tale om Danmarks internationale Forpligtelser. Jeg haaber for de Herrers egen Skyld, at de ikke selv tror paa det, men hvis de gør det, er det, de har afleveret til os, frygteligt. I April Maaned sagde Vælgerne til Socialdemokrater og Radikale: Vil I nu prøve, for nu har vi set, hvilket Makværk Venstre og de Konservative har lavet, og derfor kan vi ikke bruge dem længere! Jeg siger til de Herrer: Skal vi føre en Forhandling? Jeg har ikke noget imod det. Jo højere de sætter Forpligtelserne, des større bliver deres Brøde.

Til Slutning vil jeg sige, at jeg var forberedt paa Modstand fra konservativ Side, men jeg er noget skuffet over den Maade, hvorpaa man fra Venstres Side tager paa det. Jeg synes, det staar i en mærkelig Modstrid med hinanden, naar man udtaler Ønske om en snarlig fredelig Løsning og samtidig blankt afviser et Forslag som det foreliggende. Men Venstre maa jo have sin Hensigt med det.

Formanden: I det Afsnit af den højtærede Forsvarsministers Tale, der var henvendt til det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds, brugte Ministeren Vendingen „komme halsende". Jeg gaar ud fra, at den højtærede Minister ikke hermed har tænkt paa det ærede Medlem, men bortset herfra synes jeg ikke, Ytringen er ganske parlamentarisk rigtig.

Hauch: Til det ærede 6te Medlem for 1ste Kreds (C. F. Sørensen) har jeg kun en eneste Bemærkning. Det ærede Medlem maa have overhørt, hvad jeg sagde i min første Udtalelse. Jeg talte ikke om Udsigterne med Hensyn til de militære Forhold i Europa — hele det Spørgsmaal kan vi jo senere komme til at drøfte. Det, jeg talte om, var Spørgsmaalet om, hvilke Udsigter der maatte være til Gennemførelse af en Forsvarsordning paa Grundlag af det Forslag, som den højtærede Regering har fremsat i det høje Folketing. Det forekommer mig nemlig, at det har en nøje Forbindelse med det, Talen her er om, for det maa jeg erkende, at dersom der var Udsigt til Gennemførelsen af et Forsvarsforslag i en meget nær Fremtid, som foranledigede, at det ikke var nødvendigt at anvende de Penge, som det drejer sig om i det foreliggende Forslag, saa kunde der være noget at tale om, saa kunde der være Grund til at tage under Overvejelse, om man kunde driste sig til paa nærværende Tidspunkt at lade være med at afholde den her omhandlede Udgift. Men som jeg sagde før, synes der, efter alt hvad der hidtil er foregaaet i Forbindelse med denne Sag, ikke at aabne sig nogen stor Udsigt til en snarlig endelig Løsning af Sagen, hvor ønskeligt det end kunde være, og jeg har navnlig ikke sporet — det benytter jeg Lejligheden til at sige til den højtærede Forsvarsminister — nogen som helst Tilbøjelighed fra Forsvarsministerens Side til paa noget Punkt at vige bort fra det Forslag, der er fremsat i Folketinget; og dog maa den højtærede Forsvarsminister jo vide, at som de politsike Forhold er her i Landet, lader dette Forslag sig ikke gennemføre paa nærværende Tidspunkt.

Til det ærede 1ste Medlem for 4de

[Hauch.]

Kreds (Veistrup), som jeg i øvrigt ikke skal følge paa hans mange Veje — det kunde maaske være besværligt for mig ligefrem at finde Vejene —, ønsker jeg ogsaa at gøre en enkelt Bemærkning. Det ærede Medlem gjorde opmærksom paa, at dersom man forkastede det foreliggende Forslag, saa foregreb man Begivenhedernes Gang. Jeg synes, det er behændigt af det ærede Medlem at bruge en Vending som denne, men det er neppe klogt, for det høje Tings Medlemmer vil dog formentlig hævde, at naar man opfylder den bestaaende Lov, indtil der foreligger en ny Lov, som kræver andre Forhold, saa har man medvirket til ikke at foregribe Begivenhedernes Gang.

Den højtærede Minister udtalte sin Beklagelse af, og der laa noget af en Skuffelse deri — saadan maa jeg have Ret til at forstaa den højtærede Minister —, at Venstre ikke kunde slutte sig til Lovforslaget, og den højtærede Minister begrundede det bl. a. med, at der paa Venstres Foranledning paa et tidligere Tidspunkt et enkelt Aar var foretaget en Nedsættelse af denne ekstraordinære Bevilling paa 3 Mill. Kr. til 1 Mill. Kr. Det blev imidlertid udtrykkelig sagt den Gang — jeg har ogsaa bemærket, at den højtærede Minister har erkendt dette under Forhandlingen om Sagen i det høje Folketing —, at det var noget, man ikke kunde gøre til Stadighed, og dersom den højtærede Minister vil være konsekvent, maa han ogsaa kunne forstaa, at dette, at det er gjort een Gang, i hvert Tilfælde ikke kan sagligt begrunde, at man skulde gøre det een Gang til, naar der er Tale om en Forringelse af vort Forsvarsberedskab i Tilknytning til Opfyldelsen af den bestaaende Lov.

Den højtærede Minister henviste os til Valget og til Vælgerne. Ja, vi har for ganske nylig i det høje Landsting drøftet de Konsekvenser, som det kunde være naturligt at tage af Valgets Resultat og Vælgernes Stilling i Foraaret, og det skal jeg ikke komme ind paa at gentage. Men jeg ønsker paa den højtærede Ministers Foranledning at gøre en almindelig Bemærkning om det høje Ministeriums Stilling overfor Landstinget. Den højtærede Minister anførte, idet han henviste til Forhandlingerne i Folketinget, at han mere hørte hjemme i Folketinget. Den højtærede Minister er jo Medlem af Folketinget, og som saadan hører Ministeren mere hjemme i Folketinget end her hos os, men som Minister, som Indehaver af sit høje Embede, hører den højtærede Minister ifølge vor Forfatning og ifølge hele vor politiske Stilling lige saa meget hjemme i det høje Landsting som i det høje Folketing. Jeg ønsker at sige det, fordi jeg har det Indtryk, at man somme Tider har en Følelse af, at dette ikke er Tilfældet, og det beror paa en fundamental Misforstaaelse hos det høje Ministerium. Den højtærede Minister er stillet overfor dette Ting og dets Beslutninger, ganske paa samme Maade som den højtærede Minister er stillet overfor Beslutninger af det høje Folketing, naar det drejer sig om saglige Lovgivningsspørgsmaal.

Den højtærede Minister gjorde en Bemærkning til den ærede konservative Ordfører om, at dette ærede Medlem var begyndt at tale om den militære Ordning i al Almindelighed, og henpegede paa, at det ikke kunde høre hjemme under denne Forhandling. Det skal jeg i og for sig ikke sige noget imod, men jeg kunde dog ikke undlade at bemærke, at den højtærede Minister gik ind paa det ærede Medlems Foredrag. Jeg har hørt sige, at gamle Dragonheste, selv om de ikke har været i Tjeneste i mange Aar, naar de kommer ud og hører Signalet, tripper efter Signalet. Maa jeg sige, at jeg synes, den højtærede Minister i denne Forbindelse fulgte Signalet ret nøje, og det skal jeg ganske vist ikke bebrejde den højtærede Minister, men i hvert Tilfælde bliver Bebrejdelsen mod det ærede Medlem, som gav Anledning dertil, jo mindre berettiget. Den højtærede Minister lod sig ogsaa henrive til den Udtalelse, at Danmark havde intet Forsvar. Det gjorde mig ondt, at den højtærede Minister brugte dette Udtryk, for det er, efter hvad jeg forstaar, afgjort ikke rigtigt. Man kan tale om, at Danmark ikke har et tilfredsstillende Forsvar, men man kan ikke hævde, at Danmark i Øjeblikket er forsvarsløst. Hvorledes man vilde være stillet i vort Land, naar man fik det Lovforslag gennemført, som den høje Regering gaar ind for, kan jeg paa nærværende Tidspunkt ikke udtale mig nærmere om, men dersom man fik dette Forslag gennemført, kunde man maaske sige, at Danmark intet Forsvar havde. Jeg gaar ud fra, at

[Hauch.]
der i det høje Landsting bliver Lejlighed til at drøfte disse Spørgsmaal i Forbindelse med Forsvarets endelige Ordning, og naar den højtærede Minister, fordi Venstre gaar imod dette Lovforslag, tog Anledning til at betvivle Oprigtigheden af Venstres Ønske om at naa til en Ordning af vort Forsvarsberedskab, maa jeg tilbagevise dette paa det skarpeste. Vi nærer i vort Parti et oprigtigt og inderligt Ønske om, at det kunde gaa det danske Folk, som det er gaaet andre Folk, at de enedes om i Fællesskab at løse denne vanskelige Opgave. Jeg skal ikke komme ind paa en Begrundelse af, hvorfor den ligger saa vanskeligt hos os, men den højtærede Minister kan være sikker paa altid at kunne træffe mit Parti dèr, hvor der er oprigtigt Ønske om at faa en endelig Ordning af vort Forsvar til Gavn for vort Land og for den politiske Udvikling i Danmark.

Formanden: Jeg advarer imod, at man under Forhandlingen kommer for stærkt ind paa Benyttelsen af Billeder.

C. F. Sørensen: Den ærede Ordfører for det konservative Folkeparti, det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds (Ellinger), kom ind paa en Debat, som, hvis andre Medlemmer optog denne Linie, sikkert vilde føre meget vidt. Da vi i den høje Forsamling baade i 1922 og 1926 har haft meget indgaaende Militærdebatter, og vi formodentlig i indeværende Rigsdagssamling atter i det høje Landsting vil faa en indgaaende Drøftelse af vort Forsvar, har jeg afstaaet fra at komme ind paa Enkeltheder denne store Sag vedrørende og i alt væsentligt holdt mig til den Besparelse af 2,4 Mill. Kr., som er foreslaaet af den højtærede Forsvarsminister. Men det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds gjorde nogle Bemærkninger, som jeg, skønt der Gang paa Gang er svaret paa flere af dem, ikke kan undlade at knytte nogle Bemærkninger til — i alt Fald til et Par af dem.

Først vil jeg gerne have Lov til at sige et Par Ord angaaende det ærede Medlems Udtalelser om Statsministerens Tale i Genève. Det ærede Medlem mente, at den ikke havde vakt større Opmærksomhed, Pressen havde ikke beskæftiget sig med den. Jeg skal villigt indrømme, at jeg ikke er nogen stærk Læser af den udenlandske Presse. Jeg kan klare mig saa nogenlunde med den tyske, men det er ikke alting, der staar deri. Jeg hørte nu, at det ærede Medlem var betydelig mere perfekt i det franske end jeg og derfor har videre Kundskab til at studere den udenlandske Presse. Men der er ogsaa noget, der hedder Citater i den danske Presse af, hvad Verdenspressen skriver, og den danske Presse har haft meget store Citater af Statsministerens Tale i Genève og meget lange Udtalelser om de forskellige Indtryk, som Statsministerens Tale har gjort paa Folkeforbundsmedlemmerne. Vi Socialdemokrater noterer med Tilfredshed den Opmærksomhed og Interesse, som har mødt Statsministerens Tale i Genève ude omkring i Landene og i Verdenspressen. Det maa være en Ære for et lille Land som det danske, at dets Statsminister bliver omtalt med Sympati og med Forstaaelse bliver nævnt som Forkæmper for et af de store Spørgsmaal, som er fremme i Tiden, og som mange, ogsaa udenfor Socialdemokratiet, haaber paa en lykkelig Afgørelse af saa snart som muligt. Det ærede Medlem brugte den Vending: hvis denne Tale — altsaa Statsministerens Tale — havde sat Tanker i Bevægelse. Jeg tror, at af de Bemærkninger, jeg har gjort om Citater i Verdenspressen, hvis Rigtighed ærede Medlemmer af det høje Ting har kunnet konstatere ved Selvlæsning, vil alle kunne forstaa, at Statsministerens Tale i Genève i allerhøjeste Grad har sat Tanker i Bevægelse rundt omkring i de Lande, hvor de før har tænkt og talt anderledes om dette Spørgsmaal, end de gør nu.

Saa talte det ærede Medlem om, at Stifteren af Folkenes Forbund, Lord Robert Cecil, fornylig i Genève havde udtalt sig meget mistrøstigt om Fredsarbejdets Fremgang. Naar man kender Lord Cecils store Arbejde for Fredssagen gennem de mange Aar, tror jeg, man maa indrømme, at der er god Grund til, at Lord Robert Cecil har udtalt sig mistrøstigt. Lord Robert Cecil har som alle store Forkæmpere for en Sag haabet og troet paa, at dette Spørgsmaal vilde vinde frem i Folkene hurtigere og kraftigere, end det gjorde, men naar det ikke er gaaet saa hurtigt og saa stærkt frem, er det ærede Medlem en af dem, der har Ansvaret herfor — ganske vist et lille bitte Ansvar, fordi det ærede Medlem er Borger i et lille Land —, men det ærede Medlem har efter Evne arbejdet imod disse store Tanker, og det er ganske forstaaeligt, at Fredsvennen Lord Robert Cecil er blevet mistrøstig. Men i den Forbindelse, hvori det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds nævnte Lord Robert Cecils Navn, vil jeg gerne minde om, hvad Lord Robert Cecil sagde, da han sidst var her i Danmark. Hans Tale blev holdt til hele den danske Presses Repræsentanter; ikke et enkelt Partis, men alle Blades

[C. F. Sørensen.]

Repræsentanter var indbudt til en Konference paa Hotel d'Angleterre i Foraaret 1925. Her udtalte Lord Robert Cecil sig meget indgaaende om Udsigterne for Fredsarbejdet, om Udsigterne for Løsningen af det store Spørgsmaal om Landenes militære Afrustning, og han sluttede sin varmt følte Tale med at sige, at „de tekniske Fremskridt har været saa store, at den næste Krig vil blive forfærdeligere end den, vi har set", og: „de smaa Lande overlever neppe denne Krig". Det er Fredsvennen, det er den store Folkeforbundsmand Robert Cecils Ord, og naar det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds siger, at han nu er mistrøstig, saa tror jeg, at det ærede Medlem, naar han i en stille Time vil sætte sig hen og overveje sit eget Arbejde i denne Sag, sin egen Stilling til den, vil komme til at indrømme, at han selv har et stort Ansvar for, at det staar saaledes, fordi det ærede Medlem har været en Modarbejder af de store og smukke Tanker, som Robert Cecil har kæmpet for i de mange Aar.

Saa førte det ærede Medlem — jeg ved ikke for hvilken Gang fra konservativ Side — min afdøde svenske Partifælle, Statsminister Branting frem i Debatten og fremdrog hans Udtalelse om, at den, der vil leve, maa vise Villie til at leve. Det er rigtigt, det har Hr. Branting sagt, og jeg tror yderligere, han har sagt det fra denne Talerstol ved et interparlamentarisk Møde. Vi Socialdemokrater kan alle give vor svenske Partifælle Ret i denne Opfattelse, at de, der vil leve, ogsaa maa vise Villien til at leve, men at fremføre denne Udtalelse, saaledes som det bliver gjort, som om afdøde Statsminister Branting skulde være en Modstander af Afrustning, det er at skyde ham noget i Skoene og at lægge ham noget paa Læben, som han hverken har sagt eller ment i den Forbindelse. Naar Hr. Branting har udtalt sig, som han gjorde, saa har han samtidig Gang paa Gang forklaret, at det var de særlige Forhold i Sverige, Naboskabet mod Øst, der maatte diktere dette Land et andet Syn militærpolitisk end andre Nationer, og han har gentagne Gange ønsket det danske Socialdemokrati til Lykke med den afklarede og rene Stilling, det havde i Militærspørgsmaalet. Jeg tror ikke, at jeg med denne Dokumentation vil kunne hindre, at dette Citat af Statsminister Branting fremtidig bliver brugt; man tror formentlig fra Venstres og konservativ Side — særlig da, hvor der ikke er socialdemokratiske Modstandere til Stede —, at det kan virke i en bestemt Hensigt. Jeg venter derfor ogsaa at møde denne Paastand igen i dette høje Ting og andetsteds, men jeg skal ved enhver Lejlighed være villig til, ikke at tilrettevise, men at oplyse ærede Repræsentanter, der kommer med disse Citater, om, at de kun ved halv Besked med det, de taler om.

Ellinger: Den ærede sidste Taler skal jeg henvise til, hvad jeg udtalte, da jeg første Gang havde Ordet, med Hensyn til, hvad Branting har sagt, bl. a. dette, at „vi beundrer ikke det Folk, som blot kaster Vaabnene".

Til det ærede 1ste Medlem for 4de Kreds (Veistrup) vil jeg gerne bemærke, at da Statsministerens Tale i Genève blev holdt paa Fransk, citerede jeg et Par af disse Udtalelser paa Fransk, og af Haagerkonventionen, der ogsaa er affattet paa Fransk — oprindelig, derefter foreligger den tillige i dansk Oversættelse —, har jeg ligeledes citeret en Udtalelse paa Fransk, men det ærede Medlem er i øvrigt ikke gaaet tabt af nogen Oplysning om, hvilke Forpligtelser Danmark har, thi for det første nævnte jeg de samme Ord paa Dansk, og dernæst udtalte jeg mig om Forpligtelserne uden at anvende det franske Sprog.

Det ærede Medlem sagde, at det viste sig, at man i Genève intet havde at indvende imod Statsministerens Tale. Nej, for det første var der ingen dernede, som overhovedet mig bekendt beskæftigede sig med Statsministerens Tale, og følgelig kunde de heller ikke indvende noget imod den, men — og idet jeg fortsætter Omtalen af dette Spørgsmaal, gaar jeg nu over til, hvad den højtærede Forsvarsminister udtalte — Statsministeren havde jo nævnt i 1924 og paa ny i 1929, hvad det var for Forslag, Regeringen vilde fremsætte for den danske Rigsdag, og det viste sig altsaa, at det ikke var opsigtsvækkende, det ansaas for at være naturligt og selvfølgeligt. Ja, hvad Statsministeren har udtalt i 1924, kan jeg ikke sige nu, og det har jeg overhovedet heller ikke beskæftiget mig med — jeg holder ikke af at bevæge mig paa gyngende Grund. Men jeg har en fast Grund at staa paa, nemlig hvad Statsministeren har udtalt i 1929, og de Udtryk, Ministeren har brugt i 1929, har intet at gøre med det Afrustningsforslag, som den højtærede Forsvarsminister har fremsat i Folketinget. Man fandt det naturligt og selvfølgeligt, siger Ministeren, hvad Statsministeren sagde nu i 1929. Ja, jeg kan sige, at jeg har egentlig heller ikke synderlige Indvendinger at gøre imod, hvad Statsministeren sagde den 4.

[Ellinger.]

September 1929 i Gèneve, fordi det var saa geléagtigt, at der egentlig ikke er noget at sige til det; det er nogle Ord, der kan fortolkes, paa hvilken som helst Maade man egentlig ønsker det. Derfor har jo ogsaa Ministeren maattet finde sig i saavel i Folketinget som i svenske Udtalelser at blive beskyldt for at være den Mand, der talte med to Tunger, i øvrigt noget af det uværdigste, man kan beskæftige sig med. Udtalelserne i Genève er af den Art, at man meget godt kan finde dem naturlige og selvfølgelige, og jeg maa tilstaa, at hvis jeg — som efter den ærede sidste Talers Mening har saa stort et Ansvar, at jeg følte mig ganske nedtrykket derved —, hvis jeg havde været i Genève ved den Lejlighed, ved jeg egentlig heller ikke, om jeg havde fundet Anledning til at udtale noget mod Statsministerens Tale; der var i hvert Fald ikke noget rigtigt at tage fat i. Men saa meget ved jeg dog om, hvad Statsministeren sagde i 1924 i Genève, at der er en stor Forskel paa den anvendte Terminologi den Gang og nu.

Jeg vil yderligere spørge: hvem følger saa Danmark, hvilken Stat, som er Medlem af Folkeforbundet, følger Danmark i dette Foretagende? Er det saa naturligt og selvfølgeligt, det, som Ministeren har sagt dernede, og som altsaa skal dække det, man foretager i Danmark, hvorfor ser man da ikke rundt omkring noget som helst Tegn til, at andre Lande gør det samme? Den højtærede Forsvarsminister udtalte sig om den Maade, hvorpaa jeg har stillet de Forpligtelser op, som Danmark har til Opretholdelse af sin Neutralitet Jeg har ikke med et Ord gjort disse Forpligtelser større, end hvad der foreligger skriftligt og mundtligt, skriftligt i Haagerkonventionerne og i Folkeforbundspagten, mundtligt ved Udtalelser af de Statsmænd, jeg citerede. Nu nøjedes den højtærede Minister jo med at nævne Lloyd George, for om ham kunde han sige: det er en Mand i et stort Land, i et Verdensrige, og han kan altsaa udtale sig om, hvad et saadant Land bør gøre. Men det er slet ikke det, Lloyd George har udtalt sig om. I de Citater, jeg nævnte, er det ikke det, han gaar ind paa, men han udtaler sig om den Forpligtelse, der paahviler *alle* Forbundsmagter. Jeg forstaar for øvrigt godt, at den højtærede Minister lader Udtalelserne af Repræsentanter for de smaa Lande, f. Eks. af Vandervelde, ligge. Det er ikke rigtigt, at jeg har sagt, at Danmark har den Forpligtelse at *afvise* enhver Krænkelse af Neutraliteten. Det er et Krav, som overhovedet ikke kan stilles til noget Land og mindst til de smaa Lande. Nej, jeg har citeret Haagerkonventionen. Jeg skal ikke atter nævne Ordene paa Fransk for ikke at forurolige min ærede Ven fra Fyn, men der staar i den danske Oversættelse, at et Land ikke maa finde sig i Krænkelser af dets Neutralitet, og hvad dette betyder, er der da ikke noget som helst Menneske, som nærer Tvivl om. Jeg maa derfor hævde, at jeg ikke har sagt, at Danmark havde Forpligtelser udover dem, der foreligger, og som Danmark har underskrevet paa. Og derfor er det saa urigtigt, naar Ministeren siger: det er uklogt at tale om Forpligtelser, saaledes som jeg skal have gjort, da jeg altsaa ikke i mindste Maade har gjort dem større, end de er i Forvejen.

Noget andet vilde det være, hvis den højtærede Minister havde sagt: vi er et lille Land, og der er meget snævre Grænser for, hvad vi kan udrette med vort Forsvarsvæsen, saa at vi, hvis vi f. Eks. bliver overvældet af en Stormagt, som sætter en vældig Styrke ind overfor os, kommer til at bukke under; og det maa vi vide paa Forhaand. Det er jo for saa vidt ikke noget nyt. Men berettiger dette Forhold et lille Land til at berøve sig sit Forsvarsapparat? Gør man det i Svejts? Svejts ligger indeklemt, endda ikke mindre end Danmark ligger. Berøver det sig sit Forsvarsvæsen? Paa ingen Maade, tværtimod, Svejts har oprustet efter Verdenskrigen, har aldeles ikke nedrustet. Den 4. August 1914 mødte den britiske Gesandt hos Udenrigsministeren i Bryssel og sagde: Jeg er af den britiske Regering bemyndiget til at meddele den belgiske Regering, at hvis Tyskland udøver et Tryk paa Belgien til at opgive sin neutrale Stilling, forventer den britiske Regering, at Belgien vil yde Modstand med alle de Midler, der staar til dets Raadighed. Dette gjorde Belgien, og Belgien bukkede under midlertidigt, men Belgien fik derved blandt Staterne en Position, som ingen har udtalt sig om med større Anerkendelse end Branting: Beundring for, at dette lille Land gjorde, hvad det gjorde, og ikke lod sig trykke ned af Uretten. Se, hvis nu vi havde været i en lignende Situation som Belgien, hvad vilde saa den højtærede Forsvarsminister have gjort, hvis han havde været den, der skulde træffe Bestemmelsen? Vilde han have gjort det, som Belgien gjorde, paa saa heltemodig en Maade, og hvorved det ogsaa faktisk har reddet sit Liv, en Handling, som tillige er den, kan man gerne sige, der har ført Genforeningen for Danmarks Vedkommende med sig? Hvis

[Ellinger.]
Belgien ikke den Gang havde gjort Modstand med sine forholdsvis svage Kræfter overfor den tyske Hær, var Frankrig blevet overvældet, og hvorledes vilde da Freden være kommet til at se ud? Derfor kan et lille Land meget godt, om det end har et beskedent Forsvarsvæsen, i Tilfælde, som kan forekomme, faa dette Forsvarsvæsen anvendt paa en saadan Maade, at Landet for det første opfylder de Forpligtelser, som er paalagt det, og som det selv har underskrevet paa, men dernæst ogsaa paa en saadan Maade, at det redder sin Ære og redder sit Liv.

Maa jeg saa endnu blot tilføje, at jeg har ikke i min første Tale sagt, at Hæren var i en god Forfatning. Den højtærede Minister sagde nu, at denne Udtalelse var i Strid med, hvad Generalerne har erklæret. Jeg har udtalt, at den store Skavank ved Forsvarsordningen af 1922 ligger i Flaaden. I og for sig ønsker Hæren ogsaa bedre Forhold, men der er ikke stor Grund til at ændre Hærordningen, som den blev givet i 1922. Anderledes var det jo med Flaaden, og det er den højtærede Forsvarsminister og jeg enige om, selv om jeg ikke har anvendt saa skarp en Kritik som den højtærede Forsvarsminister, en Kritik, som, jeg gentager det, burde have ført til, at Ministeren i Dag stod og forsvarede et Forslag om Forbedring af vor Flaade. Men det har vi jo desværre ikke set noget til.

Veistrup: Det ærede 7de Medlem for 6te Kreds (Hauch) erklærede, at han ikke var i Stand til at følge de Veje, som jeg har betraadt, og det forstaar jeg meget vel, thi de Veje, som det radikale Venstre følger i Militærspørgsmaalet, er det længe siden, Venstre forlod. Jeg forstaar derfor meget vel, at Venstre nu ikke er i Stand til at finde dem.

Naar der er sagt, at dersom der var Mulighed for en snarlig Løsning af Militærspørgsmaalet i det hele, kunde man tænke sig at gaa til en Nedsættelse af de heromhandlede Beløb, maa jeg sige, at hvis der endnu ikke er en Mulighed for en snarlig Løsning, hvornaar skal en saadan Mulighed saa foreligge? Naar der har været afholdt et Valg saa godt som udelukkende paa dette Spørgsmaal, naar dette Valg resulterede i et meget stort Flertal .... ja, jeg ser, at det ærede Medlem af Venstre ryster paa Hovedet og smiler ad det, men det kan være, at vi en skønne Dag naar til at ændre ogsaa dette Ting, hvis det skulde være nødvendigt. Hvis der ikke nu skulde være Mulighed derfor, hvis man ikke nu skulde vise Respekt for den Vælgerafgørelse, der gav sig Udtryk ved sidste Valg, ved jeg virkelig ikke, hvad der skal gøres, for det maa dog være Vælgerne, som siger det afgørende Ord om dette Spørgsmaal.

Det ærede Medlem (Hauch) udtalte, at de politiske Forhold her i Landet laa saaledes, at der ikke var Mulighed for at gennemføre det foreliggende Lovforslag. Jeg tror, det ærede Medlem tager fejl, at han forveksler de politiske Forhold i Landet med de politiske Forhold i Landstinget. Hvis det ærede Medlem vilde regne med de politiske Forhold, som de ligger her i Landet, vilde han ikke gaa imod det Lovforslag, her foreligger. Man benytter et Flertal i Landstinget mod et Flertal i Befolkningen.

Det ærede Medlem kom dernæst ind paa en Omtale af Ministeriets Stilling overfor Landstinget. Det er efterhaanden næsten blevet det ærede Medlems Specialitet at tale om Ministeriets Stilling overfor Landstinget. Jeg tror ikke, at dette er nødvendigt, og det er heller ikke nødvendigt at tale om Landstingets Stilling overfor Ministeriet, thi den manifesterer sig hver eneste Gang, der er et Lovforslag til Behandling herovre. Man siger i Virkeligheden: Vi vil ingenting gennemføre af det, der er foreslaaet af dette Ministerium, men vi vil drive Visnepolitik overfor Ministeriet. Jeg synes, at dette er Stillingen i Øjeblikket, og derfor er det afgjort ikke nødvendigt, at det ærede Medlem taler om Landstingets Stilling overfor Ministeriet.

Det ærede 2det Medlem for 1ste Kreds (Ellinger) beskæftigede sig atter med Statsministerens Tale i Genève og sagde, at den var saa geléagtig, at han for sit Vedkommende, hvis han havde været dernede, maaske heller ikke havde sagt noget imod den. Ja, det Spørgsmaal overlader jeg ganske til den højtærede Ministers Kollega at tage op. Men det forekommer mig i hvert Fald, at naar Danmarks Statsminister taler i Genève om de militærpolitiske Forhold herhjemme og giver Udtryk for det Afrustningsforslag, her foreligger ... *(Ellinger:* Det har han ikke gjort.) ... Jo, det har han i hvert Fald gjort paa et tidligere Tidspunkt og i tidligere Taler, han har holdt i Genève, ikke taget nogen som helst Afstand fra det. Tværtimod, med en Smule god Villie maa man kunne læse denne Tale saadan, at den giver fuld Tilslutning til det Standpunkt, han tidligere har fremført dernede. Men jeg indrømmer, at det sete afhænger af Øjnene, der ser, og man kan maaske ikke forlange, at det ærede Medlem skal se paa

[Veistrup.]
denne Tale med de samme Øjne, hvormed vi andre ser paa den.

Hvis man fra Folkeforbundets Side var saa stærkt imod den Stilling, vi tager herhjemme med Hensyn til Afrustning, forstaar jeg heller ikke, at Folkeforbundet ikke protesterer mod hele vor Stilling. Dersom man mente, at den var i Strid med Folkeforbundets Opfattelse eller i Strid med Folkeforbundstraktaten, vilde der dog ganske sikkert indenfor Folkeforbundet have været adskillige, som havde nedlagt Protest. Men dette fandt altsaa ikke Sted. Jeg mener derfor, at den Stilling, man tog i Folkeforbundet, i Virkeligheden indeholder en stiltiende Anerkendelse af den Stilling, vi har taget til dette Spørgsmaal.

Forsvarsministeren *(L. Rasmussen):* Det ærede 7de Medlem for 6te Kreds (Hauch), Venstres Ordfører, mente, at der ingen saglig Begrundelse var for igen at foretage en Udskydelse af den her omhandlede Bevilling. Jeg synes, at naar der paa Folketingets Bord ligger et Forslag, som det ærede Medlem venter snart at se, er Begrundelsen mindst lige saa god som sidst.

Jeg kom til at bruge den Vending, at jeg mere hører hjemme i Folketinget end i Landstinget. Naturligvis har det ærede Medlem Ret i, at jeg som Minister skal føle mig hjemme baade det ene og det andet Sted. Jeg tænkte mest paa, hvilket Ting jeg var Medlem af. Jeg kan dog ikke betragte de to Ting som ligestillede. Det skal jeg imidlertid ikke her komme ind paa.

Jeg vil blot pege paa en enkelt Ting, og det er Venstres Fortid — jeg kan ikke lade være, det ærede Medlem stak mig det selv i Skoene. Det Spørgsmaal, vi drøfter, er et gammelt Spørgsmaal. Venstre har erkendt, at den almindelige Valgret skal repræsenteres, men det ærede Medlem ved, at Venstre og de Konservative ikke en Gang har Flertal her i Kraft af de 35-aariges Stilling. Der er ikke mere et Flertal af 35-aarige bagved Landstingets Flertal af Venstre og Konservative. Hvis man undersøger Udfaldet af Landstingsvalgene i 1924 og 1928, repræsenterer de Herrer et Mindretal af de afgivne Stemmer. Socialdemokratiet har 65 000 Stemmer flere blandt de 35-aarige end Venstre, men Venstre har otte tingvalgte Medlemmer, og vi har kun seks. Saaledes er det i Kraft af Venstres Krav i 1915, da vi skulde have en ny Grundlov. Venstres Flertal her har altsaa ikke et Flertal af de 35-aarige Vælgere bag sig. I Folketinget staar der et Flertal paa 100 000 Vælgere, som ønsker Afrustning. Det ærede Medlem ved, hvorledes Venstre i sin Tid behandlede det Landsting, der den Gang beraabte sig paa sine Privilegier, saaledes som man nu gør det i Kraft af de tingvalgte. Venstre kan naturligvis stille sig saaledes, at de faar samme Skæbne. Dette ligger lidt udenfor, men jeg haaber, den højtærede Formand undskylder det. Anledningen blev jo givet fra anden Side.

Jeg skal dernæst gøre et Par Bemærkninger til den ærede Ordfører for det konservative Parti. Statsministeren har erklæret, at det Forslag, som alle i Folkeforbundet kendte, vilde blive forelagt paa ny i Vinter. Der kan ikke være ringeste Tvivl, det var klart og tydeligt, hvad der tilsigtedes. Hver eneste af de tilstedeværende var blevet gjort bekendt med, at Forslaget vilde blive forelagt paa ny. Man er nødt til at reducere det til det mindst mulige, fordi man jo ellers skal bruge Folkeforbundet til at støtte sine Krav.

Det ærede Medlem spurgte endvidere: Hvilke Stater følger Danmark? Jeg kan svare, at vi har ikke afrustet endnu, men i adskillige Lande stiller de frisindede Partier Krav om Afrustning ganske som vi. Jeg kan saaledes nævne Norge og Svejts. Og der er fire Lande, som har afrustet: Tyskland, Østrig, Ungarn og Bulgarien. De har afrustet i samme Udstrækning, som vi gør det, naar vort Forslag gennemføres. Disse Lande har Forpligtelser i Henhold til Haagerkonventionen, de er Medlemmer af Folkeforbundet og er ikke fritaget for disse Forpligtelser. Men man hævder, at de kan opfylde dem til Trods for Afrustningen eller Nedrustningen, hvad man nu vil kalde det. Danmark følger de nævnte Landes Fodspor, og de er altsaa ikke fritaget for deres internationale Forpligtelser.

Saa talte det ærede Medlem om Belgien og om, at vi fik Sønderjylland i Kraft af Belgiens Modstand. Naar man vil tale om Danmarks Forhold og om, hvad vi skal gøre, er der dog en Kendsgerning vedrørende Danmarks Skæbne som krigsførende Magt, som man maa huske. Gaar vi hundrede Aar tilbage, har Danmark, naar vi endelig var med, mistet Land; vi har kun vundet en eneste Gang, nemlig da vi holdt os udenfor. Jeg tror ikke, at dette er et Bevis for, at man er nødt til at have en vis Militærmagt for overhovedet at klare sig. Det blev sagt, at Belgien reddede sit Liv. Belgien havde i Kraft af Haagerkonventionen Pligt til at anvende de Midler, man raadede over. Men det afrustede Luxembourg gjorde det ikke i mindste Maade, og det er dog Medlem af

[Forsvarsministeren.]
Folkenes Forbund med de samme Rettigheder som Belgien.

Det ærede Medlem har spurgt om forskelligt; jeg har nu søgt at besvare det, men ved dog ikke, om mine Svar er tilfredsstillende for ham. Nu vil jeg gerne stille et Spørgsmaal. Det ærede Medlem har opremset en hel Kæde af Forpligtelser, Danmark skulde have i Kraft af Haagerkonventionerne og i Kraft af dets Medlemsskab i Folkenes Forbund. Jeg spørger da det ærede Medlem: Mener han, at Danmark i Dag kan opfylde disse Forpligtelser med den Militærordning, vi har, og hvis ikke, hvem har saa Ansvaret for, at vi ikke kan? Det er dog det klogeste at komme ned til dette, naar man dynger Forpligtelse paa Forpligtelse: kan vi opfylde disse Forpligtelser i Dag? Hvis vi ikke kan opfylde de Forpligtelser, det ærede Medlem mener vi har, hvem har saa Ansvaret for, at vi ikke kan gøre det? Jeg tror, det er det klogeste, at vi ser lidt paa, hvordan Stillingen er i Danmark i Dag, før vi begynder at komme med alt for store Forpligtelser.

Hauch: Det ærede 1ste Medlem for 4de Kreds (Veistrup) sagde, at Venstre kunde ikke følge de Veje, som det ærede Medlems Parti slog ind paa i Forsvarsspørgsmaalet. Nej, det kan Venstre ikke. Venstre kan i det hele ikke følge det radikale Partis Veje, og det er ikke blevet bedre i den senere Tid, da det ærede Medlems Parti har taget en politisk Stilling, hvorved det er gaaet over til et Samarbejde med et overmægtigt Socialdemokrati, som vil komme til at præge det radikale Partis Veje i Fremtiden. Det er rigtigt, vore Veje følges ikke mere.

Naar det ærede Medlem hævdede, at dersom Landstinget ikke vil bøje sig paa dette og andre Omraader, hvor Regeringspartierne kommer med deres Forslag, maa man forandre dette Ting ved et Valg, ja, saa er det ærede Medlem dèr inde paa den rette Vej. Det er Vejen frem, men det er ogsaa den eneste Vej frem til at gennemføre de politiske Ideer, som det ærede Medlem og hans sammensvorne nu hylder. Med Hensyn til Landstingets almindelige Stilling vil jeg tilføje, at Landstinget skal arbejde ud fra de Forudsætninger, som Tinget har, og under Hensyn til den saglige Stilling, som Landstinget tager til de foreliggende Spørgsmaal. I øvrigt maatte jeg maaske minde ærede Medlemmer af de nuværende Regeringspartier om den Periode, der gik forud for Ministeriet Stauning. Da havde vi et Flertal af Vælgertallet bag os, men jeg mærkede ikke, at de ærede Medlemmer lod sig bestemme af den Situation, naar de skulde tage Stilling til de Forslag, som Venstreregeringen forelagde til Behandling i det høje Landsting. Vi er villige til at forhandle med Regeringen, og vi er villige til at forhandle med Regeringen om dens Militærforslag. Men vi er ikke villige til at medvirke til Gennemførelsen af det Forslag, som den højtærede Minister her har forelagt, og hvorved man vilde foregribe den endelige Ordning af Danmarks Forsvarsberedskab. Det er Venstres Stilling, og den Stilling tager vi trygt i Bevidstheden om, at vi handler saaledes, som det er rigtigt efter vor Overbevisning med Hensyn til dette Spørgsmaal.

Ellinger: Den højtærede Forsvarsminister sluttede sin sidste Udtalelse med, at naar jeg dyngede Forpligtelse paa Forpligtelse — hvad jeg for øvrigt aldeles ikke gør —, vilde han spørge mig, om da Danmark nu opfylder sine Forpligtelser ved Hjælp af den Forsvarsordning, vi i Øjeblikket har. Dertil skal jeg svare: ja, naar denne Ordning bliver forbedret paa de Omraader, hvor ogsaa den højtærede Minister mener den bør forbedres, nemlig paa Flaadens Omraade. Nu er det jo Spørgsmaalet, hvorvidt dette Forsvarsapparat virkelig bliver anvendt; om noget saadant sker, ved intet Menneske — den højtærede Udenrigsminister vil jo ikke bestride Muligheden af, at der kan komme en større Krig igen. Men ufuldkomment bliver altsaa det Forsvarsapparat, som man i Øjeblikket, om det skulde blive anvendt, kan sætte i Værk. Men vi skal, som det er blevet sagt, i Tilfælde af Neutralitetskrænkelse kæmpe selv, og hvor virksomt vort Forsvarsapparat er, det faar Indflydelse paa, i hvilken Grad vi udsætter Landets Sønner for Tab i det Tilfælde, at det bliver anvendt. Det er klart, at jo slettere Forsvarsapparatet er, des mere sætter vi til af ungt og for den Sags Skyld ogsaa gammelt Mandskab; hvad vi sparer i Penge, kommer vi til at betale i Blod. Og Danmark er nu ikke saadan stillet, at det ikke kan anvende det, som normalt anvendes af Lande af tilsvarende Størrelse, til sit Forsvarsvæsen.

Veistrup: De Toner, vi sidst hørte, har jeg hørt før, men det er længe siden.

Naar det ærede 7de Medlem for 6te Kreds (Hauch) gjorde opmærksom paa, at Vejen fremad fører til Valg, vil jeg sige til det ærede Medlem, at han maa have lidt Taalmodighed, men det skal nok komme. Det ærede Medlem sagde dernæst, at Venstre

[Veistrup.]
kunde ikke følge de Veje, vi gik, for vi var nu inde i et Samarbejde med Socialdemokraterne, og dette synes at være en Vederstyggelighed for det nuværende Venstre. Man kan høre, at det ærede Medlem ikke er særlig gammel i Politik; hvis han havde været det, vilde han have vidst, at det ikke er saa urimelig mange Aar siden, Partiet Venstre stod i Samarbejde med Socialdemokratiet. Det ærede Medlem burde dog vide, at saadan er Forholdet. Men i det hele forekommer det mig, at Venstres Stilling efterhaanden er blevet ejendommelig, rent politisk set, thi hvad er selve Grundlaget for Venstre? Det var i Virkeligheden paa Modsætningen til Højre, paa Modstanden mod Højre, at Venstre byggedes op. Og hvordan er saa Stillingen i Dag? I Dag er Stillingen den, at Venstre staar i et intimt Samarbejde, for ikke at sige i aaben Alliance, med de Konservative. Venstre har i Virkeligheden allieret sig med sin egen Modsætning. Længere kan man ikke komme.

Forsvarsministeren *(L. Rasmussen)*: Kun en ganske kort Bemærkning til det konservative Partis ærede Ordfører. Det ærede Medlem erklærede nu, at Danmark ikke kan opfylde de Forpligtelser, som han i sin første Tale mente, vi havde. Det ærede Medlem erklærede, at for at kunne opfylde dem skal vi have Flaaden ombygget og forbedret. Vi kan altsaa ikke i Dag opfylde de Forpligtelser, som det ærede Medlem erklærer, at vi har. Men de Konservative og Venstre har det fulde Medansvar for, at Stillingen er en saadan i Dag. Det er, hvad man har ud af at tale om vore Forpligtelser.

Og saa blot dette. Det ærede Medlem talte om, at hvis vi ikke væbnede os tilstrækkeligt, maatte det betales med Blod, og derfor gjaldt det om, at vi rustede os. Ja, det er, som det blev sagt af den ærede sidste Taler, den gammelkendte Tone, som lød Europa over fra de konservative Partier før Verdenskrigen: Vil du Fred, skal du ruste, naar du væbner dig, sparer du Blod. Verdenskrigen viste tydeligt, hvor det var en rasende falsk Paastand. I Dag lyder Tonen Verden over: Vejen til Fred gaar gennem Afrustning. Det er altsaa de to Standpunkter, der staar overfor hinanden, og jeg er ganske sikker paa, hvilket af dem der vil sejre. Til Partiet Venstre staar det, paa hvilken af Siderne man vil stille sig i de kommende Dage.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Lovforslagets Overgang til anden Behandling

vedtoges uden Afstemning.

Formanden: Der er ikke mere paa Dagsordenen.

Tinget næste Møde afholdes Onsdag den 18. December Kl. 1½ med følgende Dagsorden:

1) *Anden Behandling af:*

Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

2) *Første Behandling af:*

Forslag til Lov angaaende Fuldmægtige ved Underretterne udenfor København m. m.

3) *Eventuelt: Første Behandling af:*

Forslag til Lov om Indløseligheden af Nationalbankens Sedler.

Mødet hævet Kl. 3^{35}.

18de Møde.

Onsdag den 18. December Kl. 1½.

Formanden: Med Skrivelse af Dags Dato oversender Folketingets Formand:

Forslag til Lov om Indløseligheden af Nationalbankens Sedler,

hvilket Lovforslag er vedtaget af Folketinget. Lovforslaget forelægges herved. Eksemplarer er omdelt.

Den første Sag paa Dagsordenen var:

Anden Behandling af Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Første Behandling findes i Tidenden Sp. 367).

Der var ikke stillet Ændringsforslag.

Lovforslagets Tekst og Spørgsmaalet om dets Overgang til tredie Behandling sattes til Forhandling under eet.

Ingen bad om Ordet.

Lovforslagets Tekst (se Tillæg C. Sp. 33) *samt dets Overgang til tredie Behandling*

vedtoges uden Afstemning.

Man gik derefter til:

Første Behandling af Forslag til Lov angaaende Fuldmægtige ved Underretterne udenfor København m. m.

(Lovforslaget findes i Tillæg A. Sp. 3621; Fremsættelsen findes i Tidenden Sp. 232).

Sagen sattes til Forhandling.

Rytter: Det Lovforslag, som den højtærede Justitsminister her har fremsat for Landstinget, Forslag til Lov angaaende Fuldmægtige ved Underretterne udenfor København m. m., er en gammel Kending ogsaa i dette Ting. De forskellige Standpunkter har i Begyndelsen staaet noget skarpt overfor hinanden, idet man paa den ene Side mente, at det var heldigt, om der var en god Forbindelse mellem de judicielle Kontorer og Befolkningen, saaledes at Folk ogsaa i private Sager kunde søge Personalet der, hvilket ogsaa var den billigste Ordning for Statskassen, medens man paa den anden Side pegede paa, at der undertiden kunde forekomme meget grelle Tilfælde, idet Embedsmænd, der havde været privat engageret til at udføre Sager for private, senere kom i en Slags Kollision, naar de skulde beklæde Dommerembeder i de samme Sager, hvad der selvfølgelig maatte virke uheldigt. Man saa i Virkeligheden meget grelle Tilfælde af denne Sammenblanding ude omkring i Landet — det var jo kun udenfor København, den Slags Forhold kunde opstaa, her i København kunde de ikke forekomme, fordi de Fuldmægtige, som her har med disse Sager at gøre, aldrig beklæder Dommerstillinger. Man mødtes nogenlunde ved efterhaanden at komme ind paa en Mellemvej, idet man opstillede en Række private Forretninger, der skulde kunne udføres paa Retskontorerne, vel at mærke saaledes, at de ikke blev udført af vedkommende Embedsmænd for egen Regning, men de Gebyrer, der kom ind, skulde gaa i Statskassen. Denne Vej, som man slog ind paa for nogle Aar siden, har den højtærede Justitsminister ogsaa fulgt, og vi fra vor Side ser derfor saaledes paa det Lovforslag, der nu foreligger, at det maa have Udsigt til at gaa igennem Landstinget, og vi haaber ogsaa gennem Folketinget.

Det eneste Punkt, der maaske kan volde nogen Tvivl, er Ikrafttrædelsesdagen. Oprindelig var der foreslaaet 10 Aar til at sætte Loven i Kraft. Det er der selvfølgelig ikke mere Brug for, men Spørgsmaalet er, om den Ikrafttræden, Ministeren her foreslaar, ikke sker noget for hurtigt. Ganske vist blev man ved at beholde den oprindelige Ikrafttrædelsesdag ogsaa i de senere Forslag, men vi var alle sammen klar over, at naar vi nærmede os det Tidspunkt, da Loven skulde føres igennem, maatte vi forandre dette Tidspunkt. Forholdet er nemlig det, at Loven egentlig allerede træder i Kraft, naar den er vedtaget, thi der staar i § 3, at

> „Lovens § 2, 2det Stykke, gælder fra Lovens Ikrafttræden for de Dommerfuldmægtige, der er ansat under Forudsætning af, at de ikke driver privat Virksomhed, saavel som for alle de Fuldmægtige, der ansættes eller genansættes efter nævnte Tidspunkt."

Altsaa, fra samme Øjeblik Loven er vedtaget, begynder den at virke; kun for dem, der allerede nu er i Stillingerne, beholder den nuværende Ordning sin Gyldighed i nogen Tid. Det vil jo tage nogen Tid, inden

[Rytter.]
man faar de paagældendes Lønningsforhold ordnet, for deres Lønninger maa jo sættes i et vist Forhold til de nuværende Embedsmænds, Dommeres og Politimestres, og da Lønningerne for Politimestre desværre er meget daarlige, vil det blive vanskeligt at faa Fuldmægtigenes Lønninger ordnet paa en tilfredsstillende Maade. Jeg haaber imidlertid, at det skal lykkes, men for at faa tilstrækkelig Tid dertil tror jeg for mit Vedkommende, at vi gør bedst i at udskyde Ikrafttrædelsesdagen til et noget senere Tidspunkt end det, den højtærede Justitsminister har foreslaaet.

Derimod er den Ændring, som den højtærede Minister har foretaget i det tidligere Forslag, af en saadan Beskaffenhed, at jeg synes, vi maa kunne gaa ind paa den her i Tinget. Det er nemlig kun den, at den Bemyndigelse, som Justitsministeren tidligere har haft til at udvide Antallet af de Sager, der kan forelægges Embedsmændene til Udførelse, falder bort. Derved begrænser den højtærede Justitsminister de Sager, som kan udføres paa Dommerkontorerne, men samtidig har Justitsministeren foreslaaet en Udvidelse ved Formuleringen af første Stykke af § 4 ved udtrykkelig dèr at tilføje

„den rent formelle Affattelse af Skøder, Pantebreve og andre retslige Dokumenter, derunder Testamenter".

Disse Ord „andre retslige Dokumenter" medfører efter min Mening, at det er med Rette, Justitsministeren har slettet den Bemyndigelse, det tidligere Forslag gav Justitsministeren til at udvide Omraadet.

Lovforslaget skal nu formentlig henvises til et Udvalg, og jeg haaber, at Behandlingen dèr maa gaa let og hurtigt, saaledes at vi kan faa Lovforslaget sendt over til Folketinget, saa at det endelig kan lykkes at faa dette Lovforslag gennemført. Det forekommer mig at være nødvendigt for at faa Orden indenfor Retsplejen, at der skarpt adskilles mellem de Tilfælde, hvor en Embedsmand optræder privat, og hvor han optræder offentligt, idet dette Forhold, som sagt, har vist sig at medføre uheldige Resultater udenfor København.

Josiassen: Som allerede bemærket er dette Lovforslag velkendt i det høje Ting, og det er ikke saa underligt; naar et Lovforslag har holdt 25 Aars Jubilæum, maa man jo have stiftet Bekendtskab med det. Allerede i 1901—02 begyndte man at røre ved dette Spørgsmaal, og det har ogsaa i de senere Aaringer været stærkt fremme baade i dette høje Ting og i det andet høje Ting. Af den socialdemokratiske Justitsminister, Steincke, blev det forelagt ikke mindre end tre Gange. Den 6. April 1925 blev Forslaget fremsat her. Det blev den Gang bebrejdet den daværende Justitsminister, at Forslaget ikke var bilagt med Oplysninger om den økonomiske Side af Sagen, og dette førte til, at den samme Minister i Begyndelsen af Samlingen 1925—26, den 6. Oktober, atter fremsatte Lovforslaget, bilagt med de ønskede Oplysninger om, hvor store Udgifterne vilde blive ved Reformens Gennemførelse. Det lykkedes denne Gang at faa Lovforslaget i Udvalg, men det maa rigtignok siges, at man højligt maatte forbavses over den Behandling, det fik under den socialdemokratiske Ministers Regime. Den daværende Formand for Udvalget havde en vis Evne til at forhale Sagen, og først efter 4 Maaneders Forløb lykkedes det at faa Formanden til at indkalde til et Udvalgsmøde. Det førte ikke til meget, og Resultatet blev naturligvis, at Lovforslaget ikke nød Fremme. I 1927, da Venstres Justitsminister, det nuværende 7de tingvalgte Medlem (Rytter), fremsatte Lovforslaget, gik det lidt mere villigt — af hvilken Grund skal jeg lade være usagt. Man har jo før oplevet, at man har bestræbt sig for at forhale Gennemførelsen af de socialdemokratiske Ministres Lovforslag. Da Lovforslaget blev fremsat i 1927, var det ligeledes bilagt med Oplysninger om den finansielle Side af Spørgsmaalet, Oplysninger, der var i nøje Overensstemmelse med de af Justitsminister Steincke fremlagte Oplysninger. Lovforslaget blev vedtaget her den 31. Marts 1928 med 48 Stemmer mod 7. Der var altsaa tre Partier, som var enige om det. Nu udtaler den ærede Ordfører for Venstre i Dag Haabet om, at det foreliggende Lovforslag maa faa en let Gang gennem det høje Ting, og jeg kan paa mit Partis Vegne slutte mig til denne Udtalelse. Jeg ønsker, at den nuværende højtærede Justitsminister maa have Held til at løse dette Spørgsmaal, som har ligget for i saa mange Aar, og jeg tror ogsaa, at det, som allerede anført af den ærede Ordfører for Venstre, vil vinde Forstaaelse og Tilfredshed ude blandt Befolkningen.

Jeg skal ikke komme ind paa de Forhold, der i Øjeblikket hersker med Hensyn til de private Forretninger, som de Fuldmægtige, der er ansat paa Dommerkontorerne, udfører; det Spørgsmaal er saa gennemdrøftet, at det ikke vil være nødvendigt at komme ind paa det. De tre første

[Handelsministeren.]
at det er højst tvivlsomt, om vi nogen Sinde kan vende tilbage eller i hvert Fald indenfor en overskuelig Tid kan vende tilbage til den gamle Guldindløselighed.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Lovforslagets Overgang til anden Behandling

vedtoges uden Afstemning.

Formanden: Med Skrivelse af Dags Dato oversender Folketingets Formand:

Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 101 af 29. April 1913 om Hjælpekasser,

hvilket Lovforslag er vedtaget af Folketinget. Lovforslaget forelægges herved. Eksemplarer vil blive omdelt.

I Skrivelse af Gaars Dato meddeler Folketingets Formand, at Folketinget samme Dag har vedtaget:

Forslag til Beslutning af Rigsdagen i Henhold til Lov Nr. 112 af 9. Marts 1917 om „Kongeriget Danmarks Hypotekbank", § 13.

Det paahviler mig at stille Forslag om, paa hvilken Maade denne Sag skal behandles her i Tinget. Mit Forslag, som vil komme paa Dagsordenen for Tingets næste Møde, vil gaa ud paa, at Forslaget til Rigsdagsbeslutning henvises til et Udvalg paa 9 Medlemmer og senere, naar dette har afgivet Betænkning, underkastes to Behandlinger efter Reglerne for Lovforslags anden og tredie Behandling.

Landstingets næste Møde holdes Fredag den 20. December Kl. 1½ med følgende Dagsorden:

1) *Afgørelse af Formandens Forslag med Hensyn til Behandlingen af Regnskabet for „Kongeriget Danmarks Hypotekbank" for Aaret 1928—29.*

2) *Valg af 15 Medlemmer til et Udvalg angaaende:*

Forslag til Lov angaaende Fuldmægtige ved Underretterne udenfor København m. m.

3) *Tredie Behandling af:*

Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

4) *Anden Behandling af:*

Forslag til Lov om Indløseligheden af Nationalbankens Sedler.

5) *Første Behandling af:*

Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 101 af 29. April 1913 om Hjælpekasser.

Mødet hævet Kl. 2^{40}.

19de Møde.

Fredag den 20. December Kl. 1½.

Formanden: Ved Skrivelse af Dags Dato meddeler Socialministeren, at han ønsker her i Tinget at fremsætte

Forslag til Lov om Ydelse af Brændsel til Aldersrentenydere i Vinteren 1929—30.

Ved 3die Medlem for 2den Kreds (Lehwald) er fra Centralforeningen af Tolvmandsforeninger i Danmark modtaget en Henvendelse vedrørende Vanskelighederne for vor Kreatureksport.

Trykte Eksemplarer af Henvendelsen er omdelt.

Udenfor Dagsordenen har Socialministeren Ordet for at fremsætte det nu anmeldte Lovforslag.

Socialministeren *(Steincke):* Jeg skal herved tillade mig for det høje Landsting at fremsætte *Forslag til Lov om Ydelse af Brændsel til Aldersrentenydere i Vinteren 1929—30.* Som ærede Medlemmer vil vide, ligger der til Behandling i et Landstingsudvalg et Regeringsforslag vedrørende Ydelse af Brændselshjælp og andet Tillæg til Aldersrente- og Invaliderentenydere samt visse kronisk syge. Dette sidste Lovforslag tilsigter paa forskellige Omraader Ændringer i den gældende Lovgivning. Det indeholder Ændring i Fradragsreglerne efter Aldersrenteloven, det indeholder forskellige Regler om Ændringer i Bestemmelserne vedrørende personlige Tillæg til Aldersrentenydere, og det søger herindunder at drage Invaliderentenydere samt dem, der

[Socialministeren.]
modtager fuld Understøttelse efter Fattiglovens § 63, 3die Stykke. Endelig indeholder Lovforslaget forskellige Bestemmelser vedrørende Ydelse af Brændsel til de i Lovforslaget i øvrigt omtalte Personer. Efter hvad jeg har forstaaet, er der ingen nærliggende Udsigt til Gennemførelse af dette mere omfattende Lovforslag i en nærmere Fremtid, hvorimod der fra Udvalget er tilgaaet mig Meddelelse — personlig har jeg ikke haft den Ære at forhandle med Udvalget, da jeg ikke er blevet tilkaldt, — i den Retning, at man mente, der er nogen Stemning for at yde Brændsel til Aldersrentenydere, medens man ikke paa nærværende Tidspunkt kunde tage Stilling til de forskellige andre omfattende Forslag i det tidligere omtalte Regeringsforslag. Det sidste forstaar jeg godt, og under Hensyn til de Oplysninger, jeg i øvrigt har faaet, har Regeringen da anset det for rigtigt nu at trække de særlige Bestemmelser i Lovforslagets §§ 4—8 ud og fremsætte disse Bestemmelser som et særligt Lovforslag om Ydelse af Brænsel til Aldersrentenydere i Vinteren 1929—30. Forholdet er jo ogsaa det, at medens de andre Spørgsmaal nødvendigvis maa afføde en større Diskussion, maaske ogsaa visse Undersøgelser, er Problemet Brændselshjælp til Aldersrentenydere saa velkendt fra mange Diskussioner, at jeg godt kan forstaa, at man lettere kunde tage Stilling til dette Forslag. Derfor tør jeg ogsaa gaa ud fra, at det vil være muligt ved Velvillie fra forskellige Sider at undergive dette Lovforslag en meget hurtig Behandling, hvilket jeg herved skal tillade mig at anbefale.

Formanden: Eksemplarer af det fremsatte Lovforslag vil blive omdelt til Tingets Medlemmer.

Den første Sag paa Dagsordenen var:

Afgørelse af Formandens Forslag med Hensyn til Behandlingen af Regnskabet for „Kongeriget Danmarks Hypotekbank" for Aaret 1928—29.

Formanden: Mit Forslag gaar ud paa, at Sagen henvises til et Udvalg paa 9 Medlemmer, og at den efter Udvalgsbetænkningens Afgivelse underkastes to Behandlinger efter Reglerne for Lovforslags anden og tredie Behandling. Hvis ingen gør Indsigelse, betragter jeg dette Forslag som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik derefter til:

Valg af 15 Medlemmer til et Udvalg angaaende Forslag til Lov angaaende Fuldmægtige ved Underretterne udenfor København m. m.

Valgt blev: *J. V. Christensen, Degnbol, Effersøe, Frøkjær, Gisselbæk, Godskesen, A. P. Hansen, Jefsen Christensen, Josiassen, Lewinsky, Jørgen Møller, Hans Nielsen, Henrik Nielsen, Johannes Pedersen* og *Rytter.*

Derpaa foretoges:

Tredie Behandling af Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Anden Behandling findes i Tidenden Sp. 401).

Der var ikke stillet Ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til Forhandling.

C. F. Sørensen: Paa mit Partis Vegne har jeg herved den Ære at foreslaa i Henhold til Forretningsordenens § 9, 1ste Stykke, at Lovforslaget henvises til Behandling i et Udvalg.

Formanden: Det ærede Medlem nævnte ikke Tallet paa Udvalgets Medlemmer, men jeg tør vel gaa ud fra, at der tænkes paa et Udvalg paa 15 Medlemmer.

C. F. Sørensen: Ja.

Formanden: Der er altsaa stillet Forslag om, at Sagens Behandling standses, og at Lovforslaget henvises til et Udvalg paa 15 Medlemmer. Det er dette Forslag, der nu foreligger til Forhandling.

Ingen bad om Ordet angaaende denne Sag.

C. F. Sørensens Forslag om at standse Lovforslagets Behandling og henvise det til et Udvalg paa 15 Medlemmer
vedtoges uden Afstemning.

XXIX.

Betænkning

over

Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Afgiven af Landstingets Udvalg den 13. Februar 1930).

I Udvalgets første Møde blev det paa Forslag af Udvalgets socialdemokratiske Medlemmer besluttet at sende den som Bilag 1 trykte Skrivelse til Forsvarsministeren. Ministerens Svar — Bilag 2 — har været Genstand for Drøftelse i Udvalget.

Et *Flertal* (J. V. Christensen, Ellinger, I. A. Hansen, Hauch, Jefsen Christensen, Laursen, Stegger Nielsen og Stensballe) indstiller Lovforslaget til Forkastelse.

Et *Mindretal* (Henriette Crone, H. P. Johansen, Kr. Johansen, Laurits Knudsen, Henrik Nielsen, C. F. Sørensen og Veistrup) indstiller *Lovforslaget* til *Vedtagelse uforandret.*

J. V. Christensen. **Henriette Crone.** **Ellinger.** **I. A. Hansen.**

Hauch, **Jefsen Christensen.** **H. P. Johansen.** **Kr. Johansen.**
Ordfører.

Laurits Knudsen. **Laursen.** **Henrik Nielsen.** **Stegger Nielsen.**

Stensballe, **C. F. Sørensen.** **Veistrup.**
Formand.

Bilag 1.

Landsting

Folketingets Udvalg

angaaende

Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

Den 16. Januar 1930.

Udvalget udbeder sig meddelt Oplysning om følgende Spørgsmaal:

1) Hvor meget er der brugt af den i 1922 i Forsvarslovene givne Bevilling paa 30 Mill. Kr., at fordele med 3 Mill. Kr. aarlig i 10 Aar?
2) Hvad agter man at anskaffe for den resterende Del af Bevillingen?
3) Hvilken Indflydelse har Kronestigningen haft paa Pris og Arbejdsløn paa det anskaffede Materiale?

P. U. V.

J. P. Stensballe.

Til Forsvarsministeren.

Bilag 2.

Krigsministeriet.

København, den 7. Februar 1930.

I Skrivelse af 16. Januar 1930 til Forsvarsministeren har det ærede Udvalg udbedt sig meddelt Oplysning om 3 Spørgsmaal vedrørende den i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, omhandlede ekstraordinære Bevilling.

Jeg har i den Anledning anmodet Direktøren for Krigsministeriet om overfor mig at fremsætte Udtalelse i Sagen. De af Direktøren givne Oplysninger foreligger i vedlagte Skrivelse af 6. Februar 1930, som jeg stiller til Udvalgets Raadighed.

L. Rasmussen.

Harding Sonne.

Til Landstingets Udvalg angaaende Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

Underbilag til Bilag 2.

Direktøren for Krigsministeriet.

København, den 6. Februar 1930.

Til Forsvarsministeren.

Landstingets Udvalg angaaende Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923 § 4 angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger har i Skrivelse af 16. Januar 1930 udbedt sig meddelt Oplysning om følgende Spørgsmaal:

1) Hvor meget er der brugt af den i 1922 i Forsvarslovene givne Bevilling paa 30 Mill. Kr., at fordele med 3 Mill. Kr. aarlig i 10 Aar?
2) Hvad agter man at anskaffe for den resterende Del af Bevillingen?
3) Hvilken Indflydelse har Kronestigningen haft paa Pris og Arbejdsløn paa det anskaffede Materiale?

ad 1) Af Bevillingen paa 30 Mill. Kr. er der pr. 31. Marts 1930 brugt 17 167 050 Kr.

ad 2) For den resterende Del af Bevillingen agter man at anskaffe:
De i Forudsætningerne for Hærloven af 1922 paaregnede 6 mobile Luftmaalskanoner med Ammunition.
12 Stkr. $10^1/_2$ cm Feltkanoner med Ammunition.
Resterende 45 pCt. af Fremstillingen herhjemme af 12 Stkr. 15 cm Felthaubitser, udover hvilke 4 Stkr. er leveret færdige fra Frankrig.
Ammunition til de nye 15 cm Haubitser.
Fodfolksskyts til de 9 Skytskompagnier med Ammunition.
Ca. 800 Rekylgeværunderlag.
Ca. 15 Jagere med Tilbehør.
Ca. 40 000 Gasmasker.

ad 3) En Beregning, der støtter sig paa en Sammenligning mellem paa den ene Side Kroneværdien og den gennemsnitlige Timefortjeneste i Januar Kvartal 1923 og paa den anden Side Kroneværdien og den gennemsnitlige Timefortjeneste i hver enkelt af Finansaarene fra 1923—24 til 1929—30 (for sidstnævnte kun til 31. December), og som er baseret paa Hærens tekniske Korps' Regnskaber, har givet til Resultat, at der ved Kronestigningen siden 1923 er indvundet noget over 7 pCt. af de samlede Udgifter. Heraf skyldes 1 pCt. Svingningen i Arbejdsløn, medens Resten falder paa de øvrige Udgifter.

Den Nedgang, der har fundet Sted i Arbejdsløn og Prisen for Materialer, modsvares imidlertid for en meget stor Del af Materiellets Vedkommende af de forøgede Fordringer, den militærtekniske Udvikling fører med sig — f. Eks. Flyvemateriel og Meddelelsesmateriel —, og det skal anføres, at det ved den oprindelige Plan for Anvendelsen af de 30 Mill. Kr. var nødvendigt at foretage betydelige Nedskæringer af de forskellige Vaabens og Korps' Krav, der i alt androg 38 120 000 Kr.

Det skal yderligere anføres, at de i de senere Aar foretagne Nedskæringer af de aarlige *ordinære* Midler har udelukket, at man som omtalt i de Bemærkninger til de overordentlige Udgifter, der ledsagede Forslaget til Hærloven af 1922, har kunnet supplere de Materielanskaffelser, hvortil de ekstraordinære Midler var beregnet. I Stedet for er Beholdningerne gaaet væsentlig tilbage — saaledes er den samlede Patronbeholdning af 8 mm Ammunition gaaet ned med 8 Mill. Patroner —, og der stilles da ogsaa udover det under ad 2) anførte bl. a. Krav om et væsentligt større Antal Luftmaalskanoner til Felthæren end de oprindelig paaregnede 6, om Forøgelse af Krigsbeholdningen af Ammunition, om moderne Observationsmateriel til Feltartilleriet og om Forøgelse af Rekylgeværbeholdningen, alt til Beløb, der viser, at de i 1923 opstillede Overslagspriser — der førte til en Sum af godt 38 Mill. Kr. — i Hovedsagen har været rigtig anslaaet.

Wilkenschildt.

XXX.

Skrivelse

fra

Ministeren for offentlige Arbejder angaaende, hvad der er foretaget i Anledning af et til Ministeren i Rigsdagssamlingen 1929—30 af **Folketinget henvist Andragende.**

Ministeriet for offentlige Arbejder. København, den 13. Februar 1930.

Med Skrivelse af 31. Januar 1930 har Hr. Formanden hertil oversendt et i Rigsdagen indbragt og af Folketinget til Ministeren for offentlige Arbejder henvist Andragende fra pens. Stationsforstander ved Vamdrup Station J. F. A. Holleufer, nu af Humlebæk, om Tilbagebetaling af et Beløb, der er blevet fradraget i hans Løn paa Grund af et for stort Antal Sygedage i Tidsrummet 21. Maj 1924—31. Maj 1925, hvorhos De har udbedt Dem Meddelelse om, hvad der herefter passerer i Sagen.

Saaledes foranlediget undlader jeg ikke at meddele, at jeg har foranlediget, at det omhandlede Beløb, der udgør 884 Kr. 28 Ø., bliver tilbagebetalt den pens. Stationsforstander.

J. Friis-Skotte.

J. Harhoff.

Til Folketingets Formand.

[Statsministeren.]
Jeg kan i hvert Fald ikke hæve mig op til at være mere kongeligsindet end Kongen selv, og naar den paagældende Organisation gennem sit Medlemsblad netop nu for nylig har tilkendegivet, at den heller ikke ønsker en Revision af Assistenternes Vilkaar før den almindelige Revision, synes jeg, at alle Beklagelser dermed passende kan indstilles indtil videre.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Lovforslagtes Overgang til anden Behandling
vedtoges uden Afstemning.

Den følgende Sag var:

Første Behandling af Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 184 af 8. Juli 1927 om Folkekirkens Lønningsvæsen i København og paa Frederiksberg.

(Lovforslaget findes i Tillæg C. Sp. 311).

Lovforslaget sattes til Forhandling.

Formanden: Under Omtalen af denne Sag vil ogsaa det under det næste Punkt paa Dagsordenen opførte Lovforslag, nemlig Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 183 af 8. Juli 1927 om Ændringer i Lov om Folkekirkens Lønningsvæsen udenfor København og Frederiksberg m. m. af 30. Juni 1922, kunne omtales.

Kirkeministeren *(Dahl):* For Folkekirkens Lønningsvæsen gælder det samme som for Statstjenestemændenes Lønningsvæsen, at den gældende Lov indeholder en Bestemmelse om, at der skal fremsættes Forslag til Lov om Revision af Folkekirkens Lønningslove i Rigsdagssamlingen 1929—30. Kirkeministeriet er af den Formening, at selv om den under det foregaaende Lovforslags Behandling omtalte Kommission ikke direkte omfatter Folkekirkens Tjenestemænd, vil det være formaalstjenligt ved Udarbejdelsen af Forslag til Revision af Folkekirkens Lønningsvæsen, at man afventer denne Kommissions Betænkning, og det er af denne Grund, jeg tillader mig at forelægge de to Lovforslag, som begge er vedtaget af Folketinget, for det høje Ting, idet jeg anbefaler dem til hurtig og velvillig Behandling.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Lovforslagets Overgang til anden Behandling
vedtoges uden Afstemning.

Derefter foretoges.

Første Behandling af Forslag til Lov om Ændring i Lov Nr. 183 af 8. Juli 1927 om Ændringer i Lov om Folkekirkens Lønningsvæsen udenfor København og Frederiksberg m. m. af 30. Juni 1922.

(Lovforslaget findes i Tillæg C. Sp. 313).

Lovforslaget sattes til Forhandling.

Ingen bad om Ordet.

Lovforslagets Overgang til anden Behandling
vedtoges uden Afstemning.

Den næste Sag paa Dagsordenen var:

Fortsættelse af tredie Behandling af Forslag til Lov om Afvigelse fra Bestemmelserne i Lov Nr. 77 af 12. Marts 1923, § 4, angaaende ekstraordinær Bevilling til Omdannelse og Supplering af Hærens Bygninger, Øvelsespladser og Beholdninger.

(Udvalgets Betænkning findes i Tillæg B. Sp. 725).

Forhandlingen genoptoges.

Ordføreren *(Hauch):* Ved den foreliggende Sags første Behandling her i Tinget udtalte jeg, at Venstre ikke kunde medvirke til Gennemførelse af dette Lovforslag, fordi man ikke vilde foregribe Begivenhedernes Gang med Hensyn til vort Forsvars Ordning.

[Hauch.]
Lovforslaget blev, som Tingets Medlemmer vil erindre, umiddelbart før den endelige Afstemning skulde ske, foreslaaet henvist til et Udvalg. Vi vilde ikke modsætte os, at Sagen henvistes til Udvalg, selv om det maa siges, at det var et noget usædvanligt Tidspunkt, det skete paa, men jeg vil dog udtale Haab om, at den her benyttede Fremgangsmaade ikke bliver almindelig, idet det neppe vil være nogen god Arbejdsmaade for Tinget. Under Behandlingen i Udvalget viste det sig, at Sagens Henvisning til Udvalg lige saa godt, naar man havde tænkt sig om, kunde have været foreslaaet ved Slutningen af første Behandling her i Tinget, og jeg henstiller, at denne Fremgangsmaade saa vidt muligt benyttes i Fremtiden.

Der blev, som det vil fremgaa af Betænkningen, af de socialdemokratiske Medlemmer i Udvalget fremsat Ønske om, at nogle Spørgsmaal rettedes til Ministeren, men Ministerens Besvarelse af de af Udvalget stillede Spørgsmaal har ikke kunnet ændre Flertallets Syn paa Sagen. Den Omstændighed, at der nu kun er ca. 1½ Maaned tilbage af denne Rigsdagssamling, dersom den slutter til normal Tid, uden at det skønnes, at man i det høje Folketing er naaet ret vidt med Behandlingen af det saakaldte Afrustningsforslag, maa bestyrke Flertallet i den Opfattelse, at der kan komme til at gaa lang Tid hen, før Afrustningsforslagets Skæbne tør siges at være endeligt afgjort. Under Hensyn hertil er der endnu mindre Grund til at vedtage det foreliggende Lovforslag, end der var, da vi sidst havde Sagen til Behandling her i Tinget, og jeg skal derfor paa Flertallets Vegne anbefale det høje Tings Medlemmer at stemme imod dette Lovforslag.

C. F. Sørensen: Naar jeg paa mit Partis Vegne ved Paabegyndelsen af tredie Behandling af nærværende Lovforslag anmodede om at faa Lovforslaget henvist til en Udvalgsbehandling, var Aarsagen hertil en Udtalelse af den højtærede Forsvarsminister, hvorved han opfriskede en Begivenhed, som var fuldkommen analog med denne, og som fandt Sted ved Behandlingen af et lignende Lovforslag i 1927. I 1927, under Venstres Regering, stilledes der fra Regeringens Side et Forslag til Lov om Rigets Forsvar, d. v. s. Forslag om en ny Militærordning. Samtidig stilledes der Forslag om at udtage 2 Mill. Kr. af den 10-aarige Bevilling paa 3 Mill. Kr. aarlig til Hærens Bygninger, Beholdninger o. s. v., og den samlede Rigsdag, alle Partier saavel i Folketinget som i Landstinget, sluttede sig dertil. Da ingen vidste, hvorledes det vilde gaa med det af Regeringen fremsatte Forslag om en ændret Militærordning, fandt man denne Fremgangsmaade rimelig, idet man saa kunde se, hvad kommende Tider vilde bringe, og Rigsdagen tiltraadte enstemmigt med forskellig Begrundelse dette Forslag om for Aaret 1927—28 at udskyde 2 Mill. Kr. af den 10-aarige Bevilling.

Nu 2½ Aar efter staar vi i en lignende Situation i den danske Rigsdag. Den ansvarlige Regering har paa Rigsdagen stillet et Forslag om at oprette et Vagtkorps og en Statsmarine til Afløsning af Hær- og Flaadeordningen af 1922. I nøje Samklang med Venstreregeringens Opfattelse i 1927 foreslaar den nuværende højtærede Forsvarsminister, at der af den nævnte gamle Bevilling udgaar 2,4 Mill. Kr., saaledes at der kun anvendes de 600 000 Kr., hvis Anvendelse nødvendiggøres ved bestilt Materiel i Ind- og Udland. Men nu forbavses man over Venstres fuldkommen ændrede Stilling. Jeg har sagt det før og gentager det nu, at de Konservative kan det ikke nytte at regne med; deres Linie er saa nøje afstukket, saa det er nødvendigt, for at den historiske Linie kan holdes, at de siger klart og tydeligt: Vi kan ikke gaa med til noget Kompromis, vi vil have saa meget som muligt. Jeg forstaar saa udmærket godt det konservative Folkepartis Stilling, men jeg forstaar ikke Venstrepartiets Stilling, dette gamle antimilitaristiske Parti, som stod helt anderledes i 1927, end det gør nu. Jeg har lige redegjort for, hvorledes Venstre som Regeringsparti gik med til den fornuftige Ordning at udskyde 2 Mill. Kr. Som Oppositionsparti 2½ Aar efter nægter Venstre kategorisk at gaa med til saa nogenlunde det samme — det drejer sig kun om 400 000 Kr. mere —, som Partiet gik med til i 1927.

Det er denne forandrede Stilling, som vi Socialdemokrater har saa ondt ved at forstaa, og det var det, der gav mig Anledning til indenfor mit Parti — efter at have hørt Forsvarsministerens Udtalelser og have læst det stenografiske Referat deraf — at rejse Spørgsmaalet: Mon der ikke, naar Forholdene i 1927 og 1929—30 holdes op imod hinanden, skulde være Mulighed for i det overvejende, i det roligt prøvende Landsting at faa en Forhandling i Gang med Partiet Venstre, saaledes at vi kunde komme til en rimelig Ordning, ikke en Ordning, der gaar ud paa at forhindre, at det fulde Beløb, 30 Mill. Kr., bliver brugt gennem den Periode, hvori det er tilsigtet, at de skulde bruges,

[C. F. Sørensen.]

men en Ordning, der gaar ud paa, at der ligesom i 1927 i næste Finansaar udskydes et Beløb? Vi har de samme Grunde derfor, som vi havde i 1927. Vi har for det første den Grund, at der er stillet Forslag om en anden Militærordning end den, vi har i Øjeblikket, hvis jeg maa kalde Oprettelsen af et Vagtkorps og en Statsmarine en anden Militærordning. Dette kan jeg ikke selv personlig underskrive, men jeg siger det, for at vi ikke skal komme ind i en unyttig Diskussion. For det andet har vi saa nogenlunde den samme økonomiske Situation; den er maaske ikke helt saa stram, men der er alligevel mange Krav til Statskassen fra forskellige Sider, saa der er haardt Brug for de Penge, der kunde spares her, til andre og fornuftigere Formaal. Vi syntes fra vor Side, at der var Aarsag nok til at forlange eller anmode om en Udvalgsbehandling, og jeg takker saa mindeligt Venstre, fordi de fulgte os i denne Anmodning og gav os Adgang til denne Udvalgsbehandling, skønt Kravet derom først blev fremsat ved tredie Behandling, saaledes at vi kunde faa en Forhandling om dette Spørgsmaal. Nu erkender jeg, at det har ikke skabt noget Resultat, vi fik ikke noget ud af Forhandlingen, men derfor synes det mig ikke, at den har været unyttig. Det forekommer mig, at Forhandlingen har været i allerhøjeste Grad nyttebringende til Oplysning for den danske Befolkning. Thi den har medvirket til at stille det konservative Folkeparti i den Belysning, som Folket i Forvejen kender, men endvidere til at stille Venstre i den rigtige Belysning overfor de militærpolitiske Spørgsmaal, saaledes at Folket kan forstaa, at Partiet er et andet, end det har været før.

Hvad er det nemlig, Mindretallet anmoder om? Om at faa sparet 2,4 Mill. Kr. af det Beløb, der er beregnet til Anskaffelse af de Ting, som nævnes i Ministeriets Besvarelse af de tre Spørgsmaal, Mindretallet har tilladt sig at stille i Udvalget. Mindretallet har stillet følgende tre Spørgsmaal:

1) Hvor meget er der brugt af den i 1922 i Forsvarslovene givne Bevilling paa 30 Mill. Kr., at fordele med 3 Mill. Kr. aarlig i 10 Aar?

2) Hvad agter man at anskaffe for den resterende Del af Bevillingen?

3) Hvilken Indflydelse har Kronestigningen haft paa Pris og Arbejdsløn paa det anskaffede Materiale?

Herpaa har vi faaet Svar, og det er ret interessante Svar til Belysning af disse Forhold. Ministeriet svarer følgende: ad 1) Af Bevillingen paa 30 Mill. Kr. er der pr. 31. Marts brugt 17 167 000 Kr. Det vil sige rundt regnet 17 Mill. Kr., saaledes at der med et rundt Tal er 13 Mil. Kr. tilbage. Ad 2) svarer Ministeriet:

„For den resterende Del af Bevillingen agter man at anskaffe:

De i Forudsætningerne for Hærloven af 1922 paaregnede 6 mobile Luftmaalskanoner med Ammunition.

12 Stkr. 10½ cm Feltkanoner med Ammunition.

Resterende 45 pCt. af Fremstillingen herhjemme af 12 Stkr. 15 cm Felthaubitser, udover hvilke 4 Stkr. er leveret færdige fra Frankrig.

Ammunition til de nye 15 cm Haubitser.

Fodfolksskyts til de 9 Skytskompagnier med Ammunition.

Ca. 800 Rekylgeværunderlag.

Ca. 15 Jagere med Tilbehør.

Ca. 40 000 Gasmasker."

Disse Ting har Hæren lovmæssig Ret til. Ifølge Loven af 19. Marts 1923 § 4 skal der bruges 3 Mill. Kr. om Aaret i 10 Aar til disse og lignende Ting, og at Hærens Officerer gerne vil have disse Ting, er der ingen Tvivl om. Hærens Officerer skal bruge et vist Materiel til Uddannelse af Mandskabet o. s. v., o. s. v., og jeg forstaar derfor godt, at Militæret gerne vil have det. Men jeg tror ikke, jeg kan faa noget Medlem af dette høje Ting til at staa op og give sit Ord paa, at Militæret staar og venter paa dette Materiel, at man ikke kan undvære det. Jeg forstaar udmærket godt, at for at en Forretning, et Haandværk skal kunne drives, maa der være Varer og Materialer i Butikken eller Værkstedet. Bageren skal have sin Forsyning af Mel for at kunne skabe den Produktion af Brød, som han er vant til, den næringsdrivende skal have visse Varer i sin Forretning for at kunne tilfredsstille Kunderne. Men jeg vil have Lov til at tro, at selv om Militærvæsenet ikke fik, hvad der her er opregnet i Besvarelserne af Spørgsmaalene, gik Forretningen, det danske Militærvæsen, alligevel sin jævne, rolige Gang. Jeg tror ikke, at Hærens Officerer og Mandskab staar og venter paa deres Materiel med Længsel. Jeg ved ikke, hvor mange Luftmaalskanoner, Artilleriet har, maaske det kun har en enkelt — det ved jeg i alt Fald det har — eller 2—3 Stykker. Men har de klaret sig med det, de har, indtil i Aar, kan de ogsaa klare sig et Aar til. Jeg har en bestemt Formodning om, at selv om Militærvæsenet ikke fik de omtalte Jagere og Luftmaalskanoner og de 40 000 Gasmasker til at lægge

[C. F. Sørensen.]

paa Magasiner og Kamre, gik det nok endda, for de skal ikke bruges til andet end til at opmagasineres. De 40 000 Gasmasker skal ikke hænges paa 40 000 Hoveder, som skal gaa rundt og bruge dem. Jeg tænker, at hverken det ærede Medlem for 6te Kreds eller jeg skal have en saadan Gasmaske at gaa med. Disse 40 000 Masker, der anskaffes for saa og saa mange Kroner, skal altsaa lægges paa Hylden i de militære Magasiner, hvor de andre Gasmasker ligger i Forvejen.

Skulde vi nu ikke lade være med at være for højtidelige og tro paa, at hele den Historie skulde betyde noget! Jeg tror, at man saa udmærket godt kan gaa med til Mindretallets Forslag om at vedtage Lovforslaget, saaledes at vi for et Aar sparer disse 2,4 Mill. Kr., og saaledes at vi i et Aar ser, hvorledes Forholdene udvikler sig. Hvis Flertallet saa ønsker det, kan vi derefter bruge de 2,4 Millioner ekstraordinært, som er udskudt for vedkommende Aar.

Jeg kan tænke mig — jeg har selv i Agitationen ude i Landet været stillet overfor et lignende Spørgsmaal —, at det ærede 7de Medlem for 6te Kreds (Hauch) eller andre vilde spørge mig: Hvilken Udsigt har den nuværende Regering til at faa Afrustningsforslaget vedtaget i Rigsdagen? Det er et interessant Spørgsmaal — det mener Oppositionen da. Men det er let at besvare, hvilken Udsigt den nuværende Regering har til at faa sit Forslag om et Vagtkorps og en Statsmarine vedtaget. Jeg mener, at Udsigterne er de allerbedste. Regeringen kan da — det er noget, vi er sikre paa — faa sit Forslag om et Vagtkorps og en Statsmarine vedtaget i Folketinget. Venstre kunde ikke faa sit Forslag om Rigets Forsvar vedtaget i Folketinget. Den nuværende socialdemokratisk-radikale Regering staar altsaa betydeligt stærkere paa Rigsdagen end Venstres. Og naar vi nu skal behandle det foreliggende Lovforslag i Kontinuitet med Lovforslaget om et Vagtkorps og en Statsmarine, vilde det være klogt at afgøre det netop i Landstinget. Jeg gentager det — det er sagt saa mange Gange og gennem saa mange Aar —: det er her, Stridsspørgsmaalene skal undersøges, vejes, overvejes og prøves. Vilde det nu ikke være klogt at overveje og prøve, om det ikke var rigtigt at gennemføre dette Lovforslag? Jeg siger det til det ærede 7de Medlem for 6te Kreds saa indtrængende, jeg kan, fordi jeg kender det ærede Medlems store Indflydelse indenfor sit Parti. Men jeg vil gerne samtidig advare imod at forlænge Prøvetiden, forlænge Overvejelsen af dette og lignende Forslag. Thi der er ikke lang Tid tilbage for det høje Landsting at overveje og prøve i. I 1932 skal vi have Landstingsvalg i 1ste, 4de og 6te Kreds. Da er det, Vælgerne skal overveje og prøve, og saa kunde det dog være, at et Flertal af Vælgerne vilde overveje og prøve, om et andet Flertal ikke er nødvendigt i det høje Landsting. Men selv om det ikke kunde lykkes, er der i 1933 Udsigt til et almindeligt Landstingsvalg over hele Landet, og da nærer jeg ikke Tvivl om, hvad Resultat vi naar. Ærede Medlemmer behøver blot at tage Rigsdagsaarbogen og se Udviklingen i dette høje Ting, hvad Medlemmernes Partifarve angaar. Gør man det, vil man se, at da Landstinget gik ud i Valgkampen i 1906, havde Socialdemokratiet eet Medlem i Landstinget, nemlig det nuværende 9de tingvalgte Medlem (C. C. Andersen). I Dag sidder det samme Medlem som Formand for en socialdemokratisk Gruppe i dette Ting paa 27 Medlemmer. Se dèr, ærede Medlemmer, det er Udviklingen fra 1906 til 1930, og den er gaaet hurtigt.

Jeg henstiller derfor til Slutning, at Flertallet endnu en Gang overvejer og prøver at gennemføre denne Udsættelse af Bevillingen paa de 2,4 Mill. Kr. til næste Aar eller rettere næste Aar igen, saaledes at den økonomiske Situation for Staten kunde lettes og vi imidlertid kunde se, hvad det blev til med Regeringens Lovforslag om et Vagtkorps og en Statsmarine. Jeg anbefaler Mindretallets Indstilling.

Veistrup: Jeg skal anbefale ærede Partifæller at stemme for Lovforslaget, som det foreligger fra Folketinget. Det er ikke saa forfærdelig længe siden, vi drøftede disse Ting her i Tinget, men nogen absolut Enighed kan man ikke paastaa, der blev opnaaet ved den Lejlighed, og efter de Udtalelser, der er faldet fra den ærede Ordfører for Flertallet, er der heller ikke meget Haab derom i Dag, for saa vidt han sagde, at der ikke var noget, der havde ændret Flertallets Standpunkt. Derfor tvivler jeg om, at det lader sig gøre i Øjeblikket at naa til større Enighed end den, der allerede har givet sig Udslag paa et tidligere Tidspunkt. Men det forekommer mig ellers, at der var adskillige Ting og vægtige Grunde, der talte for, at vi enedes om at vedtage Forsvarsministerens Forslag. Dette Forslag knytter sig til Ordningen af 1922, men ingen kan tro, at Ordningen af 1922 kan opretholdes, og naar det er Tilfældet, saa forekommer det mig ganske urimeligt og meningsløst vedblivende at ville ofre de Beløb, her er Tale om. Thi der er vel ingen

[Veistrup.]
i dette høje Ting, der tror, at den Ordning, som vi fik vedtaget i 1922, er en Ordning, der holder, eller som man kan køre videre paa ret længe.

Men dertil kommer, som ogsaa fremhævet af det ærede Medlem, der havde Ordet før mig, at der i Folketinget ligger et Lovforslag, baaret frem af Regeringen og Flertallet derovre, hvis Principper i Løbet af kortere eller længere Tid vil blive bærende for dansk Militærpolitik. Derom kan der neppe herske Tvivl, at de Tanker, som ligger til Grund for det Forslag, er Tanker, som i Fremtiden vil blive bærende for vor Militærpolitik her i Landet. Der kan gaa nogle Aar, flere eller færre, men det er ikke Tanker, som vil forsvinde, de vil leve videre, og de vil vokse i Befolkningen, derom er der ingen Tvivl. Derfor tror jeg ogsaa, det er uklogt af Flertallet at modsætte sig et Forslag som det, Talen her er om. Der er noget ejendommeligt i, at man staar her i det høje Landsting og vil paatvinge Regeringen ret store Udgifter, Udgifter, som Regeringen selv modsætter sig, og som er imod Flertallets Ønsker i det høje Folketing. Det plejer man ellers ikke i det høje Landsting, her plejer man i Almindelighed at være mest tilbøjelig til at holde igen paa Udgifterne, men ved denne Lejlighed vil Flertallet paatvinge Regeringen en Del Udgifter, som Regeringen ikke ønsker, og som den ifølge sin Opfattelse af hele dette Spørgsmaal finder ganske urimelige.

Som Forholdene økonomisk og militærpolitisk ligger herhjemme, forekommer der mig ikke at være nogen som helst rimelig eller saglig Begrundelse for at smide yderligere 13 Mill. Kr. ud til ekstraordinære Foranstaltninger, til ekstraordinært Krigsberedskab, og jeg kan derfor paa mit Partis Vegne slutte mig til den Anbefaling, der fremkom fra den ærede foregaaende Taler, om at stemme for Lovforslaget, saaledes som det er kommet til os fra det høje Folketing.

Jeg skal ikke komme nærmere ind paa en Omtale af de Spørgsmaal, som er rettet til Forsvarsministeren, eller paa de Besvarelser, der er fremkommet herpaa — det har den ærede sidste Taler redegjort for —, men der er dog ganske enkelte Ting, som jeg gerne vil have Lov til at pege paa. Spørgsmaal Nr. 3 lyder saaledes: Hvilken Indflydelse har Kronestigningen haft paa Pris og Arbejdsløn paa det anskaffede Materiale? I Besvarelsen af dette Spørgsmaal gøres det gældende, at der ved Kronestigningen siden 1923 er indvundet noget over 7 pCt. af de samlede Udgifter. Men naar man altsaa har haft en Gevinst paa 7 pCt., saa skulde man dog tro, at ikke mindst det ærede Medlem, der talte paa Flertallets Vegne, maatte ræsonnere som saa, at saa kunde man ogsaa nedsætte Beløbet ganske betydeligt, thi de 7 pCt. gælder kun de Beløb, som allerede er givet ud, og der kan ikke være Tvivl om, at for de resterende 12—13 Mill. Kr. vil det dreje sig om en betydeligt højere Procent. Man skulde derfor tro, at det ærede Medlem ganske simpelt vilde sige: Vi hører til dem, der altid har krævet Parikronen respekteret, og naar der nu kommer officiel Meddelelse fra Forsvarsministeriet om, at for dets Vedkommende betyder Kronestigningen en Forøgelse paa 7 pCt., er det derfor rimeligt, at man kræver Parikronen respekteret ogsaa i dette Forhold; og ikke alene med Hensyn til de 7 pCt. for de Beløbs Vedkommende, som allerede er brugt, men ogsaa med Hensyn til den sikkert meget højere Procent, maaske 20 pCt., for det Beløbs Vedkommende, som er til Rest, saa Beløbet nedsættes med den paagældende Procent. Men her er det saa ejendommeligt, at medens man hidtil har krævet Parikronen respekteret i alle andre Forhold, vil man ikke respektere den, naar Talen er om Militærbevillinger, saa skal netop det Kronebeløb til, som blev bevilget i 1923, selv om Kronen har 20 pCt. mere Værdi i Dag end i 1923. Dette forekommer mig fuldkommen urimeligt. Men ogsaa Ministeriets Motivering finder jeg ejendommelig. Man siger nemlig, at den Nedgang, der har fundet Sted i Arbejdsløn og Prisen for Materialer, modsvares for en meget stor Del af Materiellets Vedkommende af de forøgede Fordringer, den militærtekniske Udvikling fører med sig. Hvad vil det sige? Det vil sige, at man indrømmer, at man har anskaffet en hel Del Materiel, som allerede er forældet, og derfor maa der nu kræves ganske andet og bedre Materiel. Man siger, at Tiden rider hastigt, og ingen kan være i Tvivl om, at i militærteknisk Henseende er Farten blevet stærkere end paa noget andet Omraade. Derfor er det ogsaa min Opfattelse, at en hel Del af de Ting, man allerede har anskaffet, i Løbet af faa Aar vil være tjenlige til Museumsbrug, ikke til noget som helst andet.

Det forekommer mig da, alt taler for, at vi vedtager det Lovforslag, som er fremsat af den højtærede Minister, og som er vedtaget af Folketinget. Jeg anbefaler Forslaget.

Forsvarsministeren *(L. Rasmussen):* Ligesom da dette Lovforslag var til første Behandling, vil jeg gerne takke det radikale Venstre og Socialdemokraterne for den Tilslutning, de har givet Forslaget. Men jeg har en levende Følelse af, at selv om vi vilde fortsætte denne Forhandling nok saa længe, vilde det ikke faa nogen Betydning; Resultatet vilde blive ganske det samme. Derfor skal jeg indskrænke mig til nogle korte Bemærkninger, idet jeg ganske kan henholde mig til de Udtalelser, der faldt fra den ærede Ordfører for Socialdemokraterne.

Jeg vil gerne sige til den ærede Ordfører (Hauch), at der er dog et Spørgsmaal, hvorom alle fire Partier er fuldkommen enige, nemlig dette, at Militærordningen af 1922 lader sig ikke opretholde, det er umuligt. Naar derfor den ærede Ordfører sagde, at det vilde tage lang Tid, inden Afrustningsforslaget eller en ny Ordning kunde træde i Kraft, vil jeg haabe for Partiet Venstre, at det ikke bliver Tilfældet. Thi de Konservative og Venstre ved, at den Ordning, vi har i Dag, er fuldkommen ubrugelig for Marinens Vedkommende. Alt, hvad man nævner af internationale Forpligtelser, som Danmark skulde have, har de to Partier, Højre og Venstre, da de sad ved Styret, fuldkommen ignoreret, saa at vi nu ikke er i Stand til at opfylde blot et Minimum af de Forpligtelser, vi har i Dag. For hvert Aar, der gaar, forringes Flaaden, og i de tre Aar, som Venstres Ordfører taler om, er det gaaet saaledes, at Marinens Ledelse nu vil sige: Vi har overhovedet ikke noget som helst, hvorved vi kan løse Opgaven. *(Ellinger:* Saa faar vi vel et Lovforslag!). Jeg kan sige til den ærede Afbryder fra konservativ Side, at naar Stillingen er denne, har de Konservative det fulde Ansvar derfor. De har vidst det, og dog har de stemt for Bevillinger, der var fuldkommen uforsvarlige. Hvis derfor det ærede Medlem har Ret i, at om endnu tre Aar er vi lige vidt, tror jeg, man vil forstaa ude i Danmark, hvad man bør forstaa, at hverken Højre eller Venstre mener det allerringeste med de Forpligtelser, man har overfor Danmark. Thi mente de det, var den Politik, de har ført i tre Aar, en Forbrydelse mod Landet. Det er Stillingen. Derfor tror jeg, at hvis de vil vente tre Aar endnu, vil det blive værst for Venstre selv, for saa vil man ude i Landet vide, at den Ordning, vi har, er fuldkommen umulig og ubrugelig til Trods for de mange Millioner, den koster. Jeg ved imidlertid, at de Herrer har Magten i Dag, som de har haft den i Folketinget i ca. tre Aar og har brugt den til at ødelægge det, som de selv mener er nødvendigt for et Forsvar.

Formanden: I den Forbindelse, hvori den højtærede Forsvarsminister brugte Udtrykket Forbrydelse, mener jeg, det er for stærkt.

Ordføreren *(Hauch):* Jeg har ikke udtalt mig, højtærede Forsvarsminister, om, at det vil vare en lang Aarrække, før Loven bliver vedtaget. Jeg har ikke talt om tre Aar eller om lang Tid i den Forbindelse. Men jeg har talt om det forbavsende i, at vi endnu ikke har faaet Lejlighed til at se Afrustningsforslaget her, og at man, saa vidt det kan skønnes, i Folketinget, hvor den højtærede Ministers Støttepartier har Flertallet, ikke er naaet synderlig videre i denne Sag, end man var ved Rigsdagssamlingens Begyndelse, i hvert Fald saa vidt man kan se udefra. Det var dette, jeg tog som et Udtryk for, at vi neppe paa nærværende Tid turde haabe, at vi var ved en snarlig Løsning af Spørgsmaalet. Jeg tør tilsige den højtærede Forsvarsminister, at den Dag, han kommer til Tinget med sit Forslag og vi skal til at behandle det her, skal vi tage fat paa det og gøre det færdigt saa hurtigt, det er muligt; men vi maa dog se det først, det maa den højtærede Forsvarsminister tilgive os, og inden vi har Forslaget, kan vi dog ikke behandle det. Da vi sidst behandlede Sagen her i Tinget, fik man Indtryk af, at det ikke skulde vare saa længe, inden vi saa det endelige Forsvarsforslag. Jeg ved ikke, om vi faar det at se i Aar, men jeg kan i hvert Fald nu skønne, at vi ikke ser det paa et saadant Tidspunkt, at der bliver rimelig Tid til at behandle det i indeværende Rigsdagssamling.

Det ærede 1ste Medlem for 4de Kreds (Veistrup) udtalte sin Forbavselse over, at Landstingets Flertal ikke vilde føje Ministeren i at nedsætte de Beløb, her er Tale om; han bebrejdede os den Ondskab, vi her viste overfor Ministeren. Deroverfor skal jeg sige, at det er ikke for Ministerens kønne Øjnes Skyld, vi vedtager eller forkaster Lovforslagene her; men naar vi stemmer imod dette Forslag, er det, fordi vi ved, at dersom man ikke opfylder de Forudsætninger, som var til Stede, da man i 1922 vedtog Lovforslaget om Hærens Ordning, saa forringes Vilkaarene. Og nu var det ærede Medlem saa venlig at sige een Ting, som ikke er uden Interesse ved Bedømmelsen af denne Sag. Det er, at det

[Hauch.]
Materiel, man har paa dette Omraade, forældes meget hurtigt. Ja, det er netop Sagen; det forældes meget hurtigt, og derfor maa Beholdningerne deraf stadig fornyes, saa at de kan svare til de Formaal, man nu en Gang har sat sig, da man traf den gældende Forsvarsordning. Det ærede Medlem leverer med denne Udtalelse selv en kraftig Begrundelse af, at man ikke Gang paa Gang kan udsætte disse Bevillinger uden at tage det Grundlag bort, hvorpaa selve Forsvarsordningen er bygget.

Til det ærede 6te Medlem for 1ste Kreds (C. F. Sørensen) skal jeg sige, at det høje Landsting vil jo maaske nok vedtage et Forsvarsforslag en Gang — det er meget muligt —, naar vi faar det til Behandling. Det ærede Medlem argumenterede ud fra den Betragtning, at det vilde man ikke her i Tinget. Det ved det ærede Medlem ikke noget som helst om. Vi vil behandle dette Forsvarsforslag, naar det kommer, ud fra saglige Synspunkter og ud fra de Hensyn, som vi mener at skylde denne Sags Ordning, og som vi mener at skylde vort Land i det hele i den Stilling, det skal have indenfor de civiliserede Samfund. Hvordan vi vil behandle Sagen, det kan det ærede Medlem bedre tale med om, naar vi faar det endelige Lovforslag til anden Behandling her i Tinget.

Det ærede Medlem holdt jo ellers en lang Tale, og jeg skal ikke gøre Forsøg paa at følge ham; men naar det ærede Medlem brugte en spøgefuld Bemærkning om Gasmasker og sagde, at hverken han eller jeg formentlig havde Brug for Gasmasker, vil jeg dog bemærke, at det ærede Medlem sikkert ikke faar Brug for nogen Gasmaske, men dersom jeg skal omgaas det ærede Medlem meget i fortsatte Forhandlinger om disse Spørgsmaal, er det muligt, at det kunde være praktisk for mig at have en saadan Maske paa.

Ellinger: Den højtærede Forsvarsminister sagde for et Øjeblik siden, at med den Tilstand, som Flaaden nu har, vilde det være umuligt for os at opfylde vore internationale Forpligtelser. Da vi jo nu *skal* opfylde disse Forpligtelser — og jeg henviser i saa Henseende til, hvad Statsministeren har udtalt i Genève —, maa man da gaa ud fra, at den ansvarlige Regering hurtigst muligt fremsætter et Lovforslag, efter hvilket Flaaden kan komme i en saadan Tilstand, at vi er i Stand til at opfylde disse Forpligtelser.

Forsvarsministeren *(L. Rasmussen):* Til den ærede sidste Taler vil jeg gerne sige, at jeg jo i Folketinget har fremsat et Lovforslag om Afrustning, og at vi, naar Flaaden kommer i den Forfatning, den skal have efter dette Lovforslag, vil være i Stand til at opfylde vore Forpligtelser, idet dette Lovforslag byder betydeligt mere, end vi har i Dag. Stillingen er den, at vi i Dag til den Flaade, der skulde have ca. 3 Gange saa meget, som vi foreslaar, har et Nybygningsbudget, vedtaget af Konservative og Venstre, paa 1 850 000 Kr., medens vort Forslag lyder paa 2 Mill. Kr. plus et yderligere Beløb til Vedligeholdelse, og desuagtet vil vi ikke, før der er gaaet en endogsaa lang Aarrække, kunne naa det Minimum, vi kræver. Saadan er Stillingen i Dag. Vi har stillet Forslag om en Ordning, hvorved vore Forpligtelser kan opfyldes, men en saadan Ordning har vi ikke i Dag.

Saa vil jeg blot gøre et Par Bemærkninger til den ærede Ordfører for Udvalget (Hauch). Det ærede Medlem sagde noget om, at der vilde gaa lang Tid. Jeg noterede det med det samme; det kan være, jeg har misforstaaet det — det vil det stenografiske Referat jo vise —, men jeg syntes, det ærede Medlem begyndte med at sige, at der vilde gaa lang Tid, før vi naaede til et Resultat paa dette Omraade. Men naar det ærede Medlem benægter det, maa jeg vel have misforstaaet denne Udtalelse.

Dernæst udtalte Udvalgets ærede Ordfører sin Forbavselse over, at man ikke havde faaet vort Afrustningsforslag over i Landstinget. Jeg kan ikke nægte, at denne Udtalelse overraskede mig i allerhøjeste Grad. Jeg skal naturligvis ikke blande mig i og ved ikke, hvordan Partiet Venstre har det med Hensyn til Fortrolighed mellem Tingene, men hvis Venstre i Landstinget ved, hvad Venstre i Folketinget foretager sig, saa spurgte det ærede Medlem om noget, som han bedre end nogen anden ved Besked med, thi det ved jo baade han og de Konservative, hvis de har Føling med deres Partifæller i Folketinget, at det saa vist ikke er Radikales og Socialdemokraters Skyld, at Lovforslaget endnu er i Folketinget. Naar de siger det her, er det for at prøve paa at faa andre til at forstaa Tingene modsat af, hvad det rigtige er. Da vi havde Lovforslaget til første Behandling i Folketinget, stillede Venstre sig meget stærkt reserveret deroverfor og udtalte, at man i hvert Fald ikke fandt det egnet til Forhandlingsgrundlag, og de Konservative erklærede, at det var helt umuligt. Ja, de Konservative

[Forsvarsministeren.]
afviste det pure og talte om, at der kunde overhovedet ikke være Tale om at forhandle paa det Grundlag. Siden den Tid har de Konservative stillet, hvis jeg ikke tager fejl, 50 Spørgsmaal til Ministeriet, i to Serier, og da de havde faaet dem besvaret, erklærede de, at de skulde bruge lang Tid til at udtale, hvad de mener om Lovforslaget. Venstre har benyttet al den Tid, de kunde. Jeg kan naturligvis ikke sige andet end, at det glæder mig, at man gennem en Generaldebat i et Udvalg kan bruge Dage og Uger til at diskutere et Lovforslag, som man erklærede var fuldkommen umuligt som Forhandlingsgrundlag. Alt dette er dog noget, som Folketingsudvalget maa afgøre, men jeg vil sige, at en Venstremand, en Ordfører for Partiet Venstre, skal ikke staa op her og udtale sin Forbavselse over, at Lovforslaget endnu ikke er naaet over i Landstinget, naar Venstre har sin store Andel i, at det ikke er naaet videre, end det er. Det er at lave et Dobbeltspil, som jeg synes man skulde være klar over. Havde vi raadet, og havde det, som man sagde ved første Behandling, været mere end Ord, havde Lovforslaget i Løbet af 14 Dage ligget paa Landstingets Bord, fordi vi kunde forstaa efter første Behandling, at der ikke var Udsigt til, at vi kunde naa mere end at faa Lovforslaget vedtaget i Folketinget med det Flertal, vi har dèr — men dèr har vi ogsaa et saadant Flertal, at det kunde vedtages. Naar Lovforslaget altsaa ikke er kommet til Landstinget, ved Venstres Ordfører udmærket vel, at det er hans Parti, der har sin store Part i Ansvaret for, at det fremdeles ligger i Folketinget og ikke er kommet videre.

Veistrup: Jeg skal ikke forlænge Debatten, men blot gøre en enkelt Bemærkning til den ærede Ordfører. Det ærede Medlem begyndte med at sige, at jeg havde bebrejdet Flertallet den Ondskab, man viste overfor Ministeren. Jeg tror, dette er en Misforstaaelse, for den Ondskab, man viste overfor Ministeren, er han vistnok i Stand til at bære og ogsaa i Stand til at besvare, om det skulde være. Nej, det, jeg bebrejder dem, er den simple Ting, at man, saadan som Forholdene militærpolitisk og økonomisk ligger her i Landet, vedblivende øser denne Mængde af Millioner ud til Krigsmateriel, naar Forholdet dog er det, at vi i Løbet af ganske faa Aar vil staa overfor en Ordning, hvorved alt dette Materiel er overflødigt og maaske kun vil være, som sagt, tjenligt til Museumsbrug. Det hjælper ikke, at det ærede Medlem siger, at hvis vi ikke anskaffer dette Materiel, vil Forudsætningen for Ordningen af 1922 briste. Forudsætningen for denne Ordning *er* bristet for længe siden. Enhver ved med positiv Sikkerhed, at Ordningen af 1922 ikke kan opretholdes, og at Forudsætningen for dens Gennemførelse i Virkeligheden er bristet for længst.

Hermed sluttede Forhandlingen.

Lovforslaget
forkastedes med 36 Stemmer mod 25.

Man gik derefter til:

Anden Behandling af Forslag til Lov om Ændringer i Lov Nr. 9 af 23. Januar 1903 om Berettigelsen til at udføre Arbejder ved Vand-, Gas- eller Elektricitetsværker m. v.

(Første Behandling findes i Tidenden Sp. 35. Udvalgets Betænkning findes i Tillæg B, Sp. 739).

Lovforslaget, det stillede Ændringsforslag samt Spørgsmaalet om Lovforslagets Overgang til tredie Behandling sattes til Forhandling under eet.

Ordføreren *(Johannes Jensen):* Ved Loven af 23. Januar 1903 blev der givet Kommunerne Ret til at autorisere de Folk, der skulde udføre Arbejder ved Vand-, Gas- og Elektricitetsværker. Det var altsaa en Ret, Kommunerne fik, ikke nogen Pligt. Ifølge de Oplysninger, der her foreligger for Udvalget, har man i Almindelighed benyttet denne Ret i Købstæderne, medens man i Almindelighed ikke har brugt den i Landkommunerne. Det sidste betyder dog ikke, at man i Landkommunerne har ladet ufaglærte Folk udføre Arbejdet. Thi Forholdet er dette, at Elektricitetsværkerne gennem de Instrukser, der fastsættes for Arbejdets Udførelse, og de Betingelser, der fastsættes for Levering af Strøm, har haft Haand i Hanke baade med, hvem der skulde udføre Arbejdet, og med, at det blev udført forsvarligt.

Det foreliggende Lovforslag gaar ud paa, at Kommunerne kan overdrage deres Ret til Elektricitetsværker, Gasværker eller de Forsyningsselskaber, der leverer de paagældende Produkter til Kommunens Beboere. Udvalget har været enigt om at tiltræde Lovforslaget i den Henseende; men det